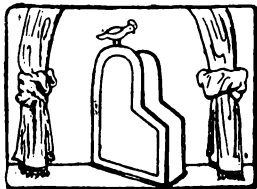

Bl. Petra Kanisia

O VÍŘE A VYZNÁNÍ VÍRY

blažený PETR KANISIUS

O víře a vyznání víry. Z latiny přeložil P. Ludvík Vrána. Nova et Vetera v říjnu 1920, svazek 38. Sklad Marty Florianové ve Staré Říši na Moravě. Stran VIII + 224. Váží 220 gr. netto. Vytiskl František Obzina ve Vyškově dvojí barvou, na krásném velínovém papíře předválečném (tiskneť se svazek několik let), a to 700 exemplářů za 7817 Kč 60 h. První svazky byly rozesílány na svatého Anselma, 21. dubna 1921. 25Kč

Od té doby, co katechetství se vyvinulo ve zvláštní stav, jakoby od kněžství odlišný, ba lépe placený než samo kněžství, čím dál tím více upadá známost křesťanského učení. Setkáváme se s inteligentními lidmi, s lidmi dobré vůle, kteří se jeví býti statečnými křesťany a na venek se tím nijak netají, ale jakmile se zavede s nimi řeč o něčem, co přímo neměli v katechismu napsáno, co však z dogma si křesťan má vždy pro život odvoditi, bývají v obavách, aby nevlezli do pastí nějakého kacířství, a neznajíce exegeze Otců, nevědí, oč to, co Duch praví v Církvi, opříti. Uznali jsme tedy důležitým vydání úplného Kanisiova Katechismu, v němž k jednotlivým základním pravdám připojeny jsou texty Písma a Svatých Otců, na tu kterou větu se vztahující. Jest to jakoby drahokam dogmatu otáčený proti slunci se všech stran, by každý záchvěv vnitřního plamene zableskl se ve všech stínech.

BLAŽENÉHO PETRA KANISIA,
BOHOSLOVCE Z TOVARYŠSTVA JEŽÍŠOVA

O VÍŘE A VYZNÁNÍ VÍRY

Přeloženo
ze Summy učení křesťanského
a s pomocí Boží a přátel Dobrého Děla
vydáno
VE STARÉ ŘÍŠI NA MORAVĚ
Vytiskl Fr. Obzina ve Vyškově, v říjnu l. P. 1920.

v y z n á n í s p i s o v a t e l o v o

Vyznávám se tobě, Otče, pane nebe i země, Stvořiteli a Vykupiteli můj, silo a spásu má, kterýž jsi mne už od útlého mládí posvátným chlebem slova svého živiti a srdce mého posilovati nepřestal. Abych pak nebloudil s ovcemi bloudícími, které jsou bez pastýře, v domě Církve své jsi mne přijal, přijatého vychoval, vychovaného zachoval a pod těmi učiteli a pastýři postavil, v nichž jsi všem domácím přikázal, aby tě jako přítomného slyšeli a hlas tvůj zachovávali. Vyznávám ústy k spáse, cožkoliv pravověrní a katolíci srdcem k spravedlnosti věří. Neznám Luthera, Kalvinem povrhují, bludařům všem pravím anathema: ničeho nechci míti společného s těmi, kteří jednoho nepraví a nesmýšlejí, ne-

drží se téhož pravidla víry s jednou, svatou, katolickou, apoštolskou a římskou Církví. Jestliže však někdo slyší a následuje Krista, nejen v slovu psaném učícího, ale i na obecných také sněmech soudícího, na stolci Petrově prohlašujícího a v Otcích svědčícího, s tím se obcováním sdružuji, v toho též víře si libuji, jeho náboženství následuji a učení schvaluji. Ostatně té Církve římské, kterou jiní rouhači pohrdají a ji pronásledují, nadtož jako protikřesťanskou proklínají, já občanem se prohlašuji, od její autority ani o vlas neustupuji, pro její svědectví nezdráhám se vydati života ni krve, aniž důvěřuji, a najisto přesvědčen jsem, že by mně i jiným vůbec kde jinde než v její jednotě zásluhy Krista Pána a dary Ducha Svatého spasnými byly. S Jeronymem svobodně prohlašuji: Kdo se s Petrovým stolicem spojuje, můj jest. S Ambrožem: Církve římské ve všem si žádám následovati; a s Cyprianem uctivě ji uznávám kořenem a matkou Církve katolické. V té pak víře a učení pokojně odpočívám, jež jsem jako pacholik čerpal, jako mladík utvrdil, jako muž učil a až dosud svými chabými silami hájil. Ostatně pro žádný časný prospěch ani pro přízeň nějakého člověka nebo proti svědomí (tak si přeji, abys mi ty, Bože, vezdy byl milostiv) až dosavad úkol katolického učitele nezastávám, ani příště zastávati nebudu. Kteréžto vyznání na mně věru nevyvádí ani nevynucuje, leč oslava tvého jména a cti, leč síla uznané pravdy, leč učení kanonického Pisma, leč smýšlení a souhlas Otcův, leč povinné svědectví víry u bratří a posléze čekaná v nebi spása

a přislíbená čistým vyznavačům blaženost. A jestliže pro takovéto vyznání jsem opovrhován, brojí-li se proti mně, jsem-li v lehkost uváděn, uznávám a velebím tvou zvláštní milost, Bože, jenž z části chceš, abych trpěl pro spravedlnost, což přece blažených jest údělem; z části nechceš, aby mi naklonění byli ti, a to za veliký zisk mítí dlužno, kdo tobě přáteli býti nemohou, aniž Církvi tvé a katolické pravdě zjevně odporují. Ale odpusť jim, Otče, odpusť, neboť buď nevědí nebo věděti nechtějí, co činiti, anof jim částečně velení ohavného Satana, částečně mámení nepravé nauky brání. Tuto pak milost mně trvale, prosím, zachovej, abych čisté vytrvalosti a vytrvalé čistoty, kterou jsem tobě, kterou Církvi, kterou pravdě povinen, živ i umíraje osvědčovati neustával, aniž z lásky tvé kdy vypadl, jsa účasten ovšem všech bojících se tebe a ostříhajících příkázání tvých ve svaté římské Církvi, jejimuž posléze soudu sebe a všechny své spisy s neméně ochotou jako uctivě podřizují. Tvou pak nezměrnou dobrotu za mne oslavujtež a snažně prostež svatí všichni, které buď na nebi triumfující nebo na zemi bojující Církev jedním a nerozvízným poutem katolického pokoje přepevně spojuje a váže. Ty jsi mi začátkem i koncem dobra všelikého: tobě ode mne, skrze mne a ze mne buď chvála, čest a sláva věčná. Amen.

1. otázka :

koho nazvati křesťanem ?

A. Kdo vyznávají spasitelné učení Ježíše Krista, pravého Boha a člověka v jeho Církvi.

B. Pročež kdo opravdu jest křesťanem a učení Kristovu pevně oddán, z hloubi srdce zavrhuje a oškliví si nadobro všechna vyznání a sekty, ať nacházející se

I. otáz. kdekoliv mimo učení Kristovo a Církev, jako jsou židovství, pohanství, mohamedánství a bludařství.

P Í S M A

S k u t k. a p. XI. 25. Šel pak (Barnabáš) do Tarsu vyhledat Šavla: a když ho našel, přivedl ho do Antiochie. A rok celý obcovali tam v církvi: a vyučili zástup mnohý, tak že byli nazváni nejprve v Antiochii učeníci křesťany.

I. P e t r IV. 15. Nikdo však z vás netrp (pohanění) jako vražedník aneb zloděj aneb zlolajce aneb cizích věcí žádostivý. Jestliže pak jako křesťan, nestyd' se, ale oslavujž Boha v tom jménu.

O T C O V Ě

A t h a n á š v ř e č i II. p r o t i A r i a n. Což byl který lid pojmenován po svých biskupech a ne po Pánu, v něhož uvěřil? Zajisté nedostalo se nám jména po blažených apoštolech, učitelích našich a služebnících evangelia Spasitele našeho, ale po Kristovi křesťany jsme i slověme: ti pak, kteří odjinud odvozují původ své víry, právem nosí jména svých zakladatelův pro svůj vztah k nim. Pročež když všickni od Krista křesťany jsme byli

a jméno měli, vyvržen byl Marcion, vynálezce bludu: ostatní, kteří s vyvržitelem Marciona zůstali, podrželi název křesťanů: ale kdo následovali Marciona, nebyli už potom nazýváni křesťany, nýbrž marcionisty. Tak i Valentin, Basilides, Manicheus a Šimon kouzelník dali stoupencům svá jmena a tím se stalo, že jedni nazváni byli valentiniany, jiní basilidiany, jiní manichejci, jiní simoniany, jiní katafryžskými od Frygie, jiní od Novata novaciany. Tak Melicius, vyvržený od Petra biskupa a mučeníka, nepojmenoval pak svých, kteří ho následovali, křesťany, ale meliciany. Opět týmž způsobem, když blažený Alexander vyvrhl Aria, ti, kteří se přidali k Alexandrovi, zůstali křesťany: ale ti, kdo spolu s Ariem odstoupili, zůstávajíce jméno Spasitele našeho Alexandrovi a jeho stoupencům, nazváni byli potom ariany. A o něco dále: Kdo z téhož rodu k nim odcházejí anebo přestupují z Církve k bludu, ti opouštějí jméno Kristovo a berou na se název arianův, ježto už nedrží se víry Kristovy, ale považováni jsou za příslušníky šlehného stáda Ariova. Jakž pak by byli křesťany, když nenazývají se křesťany, ale ariomany? anebo kterakž by byli počítáni ke katolické Církvi, když apoštolskou víru odvrhli a ukazují se vynálezci nových morovin?

Cyprian, kn. IV. list 2. k Antonianovi. Buďsi to kdokoliv a buďsi jakýkoliv, není křesťanem, kdo není v Církvi Kristově.

*I.
otáz.*

I. otáz. Týž v trakt. de simpl. praelat. nebo o jednotě Církve. Nenáleží k odměnám Kristovým, kdo odchází z Církve Kristovy. Cizím jest, světákem jest, nepřítelem jest. Nemůže míti už Boha otcem, kdo nemá Církve matkou.

Ignác, list k Magneským. Hodnými se ukazujeme názvu, jehož se nám dostalo, neboť kdo jiným jménem se nazývá mimo toto, ten není Boží; nepřijímá onoho proroctví, které o nás praví: Nazván bude jménem novým, kterým Hospodin pojmenuje ho; a bude lidem svatým. Což se i vyplnilo nejprve v Syrii, neboť v Antiochii byli učeníci nazváni křesťany v církvi, založené od Pavla a Petra.

Augustin, trakt. CXIII. k Jan. V zapření apoštola Petra třeba si nám všimnouti, že nezapírá Krista jen ten, kdo praví, že není on Kristus, ale také ten, kdo jsa praví, že není křesťanem. Neboť Pán nepraví Petrovi: Zapřeš, že jsi mým učeníkem, nýbrž nune zapřeš; zapřel tudíž jeho samého, když byl zapřel, že jest jeho učeníkem.

Týž, řeč CLXXXI. de tempore hl. 12. Buďsi to kdokoliv a buďsi on jakýkoliv, není křesťanem, kdo není v Církvi Kristově.

Též v Enchirid. ad Laur. hl. 5. Pevným zájstí a vlastním základem katolické víry jest Kristus. Neboť základu jiného, praví Apoštol, nikdo nemůže po-

ložiti mimo ten, jenž položen jest, Kristus Ježíš. Aniž toho proto sluší popíratí, že by to byl vlastní základ víry katolické, poněvadž možno mysliti, že některým bludařům jest to s námi společno. Vždyť rozvažují-li se pečlivě vztahy ke Kristu, podle jména nalézají se Kristus u všech bludařův, kteří se nazývají chtějí křesťany, ale opravdu u nich není. Což dokazovati bylo by příliš dlouhým, poněvadž by bylo uvéstí všechny bludy, jež buď byly, nebo již jsou, nebo jež mohly býti pode jménem křesťanským a též u každého z nich ukázati, jak pravdivo jest, co pravíme o všech.

Tertullian v knize o cudnosti: Ovce, toť vlastně křesťan, a stádce Páně lid Církve, a pastýř dobrý Kristus: a protož křesťanem nelze rozuměti toho, kdo od stáda Církve pobloudil.

Týž v knize de proscript. advers. haeret.: Jsou-li bludaři, nemohou býti křesťany; toho nemají od Krista, že se svého vyvolení sběhli a připouštějí jméno bludařův.

*I.
otáz.*

II. otázka :

o čem nejprve se mluví v křesťanském učení ?

Aby křesťan znal a zachovával, co náleží jednak ku křesťanské moudrosti, jednak k spravedlnosti. Moudrost, jak ukazuje Augustin, tkví v ctnostech bohoslovných: víře, naději a lásce, kteréž jednak s nebe bývají vlévány, jednak jsou-li za tohoto života čistě a zvláště

pěstěny, učiní lidi blaženými a božskými. Spravedlnost pak dokonává se dvěma způsoby: odstoupením od zlého a konáním dobrého. Sem zajisté se vztahuje, co královský Prorok praví: Uchyl se od zlého a číň dobré. Z těchto pak pramenův, totiž z moudrosti a ze spravedlnosti docela snadno čerpá se ostatní, co náleží ku křesťanskému vzdělání a ku kázni.

*II.
otáz.*

P Í S M A

S i r a c h I. 33. Synu, jsi-li žádostiv moudrosti, zachovávej spravedlnost a Bůh dá ji tobě.

I. K o r. XIII. 13. Nyní pak zůstávají víra, naděje, láska, tyto tři: ale větší z nich jest láska.

Ž a l m XXXIII. 15. Uchyl se od zlého a číň dobré.

Ž a l m XXXVI. 27. Odstup od zlého a číň dobré a přebývej na věky věkův.

I. P e t r III. 10. 11. Kdo chce milovati život a viděti dobré dny: zdržuj jazyk svůj od zlého a ústa jeho ať nemluví lstí. Odvráť se od zla a číň dobré.

II.
otáz.

Augustin, I. *Retract.* hl. 63. Napsal jsem knihu o víře, naději a lásce, když mne byl žádal ten, je- muž psána jest, by měl nějaké mé dílko, jehož by ne- dával z rukou. Řekové tomu říkají *Enchiridion*. Tam, jak se mi zdá, dosti důkladně jsem shrnul, jak ctíti Bo- ha, kterouž moudrost definuje Písmo Svaté jako nepo- chybně pravou moudrost člověka.

T ý ž v *Enchirid.* a d *Laur.* hl. 2. Moudrostí člověka jest zbožnost. To máš v knize svatého Joba. Čteš se tam, co moudrost sama říká člověku: Ejhle, zbožnost jest moudrost. A tážeš-li se, o jaké to mluví na tom místě zbožnosti, nalezněš v řeckém určitěji the- osebeian, což jest úcta Boží.

T a m t é ž hl. 3. Odpovím-li zde, (totiž na tuto o- tázku, jakým způsobem jest ctíti Boha) že věrou, naději, láskou dlužno ho ctíti, dojistá řekneš, že to pověděno kratčeji, než bys si přál.

Prosper v *Sent.*, vypsáných ze sv. Aug. *Sent.* 98. Spravedlnost záleží všecna v tom, aby se člověk od zlého odvracel a činil dobré; a šetření toho pravidla třeba dbáti v jakýchkoliv protivenstvích, pro- tože toho jediného člověk nikdy neztrácí, co vynakládá na zbožné dílo.

III. otázka :

več lze učení křesťanské stručně shrnouti?

O víře, která jest branou naší spásy, bez níž nikdo v tomto životě nemůže Boha nalézt ani vzývati, Bohu sloužiti ani se mu libiti. Neboť kdo přistupuje k Bohu, musí věřiti, praví Apoštol; kdo pak neuvěří, bude ztracen, a již jest odsouzen dle výroku Kristova.

III.
otáz.

Ř í m. X. 14. Kterak budou vzývati, v koho neuvěřili?

Ž i d. XI. 6. Bez víry nemožno jest libiti se Bohu. Neboť kdo k Bohu přistupuje, musí věřiti, že jest a že těm, kteří ho hledají, odplatitelem jest.

M a r. X V I. 16. Kdo uvěří a pokřtěn bude, spasen bude: kdo však neuvěří, bude zatracen.

J a n III. 18. Kdo věří v něho, nebude souzen, ale kdo nevěří, již jest odsouzen, poněvadž nevěří ve jméno jednorozeného Syna Božího.

O T C O V Ě

A u g u s t i n, řeč 38. *de tempore*. Jest jisto, že nikdo nemůže dojíti pravé blaženosti, leč líbí-li se Bohu, a Bohu nikdo nemůže se libiti, leč skrze víru. Neboť víra jest základem všeho dobra. Víra jest počátkem spásy lidské. Bez ní nikdo nemůže dojíti společenství synů Božích, poněvadž bez ní ani v tomto věku nikdo nedosahuje milosti ospravedlnění, ani v budoucím nebude vládnouti životem věčným. A nebude-li kdo zde choditi u víře, nedojde krásy blaženého patření na Pána našeho Ježíše Krista. *Totéž má na začátku řeči CLXXXI. de tempore.*

T ý ž, řeč 1. o s l o v. a p o š t. Není žádného většího bohatství, žádných pokladův, žádných důstojen-

ství, žádného většího zboží tohoto světa, než jest víra katolická, která hříšníky spaseny činí, nemocné uzdravuje, katechumeny křtí, věrné ospravedlňuje, kajícíky obnovuje, spravedlivé obohacuje, mučeníky korunuje, panny vdovy a manžely čistou cudností zachovává: Kleriky pořádá, kněží posvěcuje, pro nebeská království připravuje, ve věčném dědictví se svatými anděly v účastenství uvádí. *Tutéž myšlenku týmiž slovy opakoval v řeči CLXXXI. de tempore hl. 12.*

III.
otáz..

3. Lev Veliký, řeč 4. na slavnost Narození P. N. J. K. Velikou záštitou jest víra neporušená, víra pravá, k níž nikdo nic nemůže ani přidati ani z ní ubrati: poněvadž není-li jedna, není věrou, dle slov Apoštola: Jeden Pán, jedna víra, jeden křest, jeden Bůh a Otec všech, jenž jest nade všechny a ve všech nás. V této jednotě, nejmilejší, neochvějnou myslí utkvěte a v ní stíhejte všeliké svatosti a v ní horlivě služte příkázáním Páně, neboť bez víry nemožno jest líbiti se Bohu a bez ní není nic svato, nic čisto, nic živo. Neboť spravedlivý z víry živ jest.

IV. otázka :

co se rozumí věrou ?

A. Dar Boží a světlo, jímž osvěcen byv člověk pevně přisvědčuje a přidržuje se toho, co od Boha jest zjeveno a Církví nám předkládáno, abychom tomu věřili.

B. Tak, že Bůh jest jeden, ve třech osobách, že svět byl stvořen z ničeho, že Bůh stal se člověkem a pro

nás vytrpěl smrt, že Maria jest Pannou i Matkou Boží, že mrtví všichni budou vzkříšeni k životu, že člověk bývá znovu zrozen z vody a z Ducha Svatého, že Kristus jest celý v Nejsvětější Svátosti a jiná taková úcty hodná tajemství našeho náboženství, jež od Boha jsouce zjevena nemohou býti postižena chápáním lidského smyslu, ale jediné věrou. IV.
otáz.

C. Pročež Prorok praví: Neuvěříte-li, nepochopíte. Víra totiž nepřihlíží k řádu přirozenému, nespolehá na zkušenost smyslův: neopírá se o schopnost lidskou nebo o rozum, ale o moc a autoritu božskou, majíc za naprosto jisté, že svrchovaná a věčná pravda, to jest Bůh, ani nikdy se mýlit ani klamat nemůže.

D. Pročež to jest zvláště důležitou vlastností víry, aby zajala všecek rozum v poslušenství Krista, u něhož není nesnadno, ba ani nemožno žádné slovo. Tato víra jest světlem duše, dveřmi života, základem spásy věčné.

IV.
otáz.

E f e s. II. 8. Milostí jste spaseni skrze víru, a to ne ze sebe: dar zajisté Boží to jest.

Ž i d. XI. 1. Jest pak víra nadějných věcí podstata, důvod neviditelných.

I. J a n. V. 7. Tři jsou, kteříž svědectví vydávají na nebi: Otec, Slovo a Duch Svatý a ti tři jedno jsou.

G e n. I. 1. Na počátku stvořil Bůh nebe a zemi.

J a n I. 14. A Slovo Tělem stalo se a přebývalo mezi námi.

L u k. II. 7. I porodila Syna svého prvorozeného. A o n ě c o d á l e: Narodil se vám dnes Spasitel, jenž jest Kristus Pán v městě Davidově.

Ř í m. V. 8. Dokazuje pak Bůh lásku svou k nám, neboť, když jsme ještě hříšníci byli, Kristus za nás umřel.

L u k. I. 35. Co se z tebe svatého narodí, slouti bude Syn Boží.

I. K o r. XV. 51. Všickni sice vstaneme, ale nebudeme všickni proměnění. Znenadání, v okamžení, ku poslední troubě, (nebo zazní trouba) a mrtví vstanou neporušitelní a my budeme proměnění: musí zajisté toto porušitelné obléci neporušitelnost a toto smrtelné obléci nesmrtelnost.

J a n III. 3. Amen, Amen pravím tobě, nenarodí-li se

kdo z vody a z Ducha Svatého, nemůže vejíti do království Božího.

*IV.
otáz.*

S i r a c h III. 22. Vyšších věcí nad sebe nehledej a silnějších nad sebe nezkoumej; ale což přikázal tobě Bůh, o tom vždycky přemýšlej a ve mnohých skutcích jeho nebývej všetečný; není zajisté potřebí tobě viděti očima tvýma těch věcí, kteréž skryty jsou. Zbytečných věcí nezpytuj mnohonásobně a při mnohých skutcích jeho nebývej všetečným. Neboť mnohé věci nad rozum lidský ukázány jsou tobě. Mnohé totiž svedlo domnění jejich a v marnosti zadrželo smysly jejich.

I I. K o r. X. 5. Jímajíce všeliký rozum v službu Kristovu.

I s a i. VII. 9. dle **S e p t u a g i n t y**. Neuvěříte-li, nepochopíte.

L u k. I. 37. Nebude nemožné u Boha žádné slovo.

J e r. XXXII. 27. Aj, já jsem Hospodin, Bůh všelikého těla: zdaliž mně nemožno bude všeliké slovo?

OTCOVÉ

A. Basilius v řeči o vyzn. víry nebo o pravé a zbožné víře v **A s c e t**. Víra jest tudíž souhlasné schvalování toho, co pověděno bylo, bez jakéhokoliv kolísání, s vnitřním přesvědčením o pravdivosti toho, co kázáno bylo darem Božím.

IV. Bernard v listě CX C. Innocenc. proti Petru Abelardovi: Na samém prahu bohosloví (nebo spíše hluposloví svého) definuje víru jako odhadování, jako by každému bylo dovoleno v ní smýšleti a mluvit, co se mu zachce, nebo jako by tajemství naší víry závisela v nejistotu na všelijakých měnivých domněnkách a nezáležela spíše v jisté pravdě. Zdaž není, kolísavíra, i naděje naše marnou? Pošetili tudíž mučeníci naši, trpící věci tak trpké pro nejisto a neváhající pro nejistou odměnu a odplatu podstoupiti tvrdé a jak se ukázalo dlouhé vyhnanství. Ale odstupiž, abychom se domnívali, že ve víře nebo v naději naší jest něco vratkého, jak on se domnívá, pochybným odhadováním a že není spíše všecko, což v ní jest, založeno na jisté a pevné pravdě, dokázáno s nebe výroky a zázraky, utvrzeno a posvěcenoporodem Panny, Krví Vykupitele, slávou z mrtvých Vstalého. Svědectví ta hodnověrnými stala se příliš. Ne-li, posléze Duch sám svědectví vydává duchu našemu, že jsme synové Boží. Kterakž tedy kdo se odváží říci, že víra jest odhadováním, jen kdo nepřijal onoho Ducha a kdo evangelia buď nezná nebo má je za bajku? Vím, komu jsem uvěřil a jist jsem, volá Apoštol: a ty do mne syčíš, že víra jest odhadem? Ty mi tlacháš, že pochybno jest, nad což nic není jistějšího? Avšak Augustin praví: Sice, kdo usuzuje nebo staví domněnky, ten nemá už víry ve svém srdci, jehož pánem jest, nýbrž

jisté vědění a souhlas svědomí. Odstup, jářku, odstup, aby víra křesťanská měla tyto meze. Ponechme akademikům tahle odhadování, kteří o všem pochybují, nic nevědí. Já však bezpečně chvátám, abych se přidal k mínění učitele národů, a vím, že nebudu zahanben. Přiznávám se, líbí se mi jeho definice víry, i když on na ni skrytě žaluje. Víra jest, praví, podstata věcí nadějných, důvod neviditelných. Podstata, vece, věci nadějných, nikoli fantasie lichých domyslův. Slyšíš, že jest podstatou, není ti dovoleno ve víře souditi nebo rozsuzovati podle libosti, aniž zde onde těkati po lichých domněnkách, po scestích bludu. Jménem podstata jest ti označováno cosi jistého a pevného. Jsi uzavírán v jisté meze, stlačován v jisté hranice. Neboť víra není odhadování, nýbrž jistota.

*IV.
otáz.*

T ý ž v t é m ž e l i s t ě. Co jest více proti rozumu, než snažiti se rozumem rozum předstihnouti? A co více proti víře, než nechtíti věřiti, čeho nemůže víra rozumem postihnouti? Na konec chtěje vyložití slovo Mudrce: Kdo rychle věří, lehkého jest srdce, praví: Rychle věřiti jest dávatiněčemu víru před rozumem, čehož Šalomoun neřekl o víře v Boha, nýbrž o vzájemné víře mezi námi. Avšak o víře v Boha praví blažený papež Řehoř, že nemá zásluhy, podává-li jí lidský rozum důkaz. A chválí apoštoly, že na hlas prvního rozkazu následovali Vykupitele. Bylo jistě k chvále řečeno: Sluchem ucha po-

IV. otáz. slouchá mne; naproti tomu apoštolové jsou trestáni, že jaksi váhavě uvěřili. Na konec Maria jest chválena, že věrou předešla rozum a Zachariáš trestán, že víru rozumem zkoušel. A zase Abraham jest vychvalován, že proti naději v naději věřil.

Augustin proti listu Manich., zvanému fundamenti, hl. 5. Nalezneš-li někoho, kdo ještě evangeliu nevěří, co si počneš, řekne-li ti: nevěřím? Já věru bych evangeliu nevěřil, kdyby mne k tomu nevbuzovala autorita Církve Katolické.

Sněm efeský, can. 13., viz otázku X. A.

Sněm kostnický, florentský a tridentský, viz o Nejsvětější Svátosti VIII. G. H.

Basilus k Žalmu CXV. o slovech: Uvěřil jsem, pročez mluvil jsem atd. V čele posvátných výrokův, jež o Bohu jsou, budiž ovšem víra, nikoli však důkaz; víra, jářku, duši zvoucí, ba též přemlouvající ji, aby souhlasila, více než všechny rozumové způsoby. Neboť víra se neopírá o geometrické důkazy, nazývané nutnostmi, nýbrž vniká v mysl naše účinným působením Ducha Svatého. A o kousek dále: Posléze ať v jakémkoli způsobu lidských věd (jen když řádnou cestou postupuje k vytčenému cíli) nemožno vyzkoumati důkazů vět základních: ba jest potřebí, abys zásady těch věd, jež se opírají o pevný rozum, připustil jako přiznané a tudíž nevyžadující žádného důkazného

odůvodnění, a pak teprve uvidíš, co z předpokladů důsledně vyplývá. Právě tak i tajemství theologické žádá souhlasu, neopirajícího se o žádné předchozí pátrání. Pravíť zajisté Apoštol: Musí totiž věřiti, že Bůh jest, nikoli však vyvolávatí otázku nebo sporně namítati slova: Co jest Bůh? A tak i vůbec, jest-li víra podstatou těch věcí, které se doufají, a důvodem toho, čeho neviděti, nenamítej mi sporně v úzkosti, že už vidíš to, co dlouhou odděleno jest mezerou, aniž ber v podezření a pochybnost to, čeho doufáš někdy dosáhnouti, že si o tom nemůžeš ještě utvořiti určitého pojmu.

T ý ž v M o r a l. R e g. L X X X. h l. 21. Co jest vlastního víře? Zcela jisté naplnění ducha pravdou božských slov, již žádným důvodem, ani přirozenou nutností uvedeným ani upraveným, aby měl vzhled pravé zbožnosti, nikterak nemožno zviklati. Co jest vlastního věřícímu? Aby za takového jistého naplnění duše věřil, že pravá jest síla toho, co pověděno bylo v Písmě, a nic nezavrhoval aniž čeho nového stanoviti se odvažoval.

Ř e h o ř V e l. h o m. 26. n a E v a n g. Dlužno nám věděti, že činnost Boží, chápaná rozumem, nebývá podivna. Aniž má víra zásluhu, které lidský rozum podává důkaz. — **A o n ě c o d á l e.** Když Apoštol praví: Jest pak víra nadějných věcí podstata, důkaz neviditelných, jestiť jisto, že víra jest důkazem těch věcí, které se ukázati nemohou. Vždyť co se ukazuje, s tím už není

*IV.
otáz.*

IV. otáz. víry, ale poznání. Když tedy viděl Tomáš, když se dotýkal, proč se mu praví: Že jsi mne viděl, uvěřil jsi? Než něco jiného viděl, něčemu jinému uvěřil. Od smrtelníka zajisté jako Bůh viděn býti nemohl. Nuže, viděl člověka a vyznal Boha.

Z l a t o ú s t, h o m. 4. k I. K o r. Co sahá nad lidský rozum, k tomu potřebí jediné víry.

E u s e b i u s, E m i s. h o m. 2. o s y m b o l u. Víra náboženství katolického jest světlem duše, branou života, základem spásy věčné. Kdokoliv se jí spustí a následuje jako nejhoršího vůdce vlastního rozumu, kdokoliv se domnívá, že může smyslem své moudrosti dojiti skrytu tajemství nebeských, dělá tak, jako by bez základu stavěl dům, nebo pominuv dveří chtěl vejiti střechou, nebo kráčet by v noci beze světla všecek se žena se zavřenýma očima do propasti. Tuto tedy víru Kristus přišed podal nám jako velikou svítilnu, chtěje ukázati bloudícím cestu: skrze něho může býti neznámý Bůh hledán, v hledaného uvěřeno, ten v něhož uvěřeno nalezen.

C y r i l l J e r u s a l e m s k ý, k a t e c h e s. V. i l l u m. Víra jest okem, všeliké svědomí osvěcující a způsobující pochopení. Praví Prorok: Neuvěříte-li, nepochopíte.

Z l a t o ú s t v ř e č i o v í ř e, n a d ě j i a l á s c e. Víra jest kořenem spravedlnosti, zdrojem sva-

losti, počátkem zbožnosti, základem náboženství. Bez ní nikdo nikdy Pána si nezasloužil: bez té nikdo nedostoupil vrcholu vznešena. Víra jestiž nevinná a čistá důvěřivost, s níž přistupujeme k Bohu, s níž úsilně kráčíme v přikázáních, s níž očištěnou myslí ctíme Pána. Což vylučuje pochybnosti, drží se jistoty, zaručuje sliby. Kdo ji má, blažen jest: kdo by se jí vzdal, bídný. Tato ukazuje v Církvi znamení, koná divy, doplňuje charismata.

*IV.
otáz.*

Cyrill Alex. kn. IV. k Jan. hl. 9. o těchto slovech: Amen, Amen, pravím vám, kdo věří ve mne má život věčný. Víra jest dveřmi a cestou do života a jakýmsi návratem a znovu uvedením z porušení v nesmrtelnost.

V. otázka:

*jest nějaké krátké pojetí víry a souhrn všeho,
co jest nám věřiti?*

Krátké pojetí podalo dvanácte apoštolův svým symbolem a rozdělili je vhodně na dvanácte oddílův neboli článkův. Dilo hodné věru těchto autorův, kteří byli po Kristu Pánu předními a nejsvětějšími zakladateli křesťanské víry. Kteréžto symbolum jest jako skvoucí

známka, dle které třeba rozlišovati a rozeznávati křesťany od bezbožných, kteří nevyznávají buď žádné nebo vyznávají nepravou víru Kristovu.

V.
otáz.

P Í S M A

K l e m e n t, první list k bratru P á n ě. Když Kristus vstal z mrtvých a vstoupil na nebesa, když poslán byl Duch Svatý a udělena apoštolům znalost jazykův, ještě když pohromadě byli, apoštolé složili symbolum, jež nyní chová věrná Církev, pověděvše každý, co mysleli, aby rozešedše se od sebe toto pravidlo kázali po všech národech. A p o n ě k o l i k a s l o v e c h: Řecké symbolum značí latinsky snesení. A to zmínění svatí apoštolové spolu skrze Ducha Svatého spasitelně (jakž pověděno bylo) složili. Říká se mu také ukázání, poněvadž se skrze ně ukazuje, kdo správně věří.

A m b r o ž v L X X X I. listě k S i r i c i o v i. Jen ať se věří symbolu apoštolskému, jehož Církev římská stále neporušeně strážuje a je zachovává.

T ý ž, ř e č X X X V I I I. Mám za to, že apoštolská víra byla ukuta prací dvanácti řemeslníkův. Svatá víra totiž byla počata symbolem dvanácti apoštolův, kteří jako zkušení řemeslníci v jedno se sešedše ve své obratnosti ukuli klíč. Symbolum bych totiž nazval jakýmsi

V. klíčem, kterým se odmykají d'áblovy tmy, aby přišlo
otáz. světlo Kristovo: otvírají se zavřené hřichy svědomí, aby
zářily zjevné skutky spravedlnosti. Nuže, tento klíč dluž-
no ukázati našim bratřím, aby i oni jako učeníci Petrovi
navykli sobě peklo odmykati, nebe otvírati.

Augustin, řeč CLXXXI. de tempore,
kteráž řeč jest první o vigilií svato-
dušní v předmluvě. Svátí apoštolé zůstavili
pevné pravidlo víry, které pojavše podle apoštolského
počtu ve dvanáct výrokův, nazvali symbolem, aby skrze
ně věřící zachovali katolickou jednotu a skrze ně překo-
nali bludařskou zvrhlost. Že symbolum tedy takovým
způsobem bylo sestaveno, toho jsme se dověděli od svých
předkův. Vypravují totiž, že po vstoupení Pána a Spasite-
le našeho k Otci, když svatí učeníci jeho rozplameněni
byvše příchodem Ducha Svatého mluvili jazyky všech,
chtějíce se bráti a od sebe se rozejíti po národech, aby ká-
zali slovo Boží, nejdříve si společně stanovili normu bu-
doucího kázání, aby místem od sebe se rozejdouce nic
odlišného nebo rozdílného nekázali těm, kteří byli zváni
k víře Kristově. Všichni tedy stojíce na jednom místě
a naplněni byvše Duchem Svatým, radice se spolu po-
dávali stručné pojetí svého kázání, jak každý cítil, a
stanovili, že tak toto pravidlo dlužno dáti věřícím. Sym-
bolum jest krátké slovy, ale jest veliké tajemstvími,
neboť cokoliv předobrazeno jest v patriarších, cožkoliv

oznámeno v Písmech, cožkoliv předpověděno jest v prorocích buď o Bohu nezrozeném, nebo o Bohu z Boha Bohem narozeném, nebo o Duchu Svatém, nebo o přijímání všelikých tajemství, nebo o smrti Páně, nebo o tajemství jeho zmrtvýchvstání, to vše krátce toto symbolum obsahuje a obsahujíc to má a vyznává. Nauč se tedy každý víře apoštolské, již jsi vyznal ústy kmotrův na křtu, až dorosteš let chápání.

V.
otáz.

R u f i n u s v e v ý k l. a p o š t. s y m b o l a. Předkové naši vypravují, když po nanebevstoupení Páně skrze příchod Ducha Svatého na každém z apoštolův byli usedli ohniví jazykové, i mluvili různými a rozličnými řečmi, čímž jako by jim žádný národ nebýval byl cizím, hrubost žádného jazyka nedostupnou a nepřekonatelnou, že se jim dostalo přikázání od Pána, aby každý šli a národu za národem kázali slovo Boží. Chtějíce se tudíž od sebe rozejíti, stanoví si společné pravidlo kázání, aby snad nevykládali, byvše jeden od druhého odvedeni, něco odchylného těm, kteří zváni byli k víře Kristově. Všichni tudíž jsouce pospolu a naplnění Duchem Svatým, sestavují si, jak jsme pravili, ono krátké pojetí příštího kázání, radíce se spolu o tom, co každý myslili, a stanoví, že toto pravidlo třeba dáti věřícím. Z mnoha pak a velmi spravedlivých důvodů přáli si, aby se mu říkalo symbolum. Řecké symbolum totiž možno vyjádřiti slovy: heslo a snesení, to jest, co mnozí v jedno sná-

V. *otá.* šejí. Což zajisté učinili apoštolové v těchto řečech, sná-
 šejíce každý v jedno, co cítili. Heslem pak nebo znamen-
 ním zve se proto, poněvadž té doby, jakž i apoštol Pa-
 vel praví, i ve Skutcích Apoštolských jest, že mnozi z
 obřezaných Židův dělali se apoštoly Kristovými a pro
 nějaký zisk nebo pro břicho brávali se kázati jmenujíce
 sice Krista, ale nezvěstující ho v úplných liniích podá-
 ní. Z toho důvodu tedy ustanovili ono znamení, aby
 skrze ně byl poznán ten, kdo opravdu káže Krista podle
 apoštolských pravidel. Ba to prý se zachovává i v ob-
 čanských bojích: poněvadž i vyzbrojení na zevnějšek
 jest stejné i volání totéž, i způsob jest jeden, také tytéž
 zvyklosti válečné, aby se nevkradla nějaká lest, každý
 vůdce dává svým vojínům tajné symboly, jež se latin-
 sky jmenují buď znamení nebo hesla: kdyby snad se jim
 namanul někdo, o němž by byla pochybnost, aby na o-
 tázku symbolum prozradilo, zda jest nepřítel nebo spo-
 jenec. Proto posléze poručili, aby to nebylo psáno na
 lístky ani na blány, ale uchováváno v srdcích, by jisto
 bylo, že nikdo se toho nemohl dovědět z této četby,
 která se někdy dostává i k nevěřícím, ale že se tomu
 naučil z podání apoštolského. Chtějíce se tudíž rozejíti,
 jak jsme pravili, aby kázali, apoštolové určili si je hes-
 lem jednomyslnosti a víry své: nestavěli jako synové
 Noe, majíce se od sebe rozejíti, věže z pálených cihel a
 klí, jejíž vrcholek by dosahoval až do nebes, ale pevné

ohrady víry, které by stály proti tváři nepřítelově, budující z kamenů živých, z perel Páně, jichž by ani větrové nepřevrhli, ani řeky nepodvrátily, aniž víření bouří a vichřic jimi hnulo. Nuže onino po zásluze majíce se od sebe odděliti byli ztrestáni zmatením jazykův stavějící věž pýchy, takže ani jeden nemohl rozuměti řeči svého bližního. Ale ti, kdož stavěli věž víry, byli obdarováni znalostí všech jazykův a poznáním, aby ono zkusilo heslo hříchu, toto víry.

V.
otáz-

Irenej proti blud. Valent. kn. 1. hl. 2. Církev po veškerém okršku až do končin země rozsetá, přijala jednak od apoštolův, jednak od jejich učeníkův tu víru, kteráž jest v jednoho Boha, Otce všemohoucího, jenž učinil nebe a zemi, moře a všecko, což v nich jest atd.

Týž kn. 3. hl. 4. Což však, kdyby ani apoštolé nebyli nám zanechali písem, zdaž nenáleželo následovati řádu tradice, kterou podali těm, jimž svěřovali církve? Kteréžto zřízení potvrzují mnozí barbarští národové, majíť vepsánu spásu těch, kteří v Krista věří, bez pátna nebo černidla skrze Ducha v srdcích svých a ostříhajíce bedlivě starých tradic, věří v jednoho Boha, Tvůrce nebes i země a všeho, což v nich jest, skrze Ježíše Krista Syna Božího.

Jeronym k Pammachiovi proti blud. Janu Jerusalemskému list 61. V sym-

V. otáz. bolu víry a naděje naší, kteréž od apoštolův jsouc podáno není psáno na listě a černidlem, ale na tělesných deskách srdce, po vyznání Trojice a jednoty Církve všeliké tajemství křesťanského dogmatu uzavírá se vzkříšením těla z mrtvých.

Le v Vel., řeč 11. o utr p. P á n ě. Tímto pravidlem víry, nejmilejší, jež jsme přijali na samém začátku symbola skrze autoritu apoštolského ustanovení, vyznáváme o Pánu našem Ježíši Kristu, jehož pravíme býti Synem Boha Otce všemohoucího, že jest také narozen z Ducha Svatého z Marie Panny.

T ý ž v listě 13. k Pul ch. A u g. Krátké a dokonalé vyznání toho katolického symbola dvanácti apoštolův jest jako opečetěno tolikéž výroky, jako by vyzbrojeno bylo zbrojí nebeskou, aby všechny domněnky bludařův už pouhým jejím mečem mohly býti osekány. Kdyby byl Eutyches chtěl plnost tohoto symbola čistým a prostým srdcem pojmouti, v ničem by nebyl odbočil od rozhodnutí přesvatého sněmu nikejského a pochopil by, že to bylo od svatých otcův stanoveno, aby proti apoštolské víře, která není, leč jedna, žádný duch, žádný výrok se nepozdvihoval.

T ý ž v řeči proti E u t y c h. Spolu vás napomínáme bratrskou a otcovskou péčí, abyste protivníkům katolické víry, nepřátel Církve popírajících Vtělení Páně, odpůrcům symbola, složeného od svatých

apoštolův, nepřijímali v žádný blahovlnný souhlas.

M a x i m u s T u r i n s k ý, h o m. o p o d á v. s y m b o l a a o j e h o v ý k l a d u. Když u otcův našich, jak vypravuje kniha Soudcův, některá pokolení israelská občanským bojem až na smrt spolu zápasila a pro zcela podobný kroj jednoho lidu nebylo možno od sebe válčících odlišiti, ono pokolení, jež mělo spravedlivější příčinu boje, očekávajíc právem pomocí Boží vítězství, ustanovilo si určitou řečí znamení, aby ty, jež mátl stejný vzhled zbroje, odlišovalo tajemství skrytějšího slova. Kteréhož vzoru následující blažení apoštolové, jakž se domnívám, dali Církvi Boží, kterou zbrojili proti válčení ďábelské zběsilosti, tajemství symbola, ježto měla nastati pod jedním jménem Kristovým rozdíllost věřících, aby znamení symbola oddělilo věrné od věrolomných a víře odcizený nepřítel Církve se ukázal, když by ho jako pokřtěný nevěděl nebo jako bludař porušil.

V.
otáz.

VI. otázka:

kteři jsou článkové tohoto symbola?

**I. Věřím v Boha, Otce všemohoucího, Stvořitele nebe
i země.**

II. I v Jezu Krista, Syna jeho jediného, Pána našeho.

**III. Jenž se počal z Ducha Svatého, narodil se z Marie
Panny.**

IV. Trpěl pod Pontským Pilátem, ukřižován, umřel i pohřben jest. VI.
otáz.

V. Vstoupil do pekel, třetího dne vstal z mrtvých.

VI. Vstoupil na nebesa, sedí na pravici Boha, Otce všemohoucího.

VII. Odtud přijde soudit živým i mrtvým.

VIII. Věřím v Ducha Svatého.

IX. Svatou Církev obecnou, svatých obcování.

X. Hříchův odpuštění.

XI. Těla vzkříšení a

XII. Život věčný. Amen.

VII. otázka :

co se zvláště míní těmito slovy symbola?

A. Jistě to, abychom měli krátce pojato pravé poznání Boha a věcí Božích, jež jest každému potřebno, aby dobře a blaženě živ byl.

B. Při čemž jest prvním a nejdůležitějším poznání a vyznání Nejsvětější Trojice, aby nijakž pochybováno

nebylo, že Bůh, nad něhož nic ani většího ani lepšího VII.
otáz.
ani moudřejšího vymyšleno býti nemůže, v bytnosti sice
nebo přirozenosti božské jest jeden a jednoduchý, ale
ve tři Osoby se lišící, a především pevně věreno bylo,
že jiný jest Otec, jiný Syn, jiný Duch Svatý. Otec jest,
jenž svého Syna od věčnosti plodí, zdroj a tvůrce všeho :
Syn zplozený z podstaty Otcovy, jest Vykupitel světa
a Spasitel: Duch Svatý, jenž slove i Utěšitel, jest správ-
cem Církve nebo v Krista věřících. A tito tři jedno jsou:
to jest jeden, pravý, věčný, nezměrný, nepojatelný Bůh.

C. Pěkně tudíž této nejsvětější zároveň a osobní Tro-
jici odpovídají tři hlavní části symbola : první totiž o
stvoření, druhá o vykoupení, třetí o posvěcení.

P Í S M A

Jerem. IX. 23. Nechlub se moudrý v moudrosti
své aniž se chlub silný v síle své aniž se chlub bohatý
v bohatství svém : ale v tom ať se chlubí, kdo se chlubí,
že ví a zná mne.

Jan XVII. 3. Totoť pak jest život věčný, aby po-

VII. znali tebe samého Boha pravého a kterého jsi poslal
otáz. Ježíše Krista.

I. K o r. II. 2. Neboť nesoudil jsem, že bych co jiného mezi vámi věděl, než Ježíše Krista, a to ukřižovaného.

I. P e t r. I. 8. Na něhož také nyní nezirajíce, věříte; věřice pak plesati budete radostí nevýslovnou a oslavenou, docházejíce konce víry své spasení duší.

M o u d r. XIII. Marní zajisté jsou všickni lidé, v nichžto není známosti Boha a (kteří) z těch věcí dobrých, které se vidí, nemohli poznati toho, jenž jest, aniž skutkův jeho pozorujíce vyrozuměli, kdo by byl umělým Tvůrcem,

M t. XXVIII. 19, Křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého.

Ž a l m CIX. 3. S tebou panování v den moci tvé v skvělosti svatých: z lůna před dennicí zplodil jsem tě.

Ž i d. I. Nejposléze ve dnech těchto mluvil nám skrze Syna, jehož ustanovil dědicem všech věcí, skrze něhož i věky učinil. Kterýžto jsa výblesk slávy a obraz podstaty jeho a nesa všechny věci slovem moci své, očištění hříchů učiniv, sedí na pravici velebnosti na výsostech: tím lepším nad anděly učiněn, čím rozdílnější nad ně jméno zdědil. Neboť kterému kdy z andělův řekl: Syn můj jsi ty, já dnes zplodil jsem tebe? A opět: Já budu jemu Otcem a on mi bude Synem? A opět, když uvádí Prvorozeného na okršlek země, dí: A klanějte se jemu všick-

ni andělové Boží. A o andělich zajisté dí: Kterýž činí *VII. oláz.*
anděly své větry a služebníky své plamenem ohně.
K Synu pak: Trůn tvůj, Bože, na věky věkův : berla pravosti, berla království tvého. Miloval jsi spravedlnost atd.

I. Jan IV. 14. Otec poslal Syna svého Spasitele světa. A o něco dříve: On dříve miloval nás a poslal Syna svého na smír za hříchy naše.

Jan XV. 26. Když pak přijde Utěšitel, kterého já pošlu vám od Otce, Ducha pravdy, kterýž od Otce pochází atd.

A v hl. XVI. 7. Neboť neodejdu-li, Utěšitel nepřijde k vám.

Opět v hl. XIV. 16. A já prositi budu Otce a jiného Utěšitele dá vám, aby zůstával s vámi na věky. A o něco dále: Utěšitel pak Duch Svatý, kterého pošle Otec ve jménu mém, tenť vás naučí všemu a připomene vám všechno, cožkoliv jsem mluvil vám.

I. Jan V. 7. Tři jsou, kteříž svědectví dávají na nebi: Otec, Slovo a Duch Svatý, a ti tři jedno jsou.

I. Tim. I. 17. Králi pak věkův nesmrtelnému, neviditelnému, samému Bohu čest a sláva na věky věkův.

A v hl. VI. 15. Kteréhož svými časy ukáže blažený a sám mocný, Král králův a Pán pánův, jenž jediný má nesmrtelnost a přebývá v světle nepřístupném,

VII. otáz. jehož nikdo z lidí neviděl aniž také viděti může, kterému čest a panování věčné, Amen.

Jerem. XXXII. 17. a další. Aj, Tys učinil nebe i zemi mocí svou velikou a ramenem svým vztaženým: nebude tobě těžké nižádné slovo. Kterýž činíš milosrdenství s tisíci a odplacuješ nepravost otcův do lůna synů jejich po nich. Nejsilnější, veliký a mocný, Hospodin zástupů jméno tobě. Veliký v radě a nevýstižný myšlením: jehožto oči otevřeny jsou na všechny cesty synův Adamových, abys odplatil každému podle cest jeho a podle ovoce nálezkův jeho. Kterýž jsi dal zázraky a znamení v zemi Egyptské až do tohoto dne i v Israelovi i v lidech: a učinil jsi sobě jméno jako jest den tento a t. d. I stalo se slovo Hospodinovo k Jeremiáši řkoucí: Aj, já jsem Hospodin Bůh všelikeho těla, zdaliž mně těžké bude všeliké slovo?

OTCOVÉ

Augustin. Vyznání kn. 1. hl. 4. Co jsi tudíž, Bože můj? Co, prosím, ne-li Pán Bůh? Neboť kdož Hospodin kromě Hospodina anebo kdož Bůh kromě Boha našeho? Nejvyšší, nejlepší, nejmocnější, svrchovaně všemohoucí, nejmilosrdnější a nejspravedlivější, nejskrytější a nepřítomnější, nejkrásnější a nejsilnější, pevný a nepojatelný, nezměnitelný měnící všechno, nikdy

nový, nikdy starý, obnovující všechno a v sešlost uvádějící pyšné, a nevědi. Stále činný, stále pokojný, shromažďující a nepotřebující, nesoucí a naplňující a chránící, tvořící a živící a dokonávající, hledající a ničeho ti nechybí, miluješ a vášní neplaneš, horlíš a jsi kliden, lituješ a bolesti necítíš, hněváš se a jsi pokojný, díla měniš a úmyslu neměníš, přijímáš nazpět co nacházíš a čeho nikdy jsi neztratil. Nikdy potřebný a raduješ se ze zisku, nikdy lakotný a vymáháš úroky. Dává se ti nad počet, abys byl dlužen, a kdož má, co by nebylo tvého? Splácíš dluhy nikomu nejsa dlužen, odpouštíš dluhy ničeho netratě. A co pravíme, Bože můj, živote můj, slasti má svatá, anebo co praví kdo, když o tobě mluví? a běda mlčícím o tobě, ježto hovorní němými jsou.

T ý ž k n i h a o v í ř e a s y m b o l u h l. 9.
 A ta Trojice jeden jest Bůh; ne aby týž byl Otec, kterýž jest Syn a Duch Svatý, nýbrž aby Otec byl Otec a Syn byl Syn, a Duch Svatý byl Duch Svatý: ale tato Trojice jeden jest Bůh, jakož psáno jest: Slyš Israeli, Hospodin Bůh tvůj Bůh jeden jest. A přece, jsme-li tázáni o každém zvláště a řekne-li se nám: Jest Otec Bůh? odpovíme: Jest Bůh. Otáže-li se kdo, jest-li Syn Bůh, odpovíme: Jest. A bude-li taková otázka o Duchu Svatém, nemůžeme odpověděti, že by byl co jiného, než Bůh, převelice se varujeme, abychom toho nebrali tak, jakž o

*VII.
otáz.*

VII. otáz. lidech povědíno jest: Bohové jste. Nejsouť přirozeně bohy, kdožkoliv jsou učiněni a stvoření od Otce skrze Syna darem Ducha Svatého. Práví-li Apoštol: Neboť z Něho a v Něm a skrze Něho jest všecko, jest tím naznačena sama Trojice. Nechť jsme tedy na cokoliv o každém tázání, odpovězme, že Bůh jest, o němž jsme tázání, ať Otec, ať Syn, ať Duch Svatý, ale aby nikdo si nemyslil, že ho učíme ctíti bohy tři. A nebudiž to divno, co se o této nevýslovné přirozenosti praví, když také v těch věcech, které vidíme tělesnýma očima a rozeznáváme tělesným smyslem takového něco se naskýtá. Neboť když z pramene a t. d.

A t h a n á š v e s v é m s y m b o l u. Víra pak katolická tato jest, abychom jednoho Boha v Trojici a Trojici v Jednotě ctili: ani nesměšující Osob ani nerozdělující podstaty. Jiná jest zajisté Osoba Otce, jiná Syna, jiná Ducha Svatého: ale Otce i Syna i Ducha Svatého jedno jest božství, rovná sláva a souvěčná velebnost. Jaký Otec, takový Syn, takový Duch Svatý. Nestvořený Otec, nestvořený Syn, nestvořený Duch Svatý. Nezměrný Otec, nezměrný Syn, nezměrný Duch Svatý. Věčný Otec, věčný Syn, věčný Duch Svatý. A přece ne tři věční, ale jeden věčný. Jako ne tři nestvoření aniž tři nezměrní, ale jeden nestvořený a jeden nezměrný. Podobně všemohoucí Otec, všemohoucí Syn, všemohoucí Duch Svatý. A přece ne tři všemohoucí, ale

jeden všemohoucí. Tak Bůh Otec, Bůh Syn, Bůh Duch VII.
otáz.
Svatý. A přece ne tři bohové, ale jeden jest Bůh. Tak Otec Pán, Syn Pán, Duch Svatý Pán. A přece ne tři Páni, ale jeden jest Pán. A jako jsme nuceni křesťanskou pravdou jednu každou Osobu samu Bohem nebo Pánem vyznávati, tak se nám katolickým náboženstvím zapovídá tři bohy nebo pány zvatí. Otec od nikoho nebyl učiněn ani stvořen ani zplozen. Syn od samého Otce jest, ne učiněn aniž stvořen, ale zplozen. Duch Svatý od Otce a Syna ne učiněn, aniž stvořen, ale vycházející. Jeden tudíž Otec, ne tři Otcové: jeden Syn, ne tři Synové: jeden Duch Svatý, ne tři Svatí Duchové. A v této Trojici nic dřívějšího ani pozdějšího, nic většího ani menšího, ale všechny tři Osoby jsou si souvěčny a rovny. Takže ve všem, jak už dříve praveno bylo, i Jednotu v Trojici i Trojici v Jednotě ctíti jest. Kdo chce tudíž spasen býti, tak o Trojici smýšlejš.

VIII. otázka :

*co chce první článek symbola :
Věřím v Boha Otce ?*

A. Ukazuje nám nejprve, že jeden Bůh a v Božství první Osoba jest Otec nebeský, věčný, mocí a velebností svrchovaný, jemuž vykonati nic není nemožného ani nesnadného, jenž má všelikou moc nad životem i smrtí.

B. A ten Otec Syna od všeliké věčnosti zplodil a nás

v tomto čase milosti za syny sobě vzal. Jeho moc jest *VIII. otáz.*
 taková, že pouhým slovem jak viditelné tak neviditelné
 vyvedl z ničeho, vyvedené pak stále zachovává a sprá-
 vuje se svrchovanou dobrotou a moudrostí, od něhož
 a k němuž všecko. Jestli On Otec Světél, u něhož není
 proměnění, Otec milosrdenství a Bůh všeliké potěchy:
 takový posléze a tak veliký, že na jeho pokyn nebeské,
 pozemské, pekelní ihned poslouchá: pod jehož vedením
 a ochranou my i ve svrchovaném zlém a v nebezpečen-
 stvích bez úhony a bezpečně jsme zachovávaní.

P Í S M A

D e u t e r o n. VI. 4. Slyš, Israeli, Hospodin Bůh
 náš Bůh jeden jest.

M t. VI. 9. Otče náš, jenž jsi na nebesích.

I. T i m. I. 17. Králi pak věkův nesmrtelnému, nevi-
 ditelnému, samému Bohu čest a sláva na věky věkův.

G e n e s. I. 1. Na počátku stvořil Bůh nebe a zemi.

I s a i. LIII. Kdož uvěřil slyšení našemu a ráme
 Hospodinovo komu zjeveno bylo?

J o b XXXVII. 3—7. Pode všechna nebesa on patří

VIII. otáz. a světlo jeho nad končinami země. Za ním řvátí bude zvuk, hřímati bude hlasem velikosti své a nebude vystopován, když by slyšán byl hlas jeho. Hřímati bude Bůh hlasem svým divně, kterýž činí věci veliké a nevyzpytatelné. Kterýž přikázal sněhu, aby padal na zemi, i zimním dešťům i přivalu síly své. Kterýž ruce všem lidem pečeti, aby znali každý skutky jeho.

T m t. 23. Hodně jeho nalézti nemůžeme: veliký silou a soudem a spravedlností a vypraven býti nemůže. Pročež báti se ho budou mužové a neodvází se patřiti naň všichni, když sobě se zdají býti moudřími.

K a z a t e l III. 11. Všecky věci dobré učinil časem svým a svět vydal hádání jejich, aby nenalezl člověk díla, jež konal Bůh od počátku až do konce.

L u k. I. 37. Nebude nemožno u Boha žádné slovo.

J e r e m. XXXII. 17. Nebude ti nesnadno žádné slovo. T a m t é ž: Aj, já Hospodin Bůh všelikého těla, zdaliž mně nesnadné bude všeliké slovo?

M o u d r. XVI. 13. Ty jsi, Pane, kterýž máš moc nad smrtí i nad životem, a přivádíš k branám smrti i zase vyvádíš.

I. K r á l. II. 6. 8. Hospodin umrtvuje i oživuje, uvádí do pekel a zase vyvádí. Hospodinovy jsou stěžeje země a založil na nich svět.

Ž a l m II. 7. Hospodin řekl ke mně: Syn můj jsi ty, já dnes zplodil jsem tebe.

Ž i d. I. 5. Neboť kterému kdy z andělův řekl: Syn můj jsi ty, já dnes zplodil jsem tebe? A opět: Já budu jemu Otcem a on mi bude Synem? VIII. otáz.

Ř i m. VIII. 14. 23. Kdo Duchem Božím vedeni bývají, tiť jsou synové Boží. Nepřijali jste zajisté ducha služebnosti opět k bázni, ale přijali jste ducha přisvojení za syny, v němž voláme: Abba (Otče). Ten zajisté Duch svědectví vydává duchu našemu, že jsme synové Boží. A jestliže synové i dědicové: dědicové sice Boží, spoludědicové pak Kristovi: jestliže však spolu trpíme, abychom i spolu oslaveni byli. I my sami prvotiny Ducha majíce v sobě sténáme, přisvojení za syny Boží očekávající.

Ž a l m XXXII. 6. Slovem Hospodinovým nebesa utvrzena jsou a dechem úst jeho všechna moc jejich. Neboť On řekl a učiněny jsou: On rozkázal a stvořeny jsou.

I. K o l o s s. I. 16. V něm stvořeno bylo všechno na nebi i na zemi, viditelné i neviditelné, buďto Trůnové neb Panstva, buď Knížatstva neb Mocnosti; všechny věci skrze něho a v něm stvořeny jsou: a On jest přede vším a všechno v něm stojí.

M t. VI. 26. Pohleďte na ptactvo nebeské, žeť neseje ani nežne aniž shromažďuje do stodol a Otec váš nebeský krmí je. Považte kvítí polního, kterak roste: nepracuje aniž přede. Pravím pak vám, že ani Šalomoun ve

VIII. vši slávě své tak oděn nebyl jako jedno z nich. Poněvadž
otáz. tedy trávu polní, kteráž dnes jest a zítra do peci hozena
 bývá, Bůh tak odívá, čím více vás, malověrní?

Ž i d. XIII. 5. Obcování (vaše bud') bez lakomství,
 dosti mějte na tom, co máte. Onť zajisté řekl: Nezane-
 chám tebe aniž tebe opustím, tak abychom doufanlivě
 říkali: Pán pomocník můj, nebudu se báti, že mi něco
 učiní člověk.

I. T i m. IV. 10. Naději máme u Boha živého, jenž
 jest Spasitel všech lidí, zvláště věřících.

T m t. VI. 15. Kteréhož (Ježiše Krista) svými časy
 ukáže blažený a sám mocný, Král králův a Pán pánův,
 jenž jediný má nesmrtelnost a přebývá v světle nepří-
 stupném: jehož nikdo z lidí neviděl aniž také viděti může.
 Jemuž čest a panování věčné.

Ř i m. XI. 36. Z Něho a skrze Něho a v Něm jsou
 všechny věci.

J a k. I. 17. Všeliké dání výborné a všeliký dar do-
 konalý shůry jest, sstupující od Otce světél, u něhož
 není proměnění ani z proměnění zastínění.

II. K o r. I. 3. Požehnán (bud') Bůh a Otec Pána
 našeho Ježiše Krista, Otec milosrdenství a Bůh všeli-
 kého potěšení, kterýž těší nás ve všelikém soužení na-
 šem.

S k u t k. A p. XIV. 14. Zvěstujeme vám, abyste se
 obrátili od těchto marných k Bohu živému, kterýž učinil

nebe i zemi i moře i všecko, co v nich jest, kterýž za předešlých věků dopustil všem národům choditi po cestách jejich. Ale nenechal sebe bez osvědčení dobře čině s nebe, dávaje deště a úrodné časy, naplňuje pokrmem a utěšením srdce naše. VIII.
otáz.

L u k. XII. 5. Ukáži vám koho se báti máte : bojte se toho, který když zabije má moc uvrhnouti do pekla.

G e n. XVII. 1. 8. Jáť Hospodin všemohoucí : choď před mnou a buď dokonalým. A dám tobě a semeni tvému všecku zemi kananejskou k vladaření věčnému a budu Bohem jejich.

Ž a l m XXVI. 1. Hospodin osvětlení mé a spasení mé ; kohož se budu báti ? Hospodin ochránce života mého ; kohož se budu strachovati ?

Ž a l m XC. Kdo obývá v pomoci Nejvyššího, v ochraně Boha nebeského přebývati bude. Řekneť Hospodinu : Obránce můj jsi Ty a útočiště mé, v Tebe doufati budu. Neboť On vysvobodí mne z osídla lovců a od slova přísného. Rameny svými zastíní tě a pod křídly jeho doufati budeš. Štítem obestře tě pravda jeho, nebudeš se báti přistrachu nočního.

Ž a l m CXXIV. Kdož doufají v Hospodina jako hora Sion : nepohne se na věky, kdo bydlí v Jerusalemě. Neboť nenechá Hospodin metly hříšníkův nad losem spravedlivých, aby nevztáhli spravedliví k nepravosti rukou svých.

VIII. otáz. Job XLI. Kdož může odolati obličejí mému? Kdo prve dal mi, abych navrátil jemu? Všecky věci, kteréž pod nebem jsou, mé jsou.

I. Kor. X. 13. Věren jest Bůh, jenž nedopustí vás pokoušeti nad to, což můžete: ale učiní také s pokušením prospěch, abyste mohli snést.

Sirach XXXIII. Toho, kdož se bojí Pána, nepotká zlé, ale v pokušení Bůh ho zachová a vysvobodí od zlého.

IX. otázka:

co má druhý článek: Věřím v Ježíše Krista?

A. Vypovídá, že druhá v Božství Osoba Ježíš Kristus, pravý Bůh a pravý člověk, nazývaný Ježíš, to jest Spasitel lidu svého, a Kristus, to jest Pomazaný Duchem Svatým, též plný všeliké milosti a pravdy, jest Messiasem a Králem a Veleknězem naším, jenž prvenství drží

IX. otáz. ve všem a v němž tělesně přebývá všechna plnost božství.

B. Ukazuje, že týž jest Syn Boží, jediný, z Otce narozený, od věčnosti zplozený, přirozený, stejné s Ním podstaty a Jemu zcela roven podle božství: Pán pak náš a všech v Něho věřících, anť nás sám ztracené z otroctví satanova dobrovolně vysvobodil a nás propadlé jhu hříchu a zatracení předobrotivě vykoupil.

C. Ten také panuje nad bezbožným, neboť vše položeno jest pod nohy jeho. Tehdy pak zvláště se Pánem pánův a Králem králův zlostníkům a všemu světu zjevně ukáže, když nepřátele všechny do jednoho, ač proti jejich vůli, podrobí pod svou moc a jako plevu páliť bude ohněm neuhasným. Tentoť jest milý Syn, tento náš Emmanuel, učitel, jehož slyšeti jest: aniž jest jiného jména pod nebem daného lidem, v němž bychom měli spasení býti.

P Í S M A

I. Jan V. 20. A víme, že Syn Boží přišel a dal nám smysl, abychom poznali pravého Boha a byli v

pravém Synu jeho. Tenť jest pravý Bůh a život věčný.

L u k. I. 31. Aj, počneš v životě a porodíš Syna a nazveš jméno jeho Ježíš. Tenť bude veliký a Syn Nejvyššího slouti bude. **A o n ě c o d á l e:** A protož i co se z tebe svatého narodí, slouti bude Syn Boží.

T m t. II. 10. Neboť, aj, zvěstuji vám radost velikou, kteráž bude všemu lidu: že narodil se vám dnes Spasitel, jenž jest Kristus Pán, v městě Davidově. **A o n ě c o d á l e:** Nazváno jest jméno jeho Ježíš, kterým nazváno bylo od anděla prve než se v životě bylo počalo.

M t. I. 21. Porodit pak Syna a nazveš jméno jeho Ježíš. On zajisté vysvobodí lid svůj od hříchův jejich.

I s a i. IX. 6. Neboť Maličký narodil se nám a syn dán jest nám a učiněno jest knížetství na rameni jeho, a nazváno bude jméno jeho: Podivný, Rádce, Bůh, Silný, Otec budoucího věku, Kniže pokoje.

T m t. LXI. Duch Hospodinův nade mnou, protože Hospodin pomazal mne: k zvěstování tichým poslal mne, abych léčil zkroušené srdcem a t. d.

L u k. IV. 18. Duch Páně nade mnou, pročez pomazal mne, kázat evangelium chudým poslal mne atd.

Ž a l m XLIV. 8. Miloval jsi spravedlnost a nenáviděl jsi nepravost: proto pomazal tebe, Bože, Bůh tvůj olejem radosti nad společníky tvé.

Ž a l m LXXXVIII. 21. Nalezl jsem Davida služebníka svého: olejem svatým svým pomazal jsem ho.

*IX.
otáz.*

IX. otáz. Jednou jsem přísáhl skrze svatost svou, nesklamu Davida; símě jeho na věky trvati bude. A trůn jeho jako slunce před obličejem mým a jako měsíc utvrzen na věky a svědek na nebi věrný.

S k u t k. A p o š t. IV. 27. Neboť sešli se opravdu v městě tomto proti svatému Synu tvému Ježíšovi, jehož jsi pomazal, Herodes a Pontský Pilát s pohany a národy israelskými učinit, což ruka Tvá a rada Tvá uložila, aby se stalo.

T m t. X. 37. Vy víte, kterak Ježíše Nazaretského pomazal Bůh Duchem Svatým a mocí, kterýžto chodil dobře činně a uzdravuje všechny stíženě od d'ábla, neboť Bůh byl s ním.

I. K r á l. X. Vzal pak Samuel nádobku oleje a vylil na hlavu Saulovu a políbil ho a řekl: Aj, pomazal tebe Hospodin nad dědictvím svým za kníže a vysvobodíš lid jeho z rukou nepřátel jeho, kteříž vůkol něho jsou. A toto tobě znamením, že pomazal tebe Bůh za kníže,

T m t. XVI. 13. Vzal tedy Samuel roh oleje a pomazal Davida uprostřed bratří jeho: a obrácen jest Duch Hospodinův na Davida od toho dne i potom.

J a n I. 14. A Slovo tělem stalo se a přebývalo mezi námi (a viděli jsme slávu jeho, slávu jakožto Jednorozrozeného od Otce) plného milosti a pravdy. A z plnosti jeho my všickni vzali jsme a milost na milost.

T m t. 41. Nalezli jsme Messiáše, což jest vyloženo *IX. otáz.*
 Pomazaný.

Z j e v. XVII. 14. Ti bojovati budou s Beránkem a Beránek zvítězí nad nimi, neboť Pán pánův jest a Král králův.

A XIX. 16. A má na rouchu a na bedrách svých napsáno: Král králův a Pán pánův.

Ž i d. III. Pozorujte Apoštola a Velekněze vyznání našeho Ježíše, kterýž věren jest Tomu, jenž učinil ho, jako i Mojžíš ve všem domě jeho.

A V. 5. Kristus ne sám sebe oslavil, aby se stal veleknězem, ale Ten jenž k němu řekl: Syn můj jsi ty, já dnes zplodil jsem tebe. Jakož i na jiném místě praví: Ty jsi kněz na věky podle řádu Melchisedechova. Kterýžto za dnů těla svého modlitby a ponížené prosby k Tomu, jenž by ho mohl vysvoboditi od smrti, s křikem silným a se slzami obětuje, vyslyšán byl pro svou uctivost. A ačkoliv byl Syn Boží, naučil se z toho, co trpěl, poslušenství a dokonav stal se všem sebe poslušným příčinou věčné spásy, nazván byv od Boha veleknězem podle řádu Melchisedechova.

I. P e t r II. 25. Byli jste jako ovce bloudící, ale nyní obrázení jste k Pastýři a Biskupu duší svých.

K o l o s s. I. 18. A On jest Hlava těla Církve, kterýž jest Počátek, Prvorozený z mrtvých: aby On ve všem prvenství držel: poněvadž se zalíbilo, aby se v Něm

IX. otáz. všechna plnost ubytovala a aby skrze Něho smířil všechno s sebou v pokoj uvodě skrze krev kříže Jeho i co na zemi i co v nebi jest.

T m t. II. 9. V něm přebývá všechna plnost božství tělesně: a v něm jste doplněni, kterýž jest Hlava všeho Knížetstva i Mocnosti.

E f e s. I. Požehnán buď Bůh a Otec Pána našeho Ježíše Krista, kterýž požehnal nás všelikým požehná-
ním duchovním k chvále slávy milosti své, kterouž o-
milostil nás v milém Synu svém a t. d. Nepřestávám dě-
kovati pro vás připomínaje vás na modlitbách svých,
aby Bůh Pána našeho Ježíše Krista, Otec slávy, dal vám
Ducha moudrosti a zjevení a t. d. vzkřísiv Jeho z mrt-
vých a posadiv na pravici své na nebesích nade všechno
Knížetstvo i Mocnost i Sílu i Panstvo a t. d.

J a n X. 30. Já a Otec jedno jsme. O tom, jehož Otec
posvětil a poslal na svět, vy pravíte: Rouháš se, poně-
vadž jsem řekl: Syn Boží jsem? Otec ve mně jest a já
v Otci.

Ž i d. I. Mnohokrát a mnohými způsoby kdysi Bůh
mluviv otcům skrze proroky, nejposléze ve dnech těchto
mluvil nám skrze Syna, jež ustanovil dědicem všech
věcí, skrze něhož i věky učinil. Kterýžto jsa oblesk slávy
a obraz podstaty jeho a t. d.

Z j e v. I. 17. Já jsem první i poslední a živý a byl

jsem mrtev: a aj, živ jsem na věky věkův a mám klíče smrti i pekla.

*IX.
otáz.*

Mt. XXVIII. 18. Dána jest mi všeliká moc na nebi i na zemi.

D a n. VII. 13. Viděl jsem u vidění nočním a aj, s oblaky nebeskými přicházel jako syn člověka a přišel až k starému dnův: a postavili jej před obličej jeho. I dal jemu moc a čest a království, a všichni národové, pokolení a jazykové sloužiti budou jemu: moc jeho moc věčná, kteráž nebude odňata, a království jeho, kteréž nebude zrušeno.

F i l i p. II. 5. To zajisté smýšlejte u sebe, co i u Krista Ježíše, kterýž jsa v způsobě Boží nepoložil sobě toho za loupež, že jest roven Bohu, ale sám sebe oprázdnil a t. d. Protož i Bůh povýšil ho a daroval jemu jméno, jež jest nad všeliké jméno, aby ve jménu Ježíše všeliké koleno klekalo nebeských, zemských i pekelních: a každý jazyk vyznával, že Pán Ježíš Kristus jest v slávě Boha Otce.

L u k. XV. 9. 22. Spolu radujte se se mnou, neboť jsem našel ovci svou, kteráž se byla ztratila. A t. d. T m t. I řekl otec služebníkům svým: Rychle přineste roucho první a oblectě ho a dejte prsten na ruku jeho a obuv na nohy jeho: a přiveďte tele tučné a zabijte: a jezme a hodujme: neboť tento syn můj byl mrtev a zase ožil, byl ztracen a nalezen jest.

IX. otáz. L u k. XI. 21. Když silný oděncem ostříhá sně své, v pokoji jsou ty věci, kterýmiž vládne. Ale když silnější než on přijde přemůže jej, všecku zbroj jeho odejme, na niž spoléhal a kořisti jeho rozdělí.

Ř í m. VIII. Žádného tedy nyní zatracení není těm, kteří jsou v Kristu Ježíši, kteří nechodí podle těla. Neboť zákon ducha života v Kristu Ježíši vysvobodil mne od zákona hřícha a smrti.

I. K o r. VI. 20. Koupeni jste za cenu velikou. Oslavujte a noste Boha v těle svém.

I. P e t r I. 18. Ne věcmi porušnými zlatem nebo stříbrem jste vykoupeni byli z marného svého obcování od otcův podaného, ale drahou krví Krista jako beránka nevinného a neposkrvněného.

Ž a l m VIII. 8. Všecko jsi položil pod nohy jeho.

Ř í m. XIV. 9. Proto zajisté Kristus umřel i z mrtvých vstal, aby i nad mrtvými i nad živými panoval.

Z j e v. XIX. 16. Král králův a Pán pánův.

T m t. XVII. 14. Ti bojovati budou s Beránkem a Beránek zvítězí nad nimi, neboť Pán pánův jest a Král králův.

M t XXV. 31. Když pak přijde Syn člověka u velebnosti své a všickni andělé s ním, tehdy se posadí na trůnu velebnosti své: a shromáždění budou před něj všickni národové, i rozdělí je od sebe a t. d.

I. K o r. XV. 24. Po té konec, když odevzdá krá-

lovství Bohu a Otcí, když zničí všeliké knížetstvo i moc i sílu. Neboť třeba, aby On kraloval, dokud nepoloží všech nepřátel pod nohy jeho. Nejposlednější pak nepřítelkyně zkažena bude smrtí. Neboť všechny věci poddal pod nohy jeho. Když pak praví, že všechny věci poddány jsou jemu, bez pochyby, že kromě Toho, kterýž mu všecko poddal. Když pak poddáno bude jemu všecko, tehdy i sám Syn poddán bude Tomu, jenž poddal jemu všecko, aby byl Bůh všecko ve všem.

*IX.
otáz.*

Ž a l m CIX. Řekl Hospodin ku Pánu mému: Sed na pravici mé: dokud nepoložím nepřátel tvých za podnoží nohou tvých. Prut moci tvé vypustí Hospodin ze Sionu, panuj uprostřed nepřátel svých.

L u k. III. 16. Ten vás křtíti bude v Duchu Svatém a ohni. Jehožto věječka v ruce jeho, a vyčistí humno své: a shromáždí pšenici do stodoly své: ale plevy páliťi bude ohněm neuhasným. A o n ě c o d á l e: A hlas s nebe stal se: Ty jsi Syn můj milý, v tobě se mi zalíbilo.

M t III. 12. Jehožto věječka v ruce jeho a vyčistí humno své: a shromáždí pšenici svou do obilnice, ale plevy páliťi bude ohněm neuhasným. A o n ě c o d á l e: A aj, hlas s nebe řkoucí: Tentof jest Syn můj milý, v němžto jsem zalíbil sobě.

L u k. XX. 13. Řekl pak pán vinice: Co učiním?

IX. otáz. Pošlu Syna svého milého : snad toho uvidouce ostýchati se budou.

M t XVII. 5. A aj, hlas z oblaku řkoucí: Tentof jest Syn můj milý, v němž jsem si dobře zalíbil : toho poslouvejte.

M t I. 23. Aj, panna v životě míti bude a porodí Syna a nazvou jméno jeho Emmanuel, což se vykládá : S námi Bůh.

I s a i VII. 14. A nazváno bude jméno jeho Emmanuel.

S k u t k. A p o š t. IV. 12. Ten jest kámen, jenž zavržen byl od vás stavitelův, jenž stal se hlavou úhelnou. A není v žádném jiném spasení. Neboť není jiného jména daného lidem, v němž bychom měli spasení býti.

X. otázka:

*co předkládá k věření třetí článek:
Počal se z Ducha Svatého?*

A. Svědčí, že týž Pán, jenž už od věčnosti od Boha Otce bez matky byl zplozen, pro nás s nebe sestoupil, a vzal na se lidskou přirozenost, ve kteréž časně i počat byl v Nazaretě i za císaře Augusta narozen v Betlémě bez Otce z netknuté Panny, totiž takovým v ní

X. otáz. působením moci Ducha Svatého, že (což překonává všecek podiv) SLOVO stalo se tělem a BŮH člověkem, a Maria spolu Matkou Boží i panna byla.

B. Toto Syna Božího časné početí a porození obsahuje první počátky lidského spasení a vykoupení a jest způsobem našeho obrození. Čímž se stává, že my zlořečení synové Adamovi, počati z nečistého semene a narození jako synové hněvu, jsme očišťováni, tož abychom z tělesných stali se duchovními ano docela syny Božími v Kristovi, jemuž Otec věčný připodobiti ustanovil vyvolené, aby byl On, jakož dí Pavel, prvorozeným mezi mnoha bratřími.

P Í S M A

M i c h e á š V. 2. A ty, Betléme Efrata, maličký jsi v tisících Judských, z tebe mi vyjde, jenž bude pánovníkem v Israeli a východové jeho od počátku, odednů věčnosti.

J a n I. Na počátku bylo Slovo a Slovo bylo u Boha a Bůh bylo Slovo: To bylo na počátku u Boha.

T m t. XVI. 28. Vyšel jsem od Otce a přišel jsem na svět; opět opouštím svět a jdu k Otci. Řkou jemu učeníci: Proto věříme, že jsi od Boha vyšel. X.
otáz.

I s a i. LIII. 8. Rod jeho kdož vypraví?

J a n VI. 40. Tato jest vůle Otce mého, kterýž mne poslal. **O p ě t:** Ne že Otce spatřil kdo, leč Ten, jenž jest od Boha, Ten spatřil Otce. **O p ě t:** Já jsem Chléb živý, jenž jsem s nebe sstoupil.

G a l a t. IV. 4. Když přišla plnost času, poslal Bůh Syna svého, učiněného ze ženy, učiněného pod zákonem.

Ř í m. I. 2. Kteréz byl prve zaslíbil skrze proroky své v Písmech Svatých o Synu svém, jenž mu učiněn jest z semene Davidova podle těla.

M t I. 18. Když byla zasnoubena matka Jeho Maria Josefovi, prve než se sešli nalezena jest v životě mající od Ducha Svatého. Nebo což v ní zplozeno jest, z Ducha Svatého jest. Porodíť pak Syna a nazveš jméno jeho Ježíš.

L u k. I. 26. Poslán byl anděl Gabriel od Boha do města galilejského, kterémuž jméno Nazaret, k panně zasnoubené muži, jemuž jméno bylo Josef z domu Davidova a jméno panny Maria. I řekl jí anděl: Neboj se Maria, neboť jsi našla milost u Boha. Aj, počneš v životě a porodíš Syna a nazveš jméno jeho Ježíš.

A II. Vyšlo vyřčení od císaře Augusta, aby byl po-

X.
otáz.

psán všecken svět. Vstoupil pak i Josef z Galilee z města Nazareta do Judska do města Davidova, kteréž slove Betlém, aby se přihlásil s Marií, zasnoubenou sobě manželkou, těhotnou. Stalo se pak, když tam byli, že se naplnili dnové, aby porodila. I porodila Syna svého prvorozeného.

I s a i. VII. 14. Aj, Panna počne a porodí Syna.

J e r e m. XXXI. 22. Hospodin stvořil novou věc na zemi: Žena obkličí muže.

E z e c h i e l XLIV. 2. Řekl Hospodin ke mně: Brána tato zavřena bude, nebudeť otvírána a muž nepůjde skrze ni: poněvadž Hospodin Bůh israelský všel skrze ni, a bude zavřena knížeti.

J a n III. 5. Nenarodí-li se kdo z vody a z Ducha Svatého, nemůže vejíti do království Božího.

I. P e t r II. Složíce tedy všelikou zlobu a všelikou lest a pokrytství a závisti a všechna utrhaní, jako nyní zrozená nemluvnátka rozumného beze lsti mléka požadujte, abyste jim rostli k spáse.

T m t. III. 21. Jako i vás nyní podobného způsobu spaseny činí křest.

Ž i d II. 3. Kterakž my utečeme, zanedbáme-li tak velikého spasení, kteréžto začavši nejprve vypravováno býti skrze Pána, od těch, kteří je slyšeli, na nás utvrzeno jest, an Bůh spolu svědectví vydával znameními a divy

a rozličnými mocmi a podělováními Ducha Svatého podle vůle své.

X.
otáz..

T m t. VII. 25. Věčně spasiti může ty, kteří přistupují skrze něho k Bohu, stále jsa živ k orodování za nás.

T i t. III. Spaseny nás učinil skrze obmytí druhého narození a obnovení Ducha Svatého, kteréhož vylil na nás hojně skrze Ježíze Krista Spasitele našeho.

J o b XIV. 4. Kdož může učiniti čistým z nečistého počatého semene? Zdaž ne ty, kterýž sám jsi?

E f e s. II. 3. Byli jsme přírodou děti hněvu, jak i ti ostatní: Bůh pak, kterýž jest bohatý v milosrdenství, pro převelikou lásku svou, kterouž zamiloval nás, i když jsme mrtvi byli hříchy, spolu oživil nás v Kristu, jehož milostí spasení jste a spolu vzkřísil a učinil, abychom spolu seděli v nebesích skrze Krista Ježíze.

Ř í m. VI. 3. Kdožkoliv pokřtěni jsme v Kristu Ježíši, ve smrti jeho pokřtěni jsme: neboť pohřbeni jsme spolu s ním skrze křest v smrt, abychom, jako Kristus vstal z mrtvých skrze slávu Otcovu, tak i my v novotě života chodili.

T m t. VIII. Žádného tedy nyní zatracení není těm, kteříž jsou v Kristu Ježíši, kteříž nechodí podle těla. Neboť zákon ducha života v Kristu Ježíši vysvobodil mne od zákona hřícha a smrti. Neboť co nemožno bylo zákonu, v čem byl mdlý pro tělo (to učinil) Bůh

X. *otáz.* poslav Syna svého v podobenství těla hříchu a pro hřích odsoudil hřích na těle, aby spravedlnost zákona vyplněna byla v nás, kteříž nechodíme podle těla, ale podle Ducha. A o n ě c o d á l e: Protož, bratři, dlužníci jsme ne tělu, abychom podle těla živi byli: neboť budete-li podle těla živi, zemřete: pak-li duchem skutky těla mrtvení bývají, tiť jsou synové Boží. A jestliže synové i dědicové: dědicové sice Boží, spoludědicové pak Kristovi; jestliže však spolu trpíme, abychom spolu oslaveni byli.

viti budete, živi budete. Neboť kdo Duchem Božím ve-

T m t. 29. Kteréz předvěděl, ty i předuložil, aby byli připodobeni obrazu Syna jeho, aby on byl prvorozený mezi mnoha bratřími.

OTCOVÉ

K o n c i l e f e s k ý, k a n. X I I I. Nepravíme, že by Boží přirozenost obrácená nebo změněná stala se tělem, ani že by se přepodobila v celého člověka, jenž jest z těla a z duše: nýbrž spíše to, že s tělem oživeným rozumnou duší spojilo se Slovo, a podstatně a nevýpravně a nepochopitelně stal se člověk a zván byl také synem člověka, ne z pouhé libovůle, aniž také jen pro přijetí osoby, nýbrž že rozdílné přirozenosti spojily se v jednu. Tož z obou jeden Kristus a syn, ne vyprázdněním nebo

zmařením rozdílu přirozeností skrze spojení, ale že spolu nám daly jednoho Pána a Krista a Syna, to jest božství a člověčenství skrze tajemné ono a nevýslovné spojení v jednotu.

Jeronym v knize proti Helvidiovi znale a výborně hájí ustavičného panenství blahoslavené Marie.

Ambrož, list LXXXI. k Syric. Ale prozrazují se, že mluví s cesty převrácenosti: Panna počala, ale Panna neporodila, Nuže obojí, mohla Panna počítí, mohla Panna poroditi, anoť vždycky početí předchází, porod následuje. Ale nevěří-li se učení kněžskému, buď věreno výrokům Kristovým, buď věreno upozorněním andělův řkoucích: Neníť nemožno u Boha žádné slovo. Buď věreno apoštolskému symbolu, jež Církev římská stále neporušeno udržuje a ho hájí. Maria slyšela hlas Anděla a když byla řekla dříve: Kterak se to stane? netázíc se na to, opravdu-li porodí, odpovídá potom: Ejhle, děvka Páně, staniž mi se podle slova tvého. Tatoť jest Panna, která v životě počala, Panna, která porodila Syna. Neboť tak psáno jest: Aj, panna přijme v životě a porodí syna. Neřeklť, že panna jen počne, ale že i porodí. Nu a která jest to ta Brána svatyně, ta zevnitřní k Východu, která zůstává zavřena, a nikdo, jak praví, neprojde jí než sám Bůh israelský? Zdaž není tou branou Maria, skrze níž na tento svět vstoupil Vykupi-

X.
otáz.

X. *otáz.* tel? Tatof jest brána spravedlnosti, jakž sám řekl: Nech nás naplniti všelikou spravedlnost. Touto branou jest blahoslavená Maria, o níž psáno jest, že Pán projde jí a bude zavřena po porodu, poněvadž panna počala i porodila. A co jest neuvěřitelného, jestliže proti způsobu přirozeného původu Maria porodila a pannou zůstává, když proti způsobu přírody moře vidělo, a uteklo a proudy Jordanu do pramene svého se vrátily? Tož nepřevyšuje víry, že panna porodila, když čteme, že skála vychrlila vody a vlna mořská upevněna byla jako hora. Tož nepřevyšuje víry, že člověk vyšel z panny, když skála tekla, z pramene řeka se vyprýštila, železo po vodě plavalo, člověk chodil po vodách. Nuže, když vlna člověka nesla, nemohla-liž panna člověka poroditi? a to člověka, o němž čteme: A pošle jim Hospodin člověka, kterýž je spasí a znám bude Hospodin Egypťským.

Xl. otázka :

***co obsahuje článek čtvrtý :
Trpěl pod Pontským Pilátem ?***

A. Ukazuje, že Kristus, když byl přeslavně ukončil vyučování a konání zázraků, dokonal posléze pro nás, kteříž jsme zahynuli, aby nás vykoupil, svůj zápas. A tak, ač Beránek byl nejnevinnější, bez poskvrny, ano i Bůh spolu nesmrtelný, přece, aby převelikou lásku svou

XI. otáz. k nám dokázal, trpěl on dobrovolně od zločinných bezbožníků všechno nejhorší a nejtrpčejší: proto ani soudu bezbožného soudce Piláta, byť svrchovaně nespravedlivému, ani kříži, popravě nejpotupnější, se nevyhnul jda za nás na smrt nejkrutější, a nevzepřel se ani pohřbení v cizím hrobě, jehož se mu dostalo, aby se všecek živí mrtv daroval a obětoval za smrtelníky.

B. Kterézto Kristovo utrpení, krev, kříž, rány a smrt skýtají ustavičně hříšníkům útěchu, zdraví, sílu a život, ovšem posloucháme-li Hlavy a trpíme-li s ní, abychom tak spolu i oslavení byli. Neboť on dokonav stal se všem sebe poslušným příčinou věčného spasení.

P Í S M A

S k u t. A p o š t. X. 36. Blažený Petr řekl: Vy víte, které slovo stalo se po celé Judei, počínajíc totiž od Galiley po křtu, kterýž kázal Jan, kterak pomazal Bůh Ježíše z Nazareta Duchem Svatým a mocí, kterýžto chodil dobře čině a uzdravuje všechny stížené oddábla, poněvadž Bůh byl s ním: jehožto usmrtili pověsivše na dřevě.

M t. XXVII. 50. Ježíš pak opět zvolav hlasem velikým vypustil ducha.

*XI.
otáz.*

M k. XV. 24. A ukřižovavše jej rozdělili roucha jeho a t. d.

I s a i. L. 6. Tělo své dal jsem bijícím a líce své rvoucím: tváře své neodvrátil jsem od lajících a od plijících na mne. Pán Bůh pomocník můj, pročez nejsem zahanben; protož nastavil jsem tvář svou jako skálu přetvrdou a vím, že nebudu zahanben.

T m t. LIII. Kdož uvěřil slyšení našemu, a rámě Hospodinovo komuž zjeveno jest? I vzejde jako proutek před ním a jako kořen ze země žiznivé: nemá podoby ani krásy; a viděli jsme ho a nebylo vzezření a [ne]žádali jsme ho: pohrdaného a nejposlednějšího z mužův, muže bolesti a znajícího nemoc: a jako skrytý obličej jeho a potupený, proto jsme ho sobě ani nevázili. Opravdu neduhy naše on nesl a bolesti naše on snášel: a my měli jsme ho jako za malomocného a ubitého od Boha a sniženého. On však raněn jest pro nepravosti naše, potřen jest pro hříchy naše: kázeň pokoje našeho na něm a zsinalostí jeho uzdraveni jsme. Všichni my jako ovce zbloudili jsme, jeden každý na cestu svou uchýlil se: a Hospodin složil na něj nepravosti všech nás. Obětován jest, protože sám chtěl a neotevřel úst svých: jako ovce k zabiti veden bude a jako beránek před tím, kterýž ho stříhá, oněmí a neotevře úst svých. Z úzkosti

XI. otáz. a z soudu vyňat jest: rod jeho kdož vypraví? neboť vyňat jest ze země živých: pro nešlechtnost lidu svého udeřil jsem ho. A dá bezbožné za pohřeb a bohatého za smrt svou, protože nepravosti neučinil aniž byla lest v ústech jeho. Vydal na smrt duši svou a s hříšnými počten jest: a on hříchy mnohých nesl a za přestupníky prosil.

J a n I. 29. Druhého dne viděl Jan Ježíše, an jde k němu, i řekl: Hle, Beránek Boží, hle, kterýž snímá hříchy světa.

Ž i d. VII. 26. Takového zajisté potřebí nám bylo Velekněze, svatého, nevinného, neposkvrněného, odděleného od hříšníků, učiněného vyššími nad nebesa: kterýž nepotřebuje každý den jako kněží nejprve za své hříchy oběti konati, potom za [hříchy] lidu.

I. P e t r I. 19. Vykoupeni jste drahou krví Krista jako beránka nevinného a neposkvrněného.

T m t. II. 22. Kterýž hříchu neučinil aniž nalezena jest lest v ústech jeho. Kterýž, když mu zlořečili, nezlořečil: když trpěl, nehrozil: ale vydával se soudícímu ho nespravedlivě: kterýžto hříchy naše sám na svém těle vnesl na dřevo, abychom hříchům zemrouce spravedlnosti živi byli: jehožto zsinalostí uzdraveni jste.

A p o k. I. 17. Já jsem první a poslední a živý a byl jsem mrtev a, aj, živ jsem na věky věkův a mám klíče smrti i pekla.

I. T i m. VI. 13. Prikazujit tobě před Bohem, kterýž všechno oživuje a Kristem Ježíšem, kterýž svědectví vydal pod Pontským Pilátem, dobré vyznání: abys ostříhal přikázání bez poskvrny neúhonně až do přísti Pána našeho Ježíše Krista: kteréžto časy svými ukáže blažený a sám mocný Král králův a Pán pánův, jenž sám má nesmrtelnost atd.

*XI.
otáz.*

Ř í m. V. 6. Neboť proč Kristus, když jsme ještě mdlí byli, podle času za bezbožné umřel? Sotva zajisté za spravedlivého kdo umírá: za dobrého snad by někdo umřítí se odvážil. Dokazujef pak Bůh lásku svou k nám, že když jsme ještě hříšníci byli, Kristus za nás umřel. Mnohem tedy více nyní ospravedlnění jsouce krví jeho zachování budeme od hněvu skrze něho. Neboť, když nepřátelé byvše, smíření jsme s Bohem skrze smrt Syna jeho, mnohem více smíření jsouce spaseni budeme životem jeho.

J a n X V. 13. Většího milování nad to nikdo nemá, by život svůj položil kdo za přátele své.

J a n X V I I I. 4. Ježíš tedy věda všechno, co přijíti mělo na něho, vystoupil a řekl jim: Koho hledáte? Odpověděli jemu: Ježíše Nazaretského atd.

T m t. X I X. 11. Neměl bys moci proti mně žádné, kdyby tobě nebylo dáno shůry.

J a n I I I. 14. Jako Mojžíš povýšil hada na poušti, tak musí povýšen býti Syn člověka: aby žádný,

XI. otáz. kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný. Neboť tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný. Neboť neposlal Bůh Syna svého na svět, aby soudil svět, ale aby spasen byl svět skrze něho.

M t. XXVII. 2. 26. I svázavše jej přivedli a vydali ho Pontskému Pilátovi, vladaři. I propustil jim Barabáše: ale Ježíše ubičovaného vydal jim, aby byl ukřižován.

M k. XV. 15. Pilát pak chtěje lidu dosti učiniti propustil jim Barabáše a Ježíše vydal ubičovaného, aby byl ukřižován.

L u k. XXIII. 24. A Pilát usoudil, aby se stala žádost jejich. Propustil pak jim toho, kterýž pro vraždu a pro vzbouření vsazen byl do žaláře, o něhož žádali, ale Ježíše vydal vůli jejich.

J a n XIX. 16. Tehdy tudíž vydal jim ho, aby byl ukřižován.

S k u t. A p o š t. XIII. 28. A žádné příčiny smrti (vece Pavel) na něm nenalezše prosili Piláta, aby ho usmrtili. A když dokonali všechno, což o něm psáno bylo, složivše ho s dřeva položili jej do hrobu.

M o u d r. II. 12. Řekli bezbožní myslíce u sebe neprávě: Zaskočme spravedlivého, neboť neužitečný jest nám a protiví se skutkům našim a vytýká nám hříchy zákona a roznáší o nás hříchy obcování našeho.

Honosí se, že má známost Boží, a synem Božím se nazývá. Stal se nám k potupení myšlenek našich. Těžko nám na něj i pohleděti, neboť nepodoben jest jiným život jeho a změněny jsou cesty jeho. Za daremné počtení jsme od něho, a zdržuje se od cest našich jako od nečistot a blahoslavi konec spravedlivých a chlubí se, že má otcem Boha. Vizmež tedy, jsou-li řeči jeho pravé a zkusme, co na něj přijde, a zvíme, jaký bude konec jeho. Neboť jest-li pravý Syn Boží, ujme se ho a vysvobodí ho z rukou protivníků. Potupou a trápením zkoumejme ho, abychom poznali uctivost jeho a zkusili trpělivost jeho. K smrti nejohavnější odsudme ho, neboť bude oň postaráno, dle řeči jeho. Toto mysli a bloudili, neboť oslepila je zlost jejich.

*XI.
otáz.*

Ž i d. XII. 2. Patřice na původce a dokonatele víry Ježíše, jenž pro předloženou sobě radost strpěl kříž nedbaje hanby a sedí na pravici stolice Boží. Protož rozvažujte sobě toho, jenž takové proti sobě odporování od hříšníků snášel: abyste neustávali v myslích svých ochabující. Neboť ještě jste až do krve neodporovali proti hříchu bojující.

F i l i p. II. 8. Ponížilf sebe samého učiněn jsa poslušným až k smrti, a to smrti kříže.

M t. XXVII. 59. A Josef vzav tělo ovinul je plátnem čistým: a vložil je do hrobu svého nového, kterýž byl vytesal ve skále.

XI. otáz. **T i t. II. 14.** Kterýž dal sebe samého za nás, aby nás vykoupil od všeliké nepravosti a očistil sobě lid přijatelný, následovný dobrých skutků.

G a l. I. 4. Kterýž vydal sebe samého za hříchy naše, aby nás vytrhl z nynějšího věku nešlechtného podle vůle Boha a Otce našeho.

I s a i. LIII. 12. Sám hříchy mnohých nesl.

I. P e t r I. 18. Věduce, že ne věcmi porušnými zlatem nebo stříbrem vykoupení jste z marného svého obcování otcovského podání, ale drahou krví Krista jako beránka nevinného a neposkvrněného.

I. J a n I. 7. Pak-li ve světle chodíme, jakož i on jest ve světle, obecenství máme vespolek a Krev Ježíše Krista Syna jeho očisťuje nás od všelikého hříchu.

A p o k. I. 5. Kterýž zamiloval nás a umyl nás od hříchův našich v krvi své.

E f e s. I. 7. V němž máme vykoupení skrze Krev jeho, odpuštění hříchův podle bohatství milosti jeho.

Ř í m. VIII. 16. Ten zajisté Duch svědectví dává duchu našemu, že jsme synové Boží. Ale jest-li synové, i dědicové: dědicové sice Boží, spoludědicové pak Kristovi: jestliže však spolu trpíme, abychom i spolu oslavení byli. Neboť mám za to, že utrpení tohoto času nejsou k přirovnání atd.

II. K o r. I. 7. Věduce, že jako jste účastníci utrpení, tak budete i potěšení.

II. T i m. II. 10. Proto všechno snáším pro vyvolené, aby i oni spasení došli, které jest v Kristu Ježíši se slávou nebeskou. Věrné slovo : neboť spolu-li jsme zemřeli, spolu i žítí budeme, spolu-li potrpíme, spolu i kralovati budeme. XI.
otáz.

Ž i d. V. 8. A ačkoliv byl Syn Boží, naučil se z toho, co trpěl, poslušenství: a dokonav stal se všem sebe poslušným příčinou věčného spasení.

XII. otázka:

jaký jest užitek z obyčeje, že děláme prsty kříž Kristův a znamenáme se jím na čele?

A. Tento věru obřad doporučuje nám i zbožnost starých i trvalý obyčej Církve. A jsme jím nejprve povzbuzováni k vděčné vzpomínce na svrchované tajemství a dobrodiní, jež nám na kříži bylo dokonáno a přebohatě darováno.

B. Potom jsme vyzýváni, abychom pravou a svatou slávu a kotvu celé spásy naší vetkli v kříž Pána našeho. *XII. otáz.*

C. Mimo to jest nám to svědectvím, že s nepřáteli kříže Kristova židy a pohany nemáme ničeho společného, ale že proti těm všem máme svobodně vyznávat, jehož ctíme, Pána Ježíše, a to ukřižovaného.

D. Tímto znamením jsme také vybízeni k snaze o trpělivost, abychom, jsme-li žádostivi věčné slávy (a máme jí býti žádostivi všeci) milovali kříž, kterýž ctíme, a cestou kříže vedeni Kristem ochotně se brali.

E. A ne méně žádáme odtud vítězných zbraní proti satanovi, kdysi mocí kříže poraženému, ba býváme tak opevňováni proti všem odpůrcům naší spásy.

F. Posléze abychom požehnaněji začínali a většího zdaru v konání došli, chápeme se této skvělé trofeje kříže a chtějice zvítěziti v tomto znamení neváháme často říkati: Ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého.

*XII.
otáz.*

M t. XVI. 24. Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sebe sám a vezmi kříž svůj a následuj mne.

L u k. IX. 23. Chce-li kdo za mnou jíti, zapři sebe sám a vezmi kříž svůj každého dne a následuj mne.

I. P e t r. III. 14. Trpíte-li co pro spravedlnost, blažení jste. Lépe jest zajisté, abyste dobře činíce (chtěla-li by vůle Boží) trpěli, nežli zle činíce: neboť i Kristus jednou za hříchy naše umřel, spravedlivý za nespravedlivé, aby nás přivedl k Bohu, umrtven sice podle těla, ale oživen podle ducha.

T m t. II. 19.—21. Neboť to jest milost, jestliže kdo pro vědomí Boží snáší zármutky trpě nespravedlivě. Neboť jaká jest to sláva, jestliže hřešice a pohlavkování jsouce snášíte? Ale jestliže dobře činíce trpělivě snášíte, to jest milost u Boha. Nebo k tomu povolání jste, poněvadž i Kristus trpěl za nás, zůstavuje vám příklad, abyste následovali šlépěji jeho.

O T C O V Ě

Tertullian o Koruně vojínově, vypočítává je nepsaná podání, praví: Při každém pokročení a pohybu, při každém příchodu a odchodu, při oblékání a obouvání, při umývání, při stole, při rozsvěcování, uléhající neb usedající, při všem, čím

nás obcování zaměstná, znamenáme čelo znamením kříže. XII.
otáz.

Basilus Veliký v knize o Duchu Svátém, hl. 27. píše: Chtěje uveřejniti apoštolská podání nepsaná, vzpomenu nejprve toho, jež první jest a nejrozšířenější, abychom znamením kříže znamenali ty, kteří naději složili v Krista. Čemu kdož písmem učil?

Augustin kn. o katechisování neumělých, hl. 20. Znamením umučení a kříže Kristova na čele dnes jako na veřejích budeš poznamenán. a všichni křesťané jsou znamenáni.

Týž trakt. 118. k evang. Janovu. Kteréž jest, jež všichni znají, znamení Kristovo, ne-li kříž Kristův? Kteréžto znamení neučiní-li se, ať na čelích nebo i na vodě, kterou znova jsou zrozdováni, nebo na oleji, kterým jako křížmem jsou mazáni, nebo na Oběti, kterou jsou živeni, nic z toho řádně se nedokonává.

Řehoř Nazianský, řeč I. proti Julianu Odpadlíkovu. Tož ten také, jak mnozí vypravují, a není to víře nepodobno, sestoupil do jakési strašlivé a mnohým nepřístupné svatyně. Byl tam také kdosi, už do mnoha svatyní připuštěný, toho zkušený, nebo spíše sofista. A když na Uroence při postupování padl strach a stále rostl a stával se hroznějším, vypravují, že nějaké zvuky nepříjemné slyšel a i zápachy prý

XII. otáz. cítil, též nečisté a ohnivé přízraky prý viděl a nevím ani jaké hlouposti a potřeštěnosti. Nu a on byv tou nečekanou věcí poděšen (nebylť ještě něčeho takového mnoho zkušený) ke kříži a staré pomoci se utíká a ze strachu se jím znamená a pomocníkem činí toho, jehož pronásledoval. I zvítězilo znamení také nad ostatním ještě hroznějším, jsou překonáni demonové, zhostěni strachové. Co potom? Zlo ustává, on znovu nabývá odvahy, opět útoky a strachové dřívější a nové znamení a demonové jsou ukrojeni. I jest na pochybách mystes, a podle něho mystagog vysvětluje, co se událo, praví: Ošklivými jsme jim byli, strachu nikterak z nás neměli. Vítězí, co horšího jest. To řekl a o tom spolu i přesvědčil: a přesvědčiv svedl žáka do propasti záhuby.

Jeronym k Eustochii o ostríhání panenství, list 22. Při každém činu, při každém kroku ruka kreslí kříž.

Týž k Fabiole o oděvu kněžském, list 128. Co se kdysi naznačovalo plechem, ukazuje se znamením kříže. Tehdy podle slova Ezechielova vtiškováno bylo znamení lkajícím do čela; nyní nesouce kříž říkáme: Znamenáno jest nad námi atd.

Týž Jeronym v IX. Ezechiele praví o slovích: Nikoho však, na němž užříte Thau, nezabíjejte. V starém písmu hebrejském, kterého až podnes užívají Samaritáni, jest

poslední písmeno Thau podobno kříži, který se kreslí na čela křesťanů a častým napisováním ruky budiž znamenán.

*XII.
otáz.*

Z l a t o ú s t. k I. K o r i n t. h o m. 42. Avšak u těch, kteří se kříži klanějí, a skrytých tajemství účastníky jsou atd.

T ý ž h o m. 55. k M t. Ale jakoby korunu, tak s veselou myslí nosme kříž Kristův. Neboť vše, co k spáse naší přispívá, skrze něj se dokonává. Vždyť když znovu jsme zrozováni, kříž Páně při tom jest, když nejsvětějším jsme živěním Pokrmem, když v řád posvěcení jsme stavěni, všude a vždy ten znak vítězství nám bývá na pomoc: pročež i do příbytků i na stěny i na okna i na čelo i do myslí s velikou snažností kříž vpisujeme. Neboť on znamením spáasy naší, on společné svobody, on tičnosti a poníženosti Páně znamením jest. Když se tedy žehnáš křížem, myslí na vše, co s křížem máš, a hněvu a ostatních vášní žáry uhas. Když se žehnáš křížem, ozbroj čelo své velikou důvěrou, ducha opevni svobodou: není vás zajisté tajno, odkud jsme svobodou podarováni byli. Pavel totiž, když nás vybízel k pochopení této pravé svobody, uvedl na paměť kříž a Krev Páně řka: Za velikou cenu koupeni jste, nebuďte otroky lidí. A velikou cenou zde nazval kříž, který nenáleží jen prostě dělati prstem na čele, ale dojista dříve velikou věrou v myslí. Neboť když takto jej vtiskneš do svého

XII. obličej, žádný ze zločinných demonů uvidě dřevce, kte-
otáz. rým byl smrtelně zraněn, neodvází se s tebou utkati. Vždyť otřásá-li námi děsná hrůza, už když vidíme místa, na nichž odsouzení k smrti bývají popravováni, jak myslíš že trpěti bude ďábel, uvidí-li tě držeti dýku, již Kristus síly jeho zničil a již velikou ranou drakovi hlavou zatočil? Ať se tedy ty za tak veliké dobro nestydiš, aby Kristus, až přijde u velebnosti své, nestydl se za tebe. Neboť tehdy znamení toto před Kristem uzříš nad paprsky slunce zářiti. Toto znamení i za dřívějších i za našich dob zavřené dveře otvíralo, účinky jedů zmařilo, zuřivé šelmy potlačilo, smrtelná uštknutí hadí vyléčilo. A věru prolomilo-li brány pekelné, otevřelo-li vchod do nebe, obnovilo-li vstup do ráje, přefalo-li tětivy ďáblovy. což divného, překonalo-li morové jedy, zuřivé šelmy a jiné takovéto? To tedy v mysl svou vryj a chop se spásy duší atd.

Historie trojdílné kn. VI. hl. 1. z Církevní Historie Theodoretovy kn. III. Julian jal se tedy toužiti po císařském žezlu. Pročež běhaje po celé Helladě hledal věstcův dávajících odpovědi, dotazuje se, zda svého panování dojde; i našel muže, který mu prohlašoval, že mu poví, po čem touží. A ten ho zavedl někam, kde byly modly a uveda ho do vnitřní svatyně vyvolal svůdcovské demony. A když slavnostně se objevili, dohání Juliana hrůza na čele se pozna-

menati křížem. Tehdy demonové spatřivše podobu vítězného znamení Páně a rozpomenuvše se na svou porážku rázem zmizeli. Což vida čaroděj jal se Juliana vinit. Kterýž mu i strach svůj vyjevil i pověděl, jak užasl nad silou kříže, ani demonové uzřevše to znamení zmizeli. Ale čaroděj řekl: Nemysli si, dobrý muži, že se polekali, jakž praviš, ale spíše z hnusu k tomuto znamení odešli. A tak, lapaje ubožáka, nenávisť naplnil Juliana k znamení křesťanskému.

*XII.
otáz.*

E f r e m S y r s k ý v ř e č i o s v a t é m a o ž i v u j í c í m k ř í ž i. My křesťané se od pohanův a židův odstraňme a veřeje své drahým a oživujícím křížem korunujme řkouce s apoštolem Pavlem: Ode mne odstup chlubití se, leč v kříži Pána našeho Ježíše Krista. Kresleme na dveřích i na čelech svých a na ústech a na prsou i na údech všech to oživující znamení. Ozbrojmež se touto nepřekonatelnou zbrojí křesťanův. Neboť ona vítězkou jest nad smrtí, nadějí věřících, světlem okřsku zemskeho, otvírá ráj, zahání bludy, jest pomocí mnichův, posilou víry, velikou a spasitelnou ochranou a slávou trvalou pravověrných na věky. Tuto zbroj, křesťane, den za dnem, noc za nocí každé hodiny a každé chvíle na všech místech s sebou nositi neustávej a ničeho bez ní nekonej: ale ať spíš nebo cestu konáš, ať se probudíš nebo do díla se dáváš, ať jíš nebo piješ, ať po mořích se plaviš nebo se přepravuješ po řekách, tímto pancířem

XII. oláz. se obestří a všechny údy své tím spasným znamením vy-
zbroj a ohrad, a nepřistoupí k tobě zlé. Neboť vidí-li toto
znamení nepřátelské moci, zdrceny a třesouce se ustupují. Sám kříž Kristův opravdu posvětil okršlek, zahnal
tmy a přivolal zase světlo. On vyhostil bludy a ukázal
cestu. On od východu slunce a od západu, od půlnoci
a od poledne shromáždil národy a v jednu Církev, v jednu víru, pod jednou hlavou v lásce je spojil. On pravověrných nedobytnou zdí jest.

Origenes hom. 8. o různých místech
evang. Syna Božího ponížení naším povýšením jest,
jeho kříž naším vítězstvím jest, jeho popravné dřevo naším triumfem. S radostí pozdvihujeme toto znamení, na
ramenou svých vítězné korouhve nosme. Nesmrtelné
omytí nosme na čelech svých. Když je demonové uvidí,
zatřesou se. Kterí zlacených kapitolii se nebojí, kříže se
bojí. Kterí nedbají královských žezel a purpuru císařův
a hostin, bídného obleku křesťana a postův se strachují.
Ba v proroku Ezechieli, když anděl, kterýž poslán byl,
všecky pobil, a zabíjení se začalo od svatých, jedině ti
byli zdraví zachováni, jež označovalo T, písmeno thau,
to jest obraz kříže. Jásejme tudíž, bratři nejmilejší, a
v podobě kříže pozdvihujmež k nebi svatých rukou:
když tak nás demonové ozbrojeny uvidí, potlačeni budou. Dokud měl Mojžíš ruce pozdvížený, byl přemáhán
Amalech. Maličko-li mu spadly, vzmáhal se. Ráhna

lodní, rohové plachet pod znamením našeho kříže pole- *XII.*
tují. Tak též i ptáci, když výšky je zahálí, a oni visí ve *otáz.*
vzduchu s rozpiatými křídly, tvoří kříž. Ale i trofeje sa-
my a ozdobná vítězství triumfů, kříže jsou : jež nejen na
čelech, ale i v duších svých mítí máme, abychom tak
ozbrojeni jsouce šlapali po zmiji a baziliškovi v Kristu
Ježiši.

Rufinus kn. II. Církevní Historie, hl.
290. Ale i to v Alexandrii se událo, že také poprsí Se-
rapidy, jež byla dům vedle domu na stěnách, ve vcho-
dech, na dveřích také a na oknech, tak byla všeska strže-
na a odškrabána, že ani stopy věru nikde ani jména
názvu buď toho nebo některého jiného demonu nezů-
stalo: ale místo toho nakreslil každý na dveřích, ve
vchodech, na oknech, na stěnách a na sloupech zna-
mení kříže Páně. Což když viděli, že se stalo, zbylí poha-
né, rozpomenuli prý se na věc velikou z podání, jež jim od
pradáвна svěřeno bylo. Majíť prý Egypťané toto naše zna-
mení kříže Páně mezi písmenami, jež zvou posvátnými,
to jest kněžskými, jako jednu z ostatních značek, které
u nich jsou. A tvrdí, že tohoto písmene nebo znaku tento
jest výklad: P ř í š t í Ž i v o t. I vyprávěli ti, jež tehdy
podiv nad těmi událostmi obracel na víru, že tak jim
bylo od starých podáno, že božstva, jež nyní ctí, tak
dlouho vytrvají, dokud neuvidí, že přišlo znamení, v
němž bude život. Tím sestávalo, že kdo byli z kněží ne-

XII. otáz. bo ze služebníků chrámových, spíše se obraceli na víru než ti, jež těšilo bludné mámení a podobné úskoky.

Nikefor kn. XVIII. Historie Církevní hl. 20. Císař vida, že mají Turci, jež Khosroas poslal známkové do Cařihradu, roztaveným černidlem vtisknuty do čel kříže, tázal se z jakého důvodu nosí znamení, kterých nectí? Oni pravili, že před mnoha lety vypukl v Persii a v jejich vlasti hrozný mor, a když jim nakažení byvše mnozí smrtelníci hynuli, někteří křesťané, jež tam byli, prý přemluvili lidi, učiní-li to, že se o svou spásu postarají a ten kraj prý nebude tou nákazou tknut, a od ní osvobozen. A ti prý jim to tak učinili.

Cyrill Jerusalemský katech. IV. illum. Mnozí zajisté i jinde ukřižováni, ale kteréhož jiného Ukřižovaného vzývání zahání demony? Nestyďme se tudíž za kříž Kristův. Jestliže něco se skrývá, ty zjevně se poznamenej křížem na čele, ať demonové užříce znamení Královo s třesením daleko prchnou. Čiň pak toto znamení i jeda i pije, i sedě i stoje, i mluvě i chodě: zkrátka při všem svém zaměstnání.

Týž katechese 13. illum. Nuže dřevo kříže bylo vsazeno do země, aby zlořečená země budoucně užívati mohla požehnání a aby vysvobození a oživení byli mrtví. Nestyďme se tudíž Ukřižovaného vyznávati, ale buď znamení kříže směle prsty vtiskováno do čela a při všem jiném dělejme kříž: při jedění chlebů i při pití

nápojův, při vycházení i vcházení, před spaním, léhající i vstávající, jdouce i odpočívající. Veliká jest tato ochrana, kdyžťe pro chudé darmo se dává: bez práce pro nemocné, anaf od Boha jest tato milost, znamení věřících a postrach demonův. Neboť Bůh triumfoval nad nimi v tomto znamení. Stavěj je směle na odiv. Neboť oni, spatří-li kříž, rozpomínají se na Ukřižovaného. Bojíf se Toho, jenž potřel hlavy drakovy. A nepomíjej toho znamení proto, že darmo dáno jest: ale za to tím více cti Dobroditele.

*XII.
otáz.*

Zlatoúst v důkazu proti pohanům, že Kristus jest Bůh. Za to však toto zlořečené, toto opovrhované symbolum posledního soudu, kříž stal se skvělejším nad diademy a koruny. Neboť nezdobi tak královská koruna hlavy jako kříž, jenž jest všeliké počty hodnější: a čím více dříve všichni se ho hrozili, tím více jeho podoby hledají: ba co, on všude se nachází u panovníků, u poddaných, u žen, u mužů, u panen, u vdaných, u otroků, u svobodných: často se všichni jím znamenají zapisující jej na nejvznešenější úd náš. Na čele totiž jako na sloupě denně jest zobrazován. Tak na posvátném stole, tak při svěceních kněžských, tak opět s Tělem Kristovým v mystických Večeřích září. Jest možno viděti, jak k slávě se ho všude užívá po domech, na náměstí, na poušti, na cestách, na horách, na pahrbcích, v údolích, na moři, na lodích a ostrovech, na lůž-

XII. oláz. kách, na oděvu, na zbroji, v ložnicích, při hostinách, na nádobách stříbrných, na zlatých, na perlách, na malbách zedních, na tělech nerozumných nešťastně postižených, na tělech od zloduchů posedlých, ve válkách, v míru, za dnů, za nocí, v tancích rozkošných tanečníků, v řádech mnichů: tak silně o závod dar tento podivuhodný uchvacují všichni. Podivná jest tato milost: nikdo se neleká, nikdo se nerdí uvažuje, že by to byl znak potupné smrti, ale všichni tím raději se jím zdobi jako vínky diademů nebo šperky a řetězy s mnoha drahými kameny. A nejen že se od něho neutíká, ale též touží se po něm a oblibován jest a všichni se o něj starají a všude září a rozšířen jest po stěnách domů, po temenech, po knihách, po obcích, po vsích, po místech obydlených i neobydlených. A o n ě c o d á l e: Toto tedy dřevo, na němž položeno bylo svaté tělo Páně a ukřižováno, proč se tak namáhá celý okršek míti, že když kdo kousíček nějaký z něho mají, do zlata jej vsazují, jak mužové tak ženy, a na krk si jej zavěšují, jsouce tím velice poctěni a povzneseni a opevněni a ochráněni, ačkoliv to bylo dřevo zavržení.

Athanáš v Životě bl. Antonia vypravuje, že Antonius tak prý k demonům pravil: Můžete-li co, dal-li vám Pán na mne moc, aj, tuto jsem, sežerte mne vydaného. A nemůžete-li, proč se nadarmo lopotíte? Znamení zajisté kříže a víra v Pá-

na nám hradbou nedobytnou jest. T é ž v k á z á n í, *XII. otáz.*
 které měl k bratřím: Démonové přicházející v
 noci dělávají se anděly Božími, chválivají studium, diví
 se vytrvalosti, slibují příští odplaty. Spatříte-li je, jak
 sebe tak domy své ozbrojte znamením kříže, a hned se
 rozplynou v nic: neboť se bojí té trofeje, kterou Spasi-
 tel oloupiv moci v povětrí, dal je za podívanou.

Jeronym v Životě blaženého Hilari-
 ona: Kterési noci slyšel kvílení nemluvnat, bekot ovec,
 bučení volů, pláč jakoby žen, řev lvů, hluk vojsk a opět
 rozmanité příšerné hlasy, takže byv zvukem spíše než
 pohledem přestrašen couval. Poznal, že jsou to rejdy
 ďáblův a vrhnuv se na kolena poznamenal se na čele
 křížem Kristovým. A takovouto přilbou jsa ozbrojen a
 pancířem víry obrněn, leže statečněji zápasil, touže od
 té chvíle uhlídati ty, jež s hrůzou slyšel, a zrakem úzkost-
 livým sem tam se rozhlížeje. Tu znenadání za svítu lůny
 spatří, jak vůz s ohnivými koňmi se naň valí, a když
 zvolal jméno Ježíš, rozevřela se náhle země a celé di-
 vadlo pohltila. T a m t é ž: V té době za všeobecného ze-
 mětřesení, jež se událo po smrti Julianově, moře vystou-
 pilo ze svých hrází a jako by Bůh znova hrozil potopou,
 nebo vše v bývalý vracelo se chaos, lodě uvázly na sráz-
 ných úbočích hor. Což když viděli Epidaurští, totiž hu-
 čící příboje a spousty vln a víry jako hory dorážeti na
 břehy, obávajíce, se aby město z kořene nebylo vyvrá-

XII. otáz. ceno, což také již ve skutečnosti pozorovali, vešli k starci a jako by do boje táhnouce postavili jej na břeh. Ten když byl vkreslil do štěrku troje znamení kříže a ruce vztáhl proti příboji, jest neuvěřitelně, do jaké výše dmoucí se moře před ním stanulo, a dlouho hučíc a jako by durdic se na zástavu, padalo až opadlo. Epidaurus a celá ona krajina podnes to hlásá a matky učí ditky své, aby to vštěpovaly v paměť potomkům.

Ignác v listě k Filipenským. Znamení kříže jest trofej proti moci knížete světa, kterou on vida hrozí se a slyše bojí se.

Ambrož řeč XLIII. Slušno tudíž, abychom vstávající Kristu díky činili a všeliké dilo denní ve znamení Spasitele konali. Zdaliž jsi nevyhledával, když jsi ještě pohanem byl, znamení? A zdaliž jsi s velikým pátráním nesbíral, k čemu ta znamení dobra jsou? Nuže nyní nemyl se číslem, věz, že v jediném znamení Kristově všeliký zdar věcí zabezpečen jest. Kdo v tomto znamení síti se jme, dojde úrody života věčného. Kdo v tomto znamení na cestu se vydává, dojde až do nebe.

Eusebius Césarejský kn. 1. o životě Konstantina Vel. hl. 22. Císaři na jeho prosbu ukázalo se jakési božské a zvláště podivuhodné vidění, jež kdyby snad někdo jiný pověděl, nemohl by tak snadno lidi přesvědčiti: ale když sám vítězný císař nám samým, kteří tuto událost již písmem vyličujeme, za dlou-

ho po tom, co se nám dostalo známosti a důvěrné roz- *XII.*
mluvy s ním, věc vyprávěl a slova přísahou stvrzoval, *otáz.*
kdož bude na vahách, možno-li vůbec věci tak vzpome-
nuté přiložiti víru, zvláště když doba pozdější vydala
řeči platné svědectví? Když bylo již slunce dostoupilo
středu nebes a den se pomalu chýlil k odpolední, pravil,
že spatřil jasně očima na nebi u samého slunce zname-
ní kříže, utvořenéz třpytu světelného, a na něm psaný ná-
pis, obsahující tato slova: *V t o m t o z v í t ě z í š.* Ne-
smírný podiv zmocnil se jeho i celého vojska, jež ho
kamsi se beroucího provázelo a stalo se tak očitým svěd-
kem tohoto divu. A v hl. 23. I tvrdil, že ho pochyby
velice uvnitř rvaly, co by přec ten úkaz znamenal. A když
dlouho a mnoho o něm přemýšlel, přemohla ho noc. A tu
prý viděl ve spánku Krista Božího se znamením na nebi
ukázaným a ten prý mu přikázal, aby udělal znamení
na způsob toho, jež se mu na nebi zjevilo, a užíval ho
na pomoc v bitvách sváděných s nepřítelem.

Opět I. hl. 24. Císař hned, jak se rozbřesklo, vstal
a nejprve ono tajemství, jež viděl, vykládá přátelům, po-
tom povolav řemeslníků, kteří znali uměle rýti do zlata
a drahého kamení, usedá uprostřed nich, slovy popisuje
tvar znamení a káže je zlatem a drahým kamením aspoň
nějak napodobiti. Kteréžto vypodobení podařilo se nám
na vlastní oči jednou spatřiti, když císař sám z dopřání
Božího nám je ukázati ráčil.

XII. oláz. Potom v hl. 25. uvádí popis praporu, udělaného na způsob kříže, jež nyní Římané labarem zvou. A dále píše: Toho tedy spasného znamení císař vždycky užíval jako obrany proti všeliké nepřátelské zlobě, ho ohrožující. A rozkázal, aby udělána byla znamení podobná a trvale všecko vojsko předcházela. T m t. hl. 33. Uprostřed města, které nad ostatními dojista první místo zaujímá, (myslí Řím) vztyčil nesmírnou onu trofej proti nepřátelům: a toto spasitelné znamení, vyrytými do něho značkami, jichž nikterak nebylo možno zničití, označil za záštitu Římanů i všech jiných vládě podrobených, postaviv je veřejně, aby je všichni viděli. A také hned, jak vztyčené kopí v podobě kříže dáno bylo do ruky jeho vlastní soše, postavené v Římě na místě slavném, kamž mnoho lidu přicházelo, káže do něho vrýti latinsky tento nápis: Tímto spasným znamením, pravým znakem statečnosti, osvobodil jsem vaši obce od jha tyranie a dobytý senátu a lidu římskému svobody, vrátil jsem jim dřívější slávu a lesk.

T m t. hl. 7. A když tak již spasná korouhev Zachovatele vojsko jeho předcházela, dobyl ještě slavnějších trofejí vítězství. Neboť na které straně korouhev kříže viděna byla, nepřátelé dávali se na útěk, vítězové je pronásledovali. Což císař poznáv, pozoroval-li, že některý oddíl jeho vojska chabne, kázal tam onu spasnou ko-

rouhev jako nějakou pomoc k dobytí vítězství postaviti. *XII. oláz.*
 A jejím přispěním ihned dobyto bylo vítězství, anyž síly bojovníků božskou jakousi mocí nesmírně byly vzpruženy. Potom v hl. 8. vypravuje, jak vybráno bylo padesáte mužů k nošení Kříže. V hl. 9. pak mluví o tom, jak kterýsi nosič kříže, když uprchl, byl zabit, a ten, jenž věrně vytrval, zachován byl bez poruchy, praví: A také to převyšuje nadobro všeliký podiv, že šípy od nepřátel hozené tak tím nepatrným a úzkým obvodem kopí létaly, že v něm zabodnuty uvázly: a pak že ten, který je nosil, unikl smrti. Ano že ti, kdo tuto službu konali, žádné škody nebo nehody nikdy neutrpěli. A toto věru není řeč naše, ale samého císaře, jenž mimo jiné věci také o tomto před námi se zmínil.

Nikefor Kallist. v Církevní Historii kn. VIII. hl. 3. vypravuje totéž, co Eusebius o znamení kříže, jež viděl na nebi císař Konstantin, když válčil proti Maxenciovi.

A v knize VII. hl. 47. vypravuje, že císař po druhé viděl znamení kříže na nebi s tímže nápisem: V tomto samém znamení všechny nepřátele přemůžeš, a to ve válce vedené proti Byzantským.

XII. A v hl. 49. po třetí prý se ukázal Kon-
otáz. stantinovi kříž, když válčil proti Skyt-
 hům.

XIII. otázka:

*co předkládá k věření pátý článek:
Sstoupil do pekel a vstal z mrtvých?*

A. Učí, že Kristus, když byl na kříži umřel, podle duše proníkl až do pekel, aby se slavně ukázal jednak vítězem nad smrtí a satanem, jednak osvoboditelem otců v limbu sedících: podle těla pak, jímž ležel v hrobě, po třech dnech, kdy jako triumfátor vrátiti se chtěl, on k ži-

XIII. oláz. votu svou mocí nesmrtelný a slavný, prvorozený z mrtvých povstal.

B. Kterýmžto podivuhodným skutkem utěšuje a učí, že vyvolení z moci satana, ze smrti a pekla jsou vysvobození, a tu milost zmrtvýchvstání všem nabízí a doporučuje, aby opravdu věřice v Krista z nepravosti ke ctnosti, ze smrti hřícha k životu milosti a pak na konci věků všech ze smrti těla k životu nesmrtelnému povstali. Neboť ten, jenž vzkřísil Ježíše, i nás s Ježíšem vzkřísí.

P Í S M A

Ž a l m XV. 9. Nad to i tělo mé odpočine v naději: neboť nenecháš duše mé v pekle, aniž dáš Svatému svému viděti porušení.

Z a c h a r. IX. 11. Také ty v krvi zákona svého vypustil jsi vězně své z jezera, v němž není vody.

I. P e t r. III. 18. Kristus jednou za hříchy naše umřel, spravedlivý za nespravedlivé, aby nás přivedl k Bohu, umrtven sice byv podle těla, ale oživen podle ducha. V kterémž i těm, kteří v žaláři byli, duchům přišed

kázal, kteří nevěřící byli kdysi, když očekávali trpělivosti Boží za dnů Noema, když se dělal koráb. *XIII. otáz.*

K o l o s. II. 14. Smazav ten, jenž proti nám byl, zápis úsudku, jenž byl odporný nám. A ten odklidil přibiv jej na kříži: a obloupiv knížectva a mocnosti převedl je směle zjevně triumfuje nad nimi, sám sebou.

S i r a c h XXIV. 45. Proniknu všechny nižší části země a shlédnu všecky, kteříž spí a osvitím všecky doufající v Pána.

S k u t k. A p o š t. II. 24. Jehožto Bůh vzkřísil rozvázav bolesti pekla, jako že nemožno bylo, aby držán byl od něho. Neboť David praví o něm: Spatřoval jsem Hospodina před obličejem svým vždycky, neboť atd. David předvídaje mluvil o vzkříšení Krista, že ani nebyl zanechán v podsvětí aniž tělo jeho vidělo porušení.

O s e á š XIII. 14. Z ruky smrti vysvobodím je, ze smrti vykoupím je! budu smrt tvá, o smrti, hryzení tvé budu, peklo.

M t. XII. 29. Kterakž může někdo vejíti do domu siláka a nádobí jeho pobrati, leč by prve svázal siláka a teprv dům jeho oloupí.

Ž i d. II. 14. 15. Aby skrze smrt zkažil toho, kterýž měl vládu smrti, to jest ďábla, a vysvobodil ty, kteříkoliv strachem smrti po celý život podrobeni byli v službu.

M r k. XVI. 6. Vstalť jest, není ho tuto. Vstav pak

XIII. otáz. ráno první den po sobotě ukázal se nejprve Maří Magdaleně.

A p o k. 1. 5. Od Ježíše Krista, jenž jest svědek věrný, prvorozenec mrtvých. **T a m t é ž:** Já jsem první a poslední, a živý a byl jsem mrtev. A aj, živ jsem na věky věkův a mám klíče smrti i pekla.

J a n II. 19. Zrušte chrám tento a ve třech dnech jej vzdělám. Ale on to pravil o chrámu těla svého.

K o l o s. I. 18. A on jest hlavou těla Církve, kterýžto jest počátkem, prvorozeným z mrtvých, aby on ve všem prvotnost držel: neboť se zalíbilo, aby v něm všechna plnost přebývala: a aby skrze něho usmířil všecko s sebou, v pokoj uvodě skrze Krev kříže jeho i co na zemi i co v nebi jest.

I. K o r. XV. 3. Vydal jsem zajisté vám nejprve, což jsem i přijal, že Kristus umřel za hříchy naše podle Písem: a že byl pohřben a že vstal z mrtvých třetího dne podle Písem: a že ukázal se Kefovi a potom jedenácti. Potom ukázal se víc než pětistům bratřím spolu, z nichžto mnozí trvají až dosavad, ale někteří zesnuli. Potom se ukázal Jakobovi, potom apoštolům všem. Nejposléze pak jako nedochůdčeti ukázal se i mně. Není-li vzkříšení mrtvých, ani Kristus nevstal. A nevstal-li Kristus, marno jest tedy kázání naše, marna jest i víra vaše. Jsme pak shledáváni i krivými svědky Božími: poněvadž jsme svědectví pověděli proti Bohu, že vzkřísil

Krista, jehož nevzkřísil, jestliže mrtví nevstávají. Ne- *XIII.*
boť jestliže mrtví nevstávají, ani Kristus nevstal. A ne- *otáz.*
vstal-li Kristus, marna jest víra vaše: neboť ještě jste
v hříších svých. Tudíž i ti, kteří zesnuli v Kristu, zahy-
nuli. Jestliže v tomto životě jen v Krista naději má-
me, bídnější jsme než všichni lidé. Ale nyní Kristus
z mrtvých vstal, prvotiny těch, kteří zesnuli, neboť za-
jistě skrze člověka smrt, skrze člověka i vzkříšení z
mrtvých.

Ř í m. VI. 4. Pohřbeni jsme zajisté spolu s ním skrze
křest v smrt, abychom, jako Kristus vstal z mrtvých
skrze slávu Otcovu, tak i my v novotě života chodili.
Neboť jestli jsme spoluštipenými se stali ku podobenství
smrti jeho, spolu i ku podobnosti vzkříšení budeme. To
vědouce, že starý člověk náš spolu ukřižován jest, aby
zničeno bylo tělo hřícha, abychom už nesloužili hříchu.
Neboť kdo umřel, ospravedlněn jest od hříchu. Jest-
liže pak jsme zemřeli s Kristem, věříme, že spolu ta-
ké žiti budeme s Kristem: vědouce, že Kristus vstav
z mrtvých již neumírá, smrt nad ním dále panovati ne-
bude. Neboť že umřel, hříchu umřel jednou: že však živ
jest, živ jest Bohu. Tak i vy za to mějte, že mrtví jste
sice hříchu, ale živi Bohu v Kristu Ježíši Pánu našem.
Nekraluj tedy hřích ve vašem smrtelném těle, abyste
poslouchali žádosti jeho. Ale ani nevydávejte údů svých
hříchu za odění nepravosti: nýbrž vydejte se Bohu jako

XIII. otáz. z mrtvých živí a údy své za odění spravedlnosti Bohu.
 K o l o s. III. Tedy jestli jste povstali s Kristem, toho, co svrchu jest, hleďte, kdež Kristus jest na pravici Boží sedě: o to, co svrchu jest, pečujte, ne co jest na zemi. Umrtvětež tedy údy své, kteréž jsou na zemi: smilství, nečistotu atd. Nyní pak též složte vy všechno: hněv, prchlivost, zlost, zlořečení, mrzkou řeč z úst svých. Nežete si vespolek, svlekše starého člověka se skutky jeho a oblekše nového, toho, kterýž se obnovuje k poznání podle obrazu toho, kterýž ho stvořil. Oblecte se tedy jako vyvolení Boží, svatí a milí útrobu milosrdenství atd.

F i l i p. III. 20. Naše pak obcování v nebesích jest, odkudž i Spasitele očekáváme Pána našeho Ježíše Krista, kterýž přetvoří tělo ponížení našeho, aby bylo přibližně tělu jasnosti jeho, podle působení, kterýmž také může podmaniti sobě všechny věci.

E f e s. IV. 22. Složte podle dřívějšího obcování starého člověka, kterýž se porušuje podle žádosti klamu. Obnovte se pak duchem myslí své a oblecte člověka nového, jenž podle Boha stvořen jest ve spravedlnosti a svatosti pravdy. Protož složivše lež, mluďte pravdu každý s bližním svým. Buďte pak vespolek dobrotiví atd.

I. P e t r. I. 3. Požehnaný Bůh a Otec Pána našeho Ježíše Krista, kterýž podle milosrdenství svého velikého obrodil nás k naději živé skrze vzkříšení Ježíše Krista

z mrtvých, k dědictví neporušenému a neposkvrněnému *XIII.*
a nevadnoucím, zachovanému v nebesích atd. *otáz.*

I. K o r. XV. 22. Jako v Adamovi všichni umírají, tak i v Kristu všichni oživeni budou. Ale každý ve svém pořádku, prvotiny Kristus: potom ti, kteříž jsou Kristovi, kteříž v příští jeho uvěřili.

II. K o r. IV. 14. Věduce, že kterýž vzkřísil Ježíše, i nás s Ježíšem vzkřísí.

I. S o l u ň. IV. 13. Věříme-li, že Ježíš zemřel a zmrtvých vstal, tak Bůh i ty, kteříž skrze Ježíše zesnuli, přivede s ním. Neboť to vám pravíme slovem Páně, že my, kteří živi jsme, kteří ostaveni jsme do příchodu Páně, nepředejdeme těch, kteří zesnuli. Neboť sám Pán s rozkazem a hlasem archanděla a s troubou Boží sstoupí s nebe, a mrtví, kteříž v Kristu jsou, vstanou první. Potom my, kteří živi jsme, kteří pozůstaveni jsme, spolu s nimi uchvázeni budeme v oblacích vstříc Kristovi do vzduchu a tak vždycky s Pánem budeme.

O T C O V Ě

I r e n e j: Sám Pán tři dni prodléval, kde byli mrtví, jakž o něm Prorok dí: Rozpomněl se Pán na svaté mrtvé své, na ty, kteříž dříve usnuli v zemi zaslíbení, a sestoupil k nim, aby je vytáhl a spasil je. A také sám Pán praví: Jako Jonáš zůstal v břiše ryby tři dni a tři noci,

XIII. otáz. tak bude Syn člověka v srdci země. Ale též Apoštol praví: Vystoupil pak, což jest, leč že i sestoupil do dolních částí země? To řekl i David prorokuje o něm: A vytrhl jsi duši mou z pekla nejhlubšího. Když pak třetího dne vstal z mrtvých, také Marii, která ho první viděla a jemu se klaněla, pravil: Nedotýkej se mne, neboť jsem dosud nevystoupil k Otci svému, ale jdi k učeníkům a řekneš jim: Vystupuji k Otci svému a k Otci vašemu. Zachoval-li tedy Pán zákon mrtvých, aby se stal prvozeným z mrtvých, a pobyv až do třetího dne v dolních částech země, vstal-li potom v těle, aby i způsoby klíčů ukázal učeníkům, a tak vstoupil k Otci: kterakž nebudou zahanbeni, kteří praví, že pekla, toť tento svět, kterýž jest podle nás, ale vnitřní člověk jejich, opouštějící zde tělo, ten že vystupuje v nadhvězdné místo? Když přece Pán odešel doprostřed stínu smrti, kde byly duše zemřelých, a pak teprve tělesně vstal.

Augustin, list 99. k Evod. A že Pán umrtvený tělem odebral se do pekel, dosti jest zjištěno. Nemůžet to odporovati ani proroctví, jež pravilo: Neboť nezanecháš duše mé v pekle. Což vykládá, aby toho nikdo jinak chápati se neodvažoval, týž Petr ve Skutcích Apoštolských, neboť jest to vyloženo těmi slovy Petrovými, jimiž se o něm tvrdí, že zmařil bolesti pekel, v nichž nemožno bylo, aby byl držán. Kdož tedy, leč nevěřící, by popřel, že Kristus byl v peklech? A znepokojuje-li ně-

koho, jak třeba rozuměti tomu, že pekelné bolesti on *XIII.*
 rozvázal, tož on ani nepočal v nich býti jako v poutech *otáz.*
 a tak je rozvázal, jako by byl rozvázal okovy, jimiž byl
 spoután: snadno se pochopí, že tak byly rozvázány,
 jak rozvázati možno osidla lovců, aby nedržela, ne že
 by byla zadržela. Možno i tak, abychom věřili, že on ty
 bolesti rozvázal, jimiž držán býti nemohl, ale jimiž dr-
 žáni byli jiní, jež on uměl vysvoboditi. A o něco dále:
 Tážeme-li se po příčině, proč ráčil jíti do pekel, kde by-
 ly bolesti, jimiž jat býti vůbec nemohl, poněvadž byl, jakž
 psáno jest, mezi mrtvými svoboden, na němž kníže a
 správce smrti nenalezl ničeho, co by hodno bylo trestu,
 tož toho, o čem psáno jest, že rozvázal bolesti pekla,
 nemožno vzíti o všech, ale jen o některých, jež on sou-
 dil hodnými toho vysvobození. A zajisté o prvním člo-
 věku, otci pokolení lidského, celá téměř Církev myslí,
 že ho tam osvobodil: dlužno pak věřiti, že ona tomu
 lichu neuvěřila, ať to bylo podáno odkudkoliv, i když
 se z toho nevyvozuje výslovná autorita kanonických Pi-
 sem.

Týž Augustin v listě 57. k Dardanovi vy-
 kládá je slova: Dnes se mnou budeš v ráji.
 Z těchto slov nenáleží se domnívati, že by v nebi byl
 ráj. Neboť toho dne ani nemínil býti člověk Kristus Je-
 žíš v nebi, ale v peklech podle duše, v hrobě pak podle
 těla. Tož o těle, že toho dne položeno bylo do hrobu, do-

XIII. otáz. cela jasno jest evangelium. Že pak ona duše sestoupila do pekel, to hlásá apoštolské učení, anť blažený Petr bere pro to svědectví ze žalmu, kde dokazuje, že o Pánu předpověděno bylo : Nezanecháš duše mé v pekle aniž dáš Svatému svému viděti porušení. Ono řečeno bylo o duši, poněvadž tam nebyla zanechána, tudíž tak rychle se vrátila. Toto o těle, které pro brzké zmrtvýchvstání v hrobě porušeno býti nemohlo. Ale o ráji nikdo si nemyslí, že by v hrobě byl. Zbývá tudíž, aby se vědělo, bylo-li řečeno podle člověka : Dnes budeš se mnou v ráji, že v peklech jest ráj, kde měl toho dne Kristus býti podle lidské duše.

T ý ž A u g u s t i n, kn. XX. o O b c i B o ž í, hl. 15. Nezdá-li se pošetilou víra, že také dávní svatí, kteří v příští Krista pevně věřili, na místech sice muk bezbožníků zcela vzdálených, ale v peklech byli, dokud jich odtamtud Krev Kristova a sestoupení v ta místa nevytrhlo ; tož později dobří věřící, vylitím oné Ceny již vykoupení, pekel naprosto neznají, až se jim s navracením těl dostane statků, jichž zasluhují.

T ý ž, ř e č 137. d e T e m p o r e. Z žádného nezbytí, ale z vlastní vůle dovolil býti pověšen na dřevo, neodepřel, aby tělo jeho bylo hřeby probodeno, položiv duši, vytrpěl smrt, tělo do hrobu uložil a jsa provázen svou duší, sestoupil do pekel. Jí byli vyvolení, kteří sice v lůně pokoje, přece však u ohrad pekelných držáni byli, u-

vedení v půvaby ráje. Co před svým utrpením řekl, to *XIII. otáz.*
 ve své zmrtvýchvstání Pán naplnil. Pravilť: Když po-
 výšen budu od země, všechno potáhnu k sobě. Všech-
 no zajisté přitáhl, jenž z vyvolených svých v peklech ni-
 koho nezanechal. Všechno odvedl, ovšem vyvolené. Ne-
 boť z nevěřících a pro své zločiny věčným trestům vy-
 daných nikoho Pán zmrtvýchvstáním k odpuštění ne-
 obnovil: ale ty z pekelných závor vychvátil, jež poznal
 jako své u víře a skutcích. Pročž správně se také skr-
 ze Ozeášě pravi: Budu smrtí tvou, o smrti, budu kous-
 nutím tvým, peklo. Když totiž něco zabíjíme, způsobu-
 jeme, aby toho vůbec nebylo. Z toho však, co kousíme,
 část odnímáme a část ostavujeme. Poněvadž tedy on
 ve vyvolených svých dočista zabil smrt, smrtí smrti se
 stal. A poněvadž z pekelné částku vzal, a částku zůsta-
 vil, nezabil dočista, ale ukousl pekla. Dí tudíž: Budu
 smrtí tvou, o smrti, jako by zjevně řekl: Ježto tě ve vy-
 volených dočista ničím. Budu kousnutím tvým, peklo,
 ježto vzetím svých tě v částce prokusují. Tehdy zajisté
 Pán náš Ježíš Kristus ono kníže tmy a smrti svázal, le-
 gie jeho v zmatek uvedl, železné závory pekelných bran
 zlámal, všechny spravedlivé, kteří dědičným hříchem
 ve vazbě držáni byli, osvobodil, zajatcům vrátil dřívěj-
 ší svobodu, tmou hříchů zaslepené skvoucím světlem
 oblil. Hle, slyšeli jste, že o obránci našem Pánu msty
 píše se, kterak svobodně jednal. Neboť jakmile povýšen

XIII. otáz. byl, to jest od Židů na kříž pověšen, abych toho všeho krátce se dotkl, brzy jak ducha vypustil, s duší spojenou se svým Božstvím sestoupil do hlubin pekelných. A když se byl končin tmy jako plenitel skvoucí a strašlivý dotekl, pohledše naň bezbožné a tartarské legie, poděšeny a s třesením dotazovati se jaly řkouce: Kdož jste tenhle strašlivý a sněžným leskem se třpytící? Nikdy náš Tartar takového nehostil, nikdy do naší sluje takového nevyvrhl svět. Toť vtrhlý útočník, nikoliv hříšník: soudce vidíme, nikoliv prosebníka: přišel poroučet, nikoliv se poddávat: vyrvati, nikoliv zůstávati atd. *d l o u h o v e l i c e p ě k n ě.*

Jeronym ke IV. Efes. Dolními částmi země miní se peklo, do něhož Pán náš a Spasitel sestoupil, aby duše svatých, jež tam držány byly zavřeny, s sebou jako vítěz odvedl do nebe. Proto také po jeho vzkříšení přemnoho těl spravedlivých ve svaté obci viděno bylo. A že peklo v dolní části země jest, to i Žalmista dosvědčuje řka : Otevřela se ze mě a pozřela Dathana a zavřela se nad rotou Abironovou. A plněji se to vysvětluje v knize Numeri. Také na jiném místě čteme : Přijdiž smrt na ně, a ať sestoupí do pekla za živa.

T ý ž k XIII. hl. O z e á š e. Pán vysvobodil všechny a vykoupil utrpením na kříži a prolitím krve své, kdy duše jeho sestoupila do pekla a tělo jeho nevidělo porušení, též k samé smrti a peklu mluvil : Budu smrtí

tvou, o smrti. Protoť zajisté jsem zemřel, abys ty mou *XIII.*
smrtí zemřela. Budu kousnutím tvým, peklo, kteréž jsi *otáz.*
všechny svým jícnem pohlcovalo.

XIV. otázka:

co přináší šestý článek: Vstoupil na nebesa?

A. Ukazuje, že Pán Ježíš, dokonav dílo lidského vykoupení, jakmile opět oživlý svým se byl ukázal, a mnoha důkazy pravdu svého zmrtvýchvstání byl potvrdil, posléze čtyřicátého dne na nebe vstoupil, aby podle lidské přirozenosti nad vše byl vyvýšen a jediný ze všech

nejvíce od všech byl oslavován. Sedí tudíž Pán Ježíš ^{XIV. otáz.} v nebesích na pravici moci Boží, rovně s Otcem vládna, všecko spravuje a božskou velebností všecek záře: neboť to jest seděti na pravici Otce.

B. Toto radostné Kristovo nanebevstoupení jest upevněním naší víry a naděje, abychom s plnou důvěrou čekali, že kam Hlava předešla, až někdy poraženi budou nepřátelé, tam také údy přijdou, ovšem budou-li Hlavy poslušny a s ní spojeny. Pravíť : Jdu připravit vám místo.

P Í S M A

Ž a l m LXVII. 33. Království země, zpívejte Bohu : žalmy zpívejte Hospodinu : zpívejte Bohu, kterýž vstupuje nad nebesa nebes k východu. T a m t é ž : Vstoupil jsi na výsost, jal jsi vězně, vzal jsi dary v lidech. Viděli vcházení tvá, Bože, vcházení Boha mého, Krále mého, kterýž jest v svatyni. Předcházela knížata spojena s prozpěvujícími uprostřed mladíc bubnujících.

Ž a l m XLVI. 6. Vstoupil Bůh s radostným zpíváním a Hospodin za zvuku trouby.

XIV. Ž a l m VIII. 2. Vyvýšena jest velebnost tvá nad ne-
otáz. besa.

Mr k XVI. 19. A zajisté Pán Ježíš, když k nim do-
mluvil, vzat jest do nebe a sedí na pravici Boží.

J a n III. 13. Nikdo nevstoupil na nebe, leč ten, jenž
sestoupil s nebe, Syn člověka, kterýž jest v nebi.

S k u t k. A p o š t. I. První zajisté řeč učinil jsem
o všem, o Theofile, co počal Ježíš činiti a učit, až do
dne, v němž rozkázav skrze Ducha Svatého apoštolům,
jež byl vyvolil, vzat jest : jimžto i zjevoval sám sebe
živého po umučení svém ve mnoha důkazech, ukazuje
se jim po čtyřicet dní a mluvě o království Božím. A
před zrakem jejich pozdvížen byl a oblak vzal ho s očí
jejich.

E f e s. IV. 8. Vstoupiv na výsost jaté vedl vězně,
dal dary lidem. Že pak vstoupil, což jest, než že i se-
stoupil prve do dolních částí země ? Kterýž sestoupil,
týž jest, kterýž i vstoupil nad všechna nebesa, aby na-
plnil všechno.

T m t. I. 20. Vzkřísiv ho z mrtvých a posadiv na pra-
vici své na nebesích nad všechno knížectvo i mocnost
i sílu i panstvo i nad všeliké jméno, které se jmenuje
nejen v tomto věku, ale i v budoucím. A všechno podro-
bil pod nohy jeho : a jeho dal hlavou nade vši Církví,
kteráž jest tělem jeho, plností toho, jenž všechno ve všem
naplňuje.

K o l o s. III. Tedy jestli jste povstali s Kristem, toho, *XIV. otáz.*
co svrchu jest, hledejte, kdež Kristus jest na pravici
Boží sedě : o to, co svrchu jest, pečujte, ne co jest na
zemi.

Ž i d. I. 3. Sedí na pravici velebnosti na výsostech,
tím lepším byv nad anděly učiněn, čím rozdílnější jmé-
no nad ně zdědil atd. Neboť ku kterému kdy z andělů
řekl : Sed' na pravici mé ?

I. P e t r. II. 4. K němuž přistupující ku Kameni ži-
vému, od lidí sice zavrženému, ale od Boha vyvolenému
a poctěnému.

I. J a n II. Kdyby kdo zhřešil, přimluvce máme u Ot-
ce, Ježíše Krista spravedlivého : a on jest smírem za
hříchy naše : a nejen za naše, ale i za celého světa.

J a n XX. 17. Jdi k bratřím mým a řekni jim : Vstu-
puji k Otci svému a k Otci vašemu, k Bohu svému a
k Bohu vašemu.

Ž a l m CIX. Řekl Hospodin ku Pánu mému : Sed' na
pravici mé, dokud nepoložím nepřátel atd.

S k u t k. A p o š t. VII. 55. Štěpán pak pln jsa Du-
cha Svatého pohleděv do nebe užírl slávu Boží a Ježíše
státi na pravici Boží. I řekl : Aj, vidím nebesa otevřena
a Syna člověka stojícího na pravici Boží.

L u k. XXII. 69. Od nynějška pak bude Syn člově-
ka seděti na pravici moci Boží.

XIV. otáz. I. Kor. XV. 25. Musí pak on kralovati, dokud nepoloží všech nepřátel pod nohy jeho.

E f e s. I. 20. Vzkřísiv ho z mrtvých a posadiv na pravici své na nebesích atd.

M t XXVIII. 18. Dána jest mi všeliká moc na nebi i na zemi.

Ž i d. V. 8. A ačkoliv byl Syn Boží, z toho, co trpěl, naučil se poslušenství: a dokonav stal se všem sebe poslušným příčinou věčného spasení.

Ř í m. VIII. 16. Ten zajisté Duch svědectví vydává duchu našemu, že jsme synové Boží. A jestliže synové, i dědicové: dědicové sice Boží, spoludědicové pak Kristovi: jestliže však spolu trpíme, abychom i spolu oslavení byli.

II. T i m. II. 11. Věrné slovo. Neboť jestliže jsme spolu umřeli, spolu i žítí budeme, spolu-li potrpíme, také spolu kralovati budeme.

J a n XV. 6. Jestliže kdo ve mně nezůstane, vyvržen bude ven jako ratolest a uschne a seberou jej a uvrhnou na oheň a hoří. Zůstanete-li ve mně a slova má zůstanou-li ve vás, cožkoliv budete chtít, poprosíte a stane se vám.

J a n XIV. 2. V domě Otce mého příbytkové mnozí jsou. Kdyby nebylo tak, byl bych pověděl vám: neboť jdu připravit vám místo.

Augustin, kniha o víře a symbolu, hl. 7. Věříme, že sedí na pravici Boha Otce; ale proto nenáleží se domnívati, jako by Bůh Otec byl v podobě lidské, aby těm, kdo o něm uvažují, vystával na mysli pravý nebo levý jeho bok: aniž sluší mysliti o tom, praví-li se, že Otec sedí, jako by měl ohnuta kolena, abychom neupadli do klatby, kterou Apoštol zatracuje ty, již změnili slávu neporušeného Boha v podobenství porušitelného člověka. Takovouť sochu Bohu v chrámě postaviti pro křesťana bezbožností jest: a mnohem větší bezbožností jest v srdci, kde takřka jest chrám Boží, jestli od pozemské žádostivosti a bludu čisto. Tudíž slovy: na pravici, dlužno rozuměti, že povědino bylo: ve svrchované blaženosti, kde spravedlnost a pokoj a radost jest, jako zase na levici kozli jsou stavěni, to jest v bídě pro nepravosti a práce a muka. Když tedy praví se o Bohu, že sedí, neznamená to polohu údů, ale soudní moc, již ona Velebnost nikdy nepostrádá, vždy hodným hodně odplacujíc; ač teprve na posledním soude mnohem zjevněji se rozzáří mezi lidmi nesporná jasnost jednorozeného Syna Božího, soudce živých i mrtvých.

XV. otázka:

*co podává k věření sedmý článek:
Odtud přijde soudit?*

A. Předkládá den posledního soudu, kdy Kristus v lidském těle znovu s vrcholu nebes sestoupí a hrozným stane se soudcem všeho okršku a zjevně každému odplatí podle skutků jeho. Nuže souditi bude na stoličce velebnosti své najednou všem, dobrým i zlým, ať je zastane

onen soudný den dosud v těle živými nebo už dříve umrlými. XV.
otáz.

B. Jsme tudíž napomínáni, abychom tím ostražitěji a řádněji živi byli, čím pevněji za jisté máme, že naše činy, myšlenky a způsob života všecek před očima vše zřícího a nejspravedlivěji soudícího Boha pořád trvá. Jestliž on nestranný a spravedlivý zpytatel srdcí a mstítel nepravostí, před jehož soudnou stolicí všem se nám bude ukázati, aby každý, jakž činil ve svém těle, buď to dobré nebo zlé od něho přijal. Kterýž ani nic dobrého v tomto životě vykonaného nenechá bez odměny, ani nedovolí, aby co neprávě vykonaného zůstalo bez trestu.

P Í S M A

Ž a l m XCVI. 2. Oblak a mrákota vůkol něho: spravedlnost a soud základ stolice jeho. Oheň předcházeti bude před ním a zapálí vůkol nepřátele jeho. Zasvítily blesky jeho okrášku země, viděla a pohnula se země. Hory jako vosk tekly od tváře Hospodinovy, od tváře Hospodinovy všecka země. Zvěstovala nebesa spravedlnost jeho a viděli všichni národové slávu jeho.

XV. *otáz.* I s a i. III. 14. Hospodin k soudu přijde se starci lidu svého a s knížaty jeho. Stojí, aby soudil Hospodin, a stojí, aby soudil národy.

I s a i. LXVI. 15. Aj, Hospodin v ohni přijde a jako vichr vozové jeho, aby vykonal v rozhněvání prchlivost svou a kárání své v plameni ohně: neboť ohněm Hospodin rozsoudí a mečem svým nad všelikým tělem a rozmnoží se pobití od Hospodina.

J a n V. 22. Aníž zajisté Otec soudí koho, ale veškeren soud dal Synu, aby všichni ctili Syna jako ctí Otce. A o n ě c o d á l e: Neboť jako Otec má život sám v sobě, tak dal i Synu, míti život sám v sobě: a dal jemu moc i soud činiti, neboť Syn člověka jest. Nedivte se tomu, neboť přichází hodina, v kterou všichni, kdož v hrobích jsou, uslyší hlas Syna Božího.

S o f o n. I. 14. Blízko jest den Hospodinův veliký, blízko jest a rychlý příliš: hlas dne Hospodinova hořký, soužen bude v něm silný. Den hněvu den ten, den soužení a úzkosti, den psoty a bídy, den temnosti a mrákoty, den mlhy a vichru, den trouby a troubení proti městům hrazeným a proti úhlům vysokým. A soužení budu lidi a choditi budou jak slepí, neboť Hospodinu zhřešili: a vylita bude krev jejich jako zem a těla jejich jako lejna: ale ani stříbro jejich ani zlato jejich nebude moci vysvoboditi jich v den hněvu Hospodinova: ohněm horlivosti

jeho sežrána bude všechna země, neboť skonání s chvá- *XV.*
táním učiní všem obyvatelům země. *otáz.*

Malach. IV. Neboť, aj, den přijde zapálený jako pec a budou všichni pyšní a všichni páchající bezbožnost, strniště: a zapálí je ten přicházející den, praví Hospodin zástupů, a neponechá jim kořene ani kmene. Ivzejde vám bojícím se jména mého slunce spravedlnosti a zdraví v křídlech jeho: a vyjdete a poskakovati budete jako telata ze skotu. A pošlapete bezbožné, když budou jako popel pod šlapou nohou vašich v den, v který já činím, praví Hospodin zástupů. Pamětlivi buďte zákona Mojžíše, služebníka mého, kterýž jsem uložil jemu na Horebu ke všemu Israelovi, přikázání a soudy. Aj, já pošlu vám Eliáše proroka dříve než přijde den Hospodinův veliký a hrozný, a obrátí srdce otcův k synům a srdce synův k otcům jejich, abych snad nepřišel a neudeřil země prokletím.

Joel III. Aj, v těch dnech a v ten čas, když obrátím zajetí judské a jerusalemské, shromáždím všechny národy a svedu je do údolí Josafat: a souditi se budu s nimi tam o lid svůj a o dědictví své israelské, kteréž rozptýlili mezi národy a zemi mou rozdělili. A o ně c o d á l e : Povstaňtež a vystuptež národové do údolí Josafat, neboť tam seděti budu, abych soudil všechny národy vůkol.

Mt XXV. 31. Když pak přijde Syn člověka u ve-

XV. otáz. lebnosti své a všichni andělé s ním, tehdy se posadí na trůnu velebnosti své a shromáždění budou před něj všichni národové, i rozdělí je od sebe jako pastýř odděluje ovce od kozlů; a postaví ovce sice na pravici své, ale kozy na levici. Tehdy řekne Král těm, kteříž na pravici jeho budou: Pojdte, požehnání Otce mého atd.

Mt XXIV. 11. A mnozí falešní proroci povstanou atd. A bude hlásáno toto evangelium o království po celém světě na svědectví všem národům: a tehďáz přijde skonání. Povstanou falešní Kristové a falešní prorokové a podají znamení veliká a divy, takže by v blud uvedení byli (kdyby možno bylo) i vyvolení. Aj, předpověděl jsem vám. Protož řeknou-li vám: Aj, na poušti jest, nevycházejte. Aj, ve skryších, nevěřte. Neboť jako blesk vychází od východu a ukazuje se až na západ, tak bude i příchod Syna člověka. Kdežkoliv bude tělo, tam se shromáždí i orlové. A hned po soužení těch dnů slunce se zatmí a měsíc nedá světla svého a hvězdy budou padati s nebe a moci nebeské se budou hýbati a tehdy se ukáže znamení Syna člověka na nebi a tehdy budou kvílití všechna pokolení země a uzří Syna člověka přicházeti v oblacích nebeských s mocí mnohou a velebností. A pošle anděly své s troubou a hlasem velikým a shromáždí vyvolené jeho ode čtyř větrů, od končin nebes až do končin jejich. O tom pak dni a hodině nikdo neví, ani andělové nebeští, jen sám Otec. Ale jakož za dnů Noe, tak

bude i příchod Syna člověka. Neboť jako jsou za dnův před potopou jedli a pili, ženili se a vdávaly až do toho dne, kdy Noe vešel do korábu, a nevěděli, až přišla potopa a zachvátila všechny, tak bude i příští Syna člověka atd. XV.
otáz.

L u k. XXI. 25. A budou znamení na slunci a na měsíci i na hvězdách a na zemi soužení národů pro bouři hluku mořského a vlnobití, takže schnouti budou lidé strachem a očekáváním toho, co přijde na všechn svět. Neboť moci nebeské hýbatí se budou; a tehďáz uzří Syna člověka, an se běře v oblaci s mocí velikou a velebností. Amen, pravím vám, že nepomine národ tento, až se všechno to stane. Nebe a země pominou, ale slova má nepominou. Hleďte pak se, aby snad neobtěžila se srdce vaše opojeností a opilstvím a péčemi tohoto života a nepostihl vás náhlý den onen. Neboť jako osidlo přijde na všechny, kteří sedí na tváři veškeré země. Bďtež tedy každého času modlice se, abyste za hodné jmíni byli ujíti všeho toho, co se dítí bude, a státi před Synem člověka.

S k u t k. A p o š t. X. 42. A přikázal nám hlásati lidu a svědčiti, že on jest, kterýž ustanoven jest od Boha soudcem živých i mrtvých.

I. S o l u ň. IV. 16. My, kteří živi jsme, kteří osteni jsme do příchodu Páně, nepředejdeme těch, kteří zesnuli. Neboť sám Pán s rozkazem a s hlasem archan-

XV. otáz. děla a s troubou Boží sestoupí s nebe: a mrtví, kteříž v Kristu jsou, vstanou první. Potom my, kteří živi jsme, kteříž pozůstavení jsme, spolu s nimi uchváčení budeme v oblacích vstříc Kristovi do vzduchu a tak vždycky s Pánem budeme. Protož těšte se vespolek slovy těmi.

T m t. V. 2. Den Páně jako zloděj v noci, tak přijde. Neboť když řeknou: Pokoj a bezpečnost, tehdy rychlá je zastihne záhuba jako bolest ženu těhotnou a neutekou. Ale vy, bratři, nejste ve tmě, aby vás den ten jako zloděj zachvátil.

I. K o r. XV. 51. Aj, tajemství vám pravím: Všichni sice vstaneme, ale ne všichni budeme proměnění. Náhle, v okamžení, k poslední troubě, neboť trouba zazní a mrtví vstanou neporušitelní a my budeme proměnění.

II. S o l u ň. II. 2. Nedejte sebou rychle hnouti od svého smyslu aniž se děsiti buď duchem, buď řečí, buď listem jako námi poslaným, jako by nastával den Páně. Nikdo vás nesved žádným způsobem, neboť nenastane den Páně, leč prve přijde odstoupení a zjeví se člověk hřícha, syn zatracení, jenž se protíví a vyvyšuje nade všecko, což slove Bůh aneb čemu se děje pocta, takže se posadí v chrámě Božím, ukazuje se, jako by byl Bůh. A tehdáž bude zjeven ten nešlechtník, kterého Pán Ježíš zabije dechem úst svých a zkazí jasností příchodu svého, jehožto příchod jest podle působení satanova se

vší mocí a znameními a lživými zázraky a s všelikým podvodem nepravosti u těch, kteří hynou, protože nepřijali lásku pravdy, aby spaseni byli. Proto pošle jim Bůh působení bludu, aby věřili lži, aby odsouzeni byli všichni, kteří neuvěřili pravdě, ale souhlasili s nepravostí. XV.
oláz.

II. P e t r. III. 3. To nejprve vědouce, že přijdou v posledních dnech s klamem posměvači, podle vlastních žádostí chodící, říkající: Kde jest zaslíbení anebo příchod jeho? Neboť co otcové zesnuli, všechno tak zůstává od počátku stvoření. Tají si totiž úmyslně, že nebesa byla prve a země, z vody a skrze vodu trvající slovem Božím: skrze něž ten tehdejší svět vodou zatopený zahynul. Ale nebesa, kteráž nyní jsou, a země týmž slovem uložena jsou, ohni zachována jsouce ke dni soudu a k zahynutí nešlechetných lidí. Jedno pak toto nebuď vás tajno, nejmilejší, že jeden den u Pána jest jako tisíc let a tisíc let jako jeden den. Neváháť Bůh s přípovědmi svými, jak někteří za to mají: ale shovívá pro vás nechteje, aby kteří zahynuli, nýbrž všichni k pokání se obrátili. Přejde pak den Páně jako zloděj, v kterémžto nebesa s velikou prudkostí pomínou a živlové horkem se rozpustí: země však, a co na ní jsou díla, shoří. Poněvadž tedy toto všecko rozpustiti se má: jacíž vy máte býti ve svatých obcováních a pobožnostech, očekávající a pospíchající k příchodu dne Páně, jímžto se ne-

XV. otáz. besa hořice rozpustí a živlové horkem ohně roztají? Nového však nebe a nové země podle příslibení jeho čekáme, v nichž spravedlnost přebývá.

M t XII. 36. Ale pravím vám, z každého slova prázdného, kteréž mluviti budou lidé, vydají počet v den soudný. Neboť ze slov svých budeš ospravedlněn a ze slov svých budeš odsouzen.

M o u d r. I. 8. Pročež, kdo mluví nepravé věci, nemůže se tajiti, aniž ho mine trestající soud. Neboť na myšlení bezbožného tázáno bude a slyšení řeči jeho přijde před Boha k trestání nepravostí jeho. Řeč tajná nepůjde na prázdno.

I s a i. LXVI. 18. Já pak přicházím, abych skutky jejich a myšlení shromáždil se všemi národy a jazyky: i přijdou a uzří slávu mou.

K a z a t. XII. 14. Všecko, co se děje, přivede Bůh na soud pro všeliké poblouzení, buď si si to dobré nebo zlé.

Ř í m. II. 14. Neboť když pohané, kteří zákona nemají, přirozeně to, co zákona jest, konají, takoví zákona nemajíce sami sobě jsou zákonem: ježto ukazují dílo zákona napsané v srdcích svých, anož jim svědectví vydává svědomí jejich a myšlení jejich se vespolek obviňují nebo zastávají v den, kdy Bůh souditi bude skryté věci lidské.

Z j e v. XX. 11. A viděl jsem trůn veliký, bílý a sedícího na něm, před jehož obličejem utekla země i nebe, a místo nebylo jim nalezeno. I viděl jsem mrtvé veliké i malé státi před trůnem a knihy otevřeny byly: a jiná kniha otevřena byla, kteráž jest života: i souzeni byli mrtví z toho, co napsáno bylo v knihách podle skutků jejich. A vydalo moře mrtvé, kteří v něm byli, a smrt a peklo vydali mrtvé své, kteříž v nich byli, i souzeni byli každý podle skutků svých. A peklo a smrt uvrženi byli do jezera ohnivého. Toť jest smrt druhá. A kdo nebyl nalezen zapsán v knize života, uvržen byl do jezera ohnivého. XV.
oláz.

J e r e m. XVII. 9. Nezřízené jest srdce člověka a nevyzpytatelné: kdož pozná je? Já, Hospodin, kterýž zpytuji srdce a zkušuji ledví: kterýž dávám každému podle cesty jeho a podle ovoce nálezků jeho.

Ž i d. IV. 12. Živá jest řeč Boží a účinná, ostřejší nad všeliký meč dvoubřitný, pronikající až do rozdělení duše a ducha, kloubů také a čisů a rozsudí myšlenek a úmyslů srdce. A není žádného stvoření neviditelného před tváří jeho: ale všecko jest naho a odkryto očím jeho.

G a l. VI. 5. Každý břímě svoje ponese. Co bude člověk síti, to bude i žíti. Neboť kdo rozsívá v těle svém, z těla i žíti bude porušení: ale kdo rozsívá v duchu, z ducha žíti bude život věčný. Dobré pak činíce neustá-

XV. vejme: neboť časem svým žiti budeme neustávající.
oláz.

I. Soluň. IV. 6. Aby nikdo nepředstíhal ani neoklamával v jednání bratra svého, poněvadž mstítel jest Pán toho všeho.

II. Kor. V. 10. Všichni my ukázati se musíme před stolicí Kristovou, aby odnesl každý vlastní věci těla, jakž konal, buď dobré nebo zlé.

Řím. XIV. 10. Všichni státi budeme před soudnou stolicí Kristovou a každý z nás vydá za sebe počet Bohu.

Mt X. 41. Kdo přijímá proroka ve jménu proroka, odplatu proroka vezme: a kdo přijímá spravedlivého ve jménu spravedlivého, odplatu spravedlivého vezme. A kdokoliv by napojil jednoho z nejmenších těchto čiší vody studené, jen ve jménu učeníka, amen, pravím vám, neztratí odplaty své.

Job XXIV. 12. Bůh bez pomsty odejiti nenechává.

O T C O V Ě

Basilius Veliký, list k padlé panně. Uved si na paměť Danielovo božské vidění: Ohnivá řeka pádila před ním, tisícové tisíců sloužili jemu, sta tisícův stáli při něm, ustanovil místo soudu a knihy otevřiny jsou. Dobré, zlé, zjevné, tajné, věci, slova, myšlení, všechno úhrnem veřejně zjeveno bude, aby to ode všech andělů i lidí vyslechnuto býti mohlo. Pro což jakými třeba býti těm, kdo špatně živi byli?

XVI. otázka :

*který jest souhrn článků
o Druhé Božské Osobě?*

A. Tento jest souhrn : že Kristus jest pravý Bůh a člověk, jenž podivuhodného díla lidského vykoupení se podjal a je i dokonal, aby on sám byl nám Cestou, Pravdou a Životem, skrze něhož jediného, když jsme všichni byli zahynuli, spaseni a vysvobozeni a s Bohem Otcem smíření jsme.

XVI.
otáz.

B. O dobrodiní tohoto vykoupení a pravém jeho užití tak psáno jest: Ukázala se milost Boha Spasitele našeho všem lidem, vyučující nás, abychom odřeknouce se bezbožnosti a světských žádostí střízlivě a spravedlivě a zbožně živi byli na tomto světě, očekávající blahé naděje a příští slávy velikého Boha Spasitele našeho Ježíše Krista, kterýž dal sebe samého za nás, aby nás vykoupil od všeliké nepravosti a očistil sobě lid vzácný, následovný dobrých skutků. Tak apoštol Pavel. A jinde: Jeho dílo jsme, stvoření byvše v Kristu Ježíši ke skutkům dobrým, které připravil Bůh, abychom v nich chodili. A opětně dí: Za všecky umřel Kristus, aby i kteří živi jsou, už nebyli živi sobě, ale tomu, jenž za ně umřel a z mrtvých vstal.

C. Pročž chrániti se třeba převelice bludu těch, kteří nevyznávají Krista celého, ale jako zkomoleného, uznávajíce ho jen prostředníkem a vykupitelem, v něhož máme věriti, a nepřijímají ho spolu i jako zákonodárce, jehož příkázání máme poslouchati, a jako vzor ctností

všech, jehož máme následovati, a jako soudce spravedlivého, jenž povinnou každého skutku odměnu nebo trest jistě splatí. XVI.
otáz.

P Í S M A

J a n I. Na počátku bylo Slovo a Slovo bylo u Boha a Bůh bylo Slovo. A Slovo tělem stalo se a přebývalo mezi námi. A o ně c o d á l e : A já viděl jsem a svědectví jsem vydal, že tento jest Syn Boží.

I. J a n V. 20. Víme, že Syn Boží přišel a dal nám Smysl, abychom poznali pravého Boha, a byli v pravém synu jeho. Tenť jest pravý Bůh a život věčný.

E f e s. I. 6. Omilostil nás v milém Synu svém : v němž máme vykoupení skrze Krev jeho, odpuštění hříchů podle bohatství milosti jeho.

J a n XIV. 6. Já jsem cesta, pravda a život : nikdo nepřichází k Otci, leč skrze mne.

Ř í m V. 6. Neboť proč Kristus, když jsme ještě mdlí byli, časem svým za bezbožné umřel? Sotva zajisté za spravedlivého kdo umírá; za dobrého snad by někdo se odvážil umřít. Dokazuje pak Bůh svou lásku k nám, že Kristus, když jsme ještě hříšníci byli, za nás umřel. Mnohem tedy více nyní, ospravedlnění jsouce Krví jeho, zachováni budeme od hněvu skrze něho. Neboť jestli nepřátelé byvše, smíření jsme s Bohem skrze smrt Syna

XVI. otáz. jeho: mnohem více smíření jsouce, spasení budeme životem jeho.

Zje v. I. 5. Kterýž si zamiloval nás a umyl nás od hříchů našich Krví svou.

I. T i m. II. 5. Jeden Bůh, jeden také prostředník Boha a lidí člověk Kristus Ježíš, jenž dal sebe samého na vykoupení za všechny.

Ř í m. III. 24. Ospravedlnění darmo milostí jeho skrze vykoupení, kteréž jest v Kristu Ježíši: jehož Bůh podal smírcem skrze víru v Krví jeho k ukázání spravedlnosti své pro odpuštění předešlých hříchů.

I s a i. XXXIII. 22. Hospodin soudce náš, Hospodin zákona ustanovitel náš, Hospodin král náš: on spasí nás.

J a k. IV. 12. Jeden jest zákonodárce a soudce, jenž může zahubiti i vysvoboditi.

J a n XIII. 15. Příklad dal jsem vám, abyste, jakož jsem já učinil vám, tak i vy činili. **T a m t é ž:** Příkázání nové dávám vám, abyste se milovali vespolek, jakož jsem miloval vás, abyste i vy se vespolek milovali.

I. J a n II. 6. Kdo praví, že v něm zůstává, má, jak on chodil, i sám choditi. Nejmilejší, nepíši příkázání nového vám, ale příkázání staré, kteréž jste měli od počátku.

I. P e t r. II. 20. Neboť jaká jest to sláva, jestliže hřešice a pohlavkování jsouce snášíte? Ale jestliže do-

bře činíce trpělivě snášíte, to jest milost u Boha. Neboť *XVI.*
 k tomu povolání jste, poněvadž i Kristus trpěl za nás, *otáz.*
 vám zůstává příklad, abyste následovali šlepějí jeho:
 kterýž hříchy naše sám na svém těle vnesl na dřevo,
 abychom hříchům zemrouce spravedlnosti živi byli.

II. Ti m. IV. 7. Dobrý boj jsem bojoval, běh jsem dokonal, víru jsem zachoval: v ostatním uložena jest mi koruna spravedlnosti, kterouž odevzdá mně Pán o-
 noho dne spravedlivý soudce: a nejen mně, ale i těm,
 kdož milují příští jeho.

Ř í m. II. 5. Podle zatvrzelosti své a nekajícího srdce shromažďuješ sobě hněv na den hněvu a zjevení spravedlivého soudu Božího: jenž odplatí každému podle skutků jeho. Těm zajisté, kteří s trpělivostí v dobrém dile slávy a cti a neporušenosti hledají, životem věčným: těm však, kteří jsou zurputnosti a kteří nepovolují pravdě, ale věří nepravosti, hněvem a prchlivostí. Soužení a úzkost na každou duši člověka činícího zlé, Žida nejprve i Řeka: ale sláva a čest a pokoj každému činícímu dobře, Židu nejprve i Řeku.

XVII. otázka:

*čemu učí osmý článek:
Věřím v Ducha Svatého?*

A. Připojuje, že třetí Božská Osoba jest Duch Svatý, jenž vycházejí z Otce a z Syna pravý a s oběma souvěčný, jim rovný, s nimi Bůh téže podstaty jest, jehož toutéž věrou a stejnou službou a úctou ctíti jest.

B. Toť onen Utěšitel a Učitel pravdy, jenž srdce věřících milostí svou a svými dary osvěcuje, očisťuje, po-

svěcuje a všelikou svatostí posiluje. Toť jest závdavek *XVII. otáz.*
 dědictví našeho, kterýž pomáhá mdlobě naší a každému, jakž chce, rozličné dary své rozděluje a uštěďruje.

P Í S M A

Gen. I. 2. Země pak byla pusta a prázdna a tma byla nad propastí a Duch Hospodinův vznášel se nad vodami.

Žalm CIII. 30. Vypustíš Ducha svého, a stvoření budou, a obnovíš tvář země.

Job XXIV. 13. Oni byli odbojní světlu, neznali cest jeho.

Mt XXVIII. 19. Křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého.

Jan I. 32. Viděl jsem Ducha sestupovati jako holuba s nebe a zůstal na něm. Tam též: Tenť jest, kterýž křtí Duchem Svatým.

Jan XIV. 16. Já prositi budu Otce a jiného Utěšitele dá vám, aby zůstával s vámi na věky, Ducha pravdy, jehož svět nemůže přijmouti. U vás zůstane a ve vás bude. A po několika slovech: Utěšitel pak Duch Svatý, kterého pošle Otec ve jménu mém, ten vás naučí všemu a připomene vám všecko, cožkoliv povím vám.

Jan XVI. 7. Neodejdu-li, Utěšitel nepřijde k vám.

XVII. *otáz.* A on přijde trestati bude svět ze hříchu a ze spravedlnosti a ze soudu. Když přijde Duch pravdy, naučí vás všeliké pravdě a co přijíti má zvěstuje vám. On mne oslaví, neboť z mého vezme a zvěstuje vám.

I. J a n V. 7. Tři jsou, kteříž svědectví dávají na nebi: Otec, Slovo a Duch Svatý : a ti tři jedno jsou.

Ř í m. VIII. 9. Ale vy v těle nejste, nýbrž v Duchu, ovšem přebývá-li Duch Boží ve vás. Pak-li kdo nemá Ducha Kristova, ten není jeho. Jestliže pak Duch toho, kterýž vzkřísil Ježíše z mrtvých, přebývá ve vás : ten, jenž vzkřísil Ježíše Krista z mrtvých, oživí i smrtelná těla vaše pro přebývajícího Ducha jeho ve vás. Kdožkoliv Duchem Božím vedeni bývají, tiť jsou synové Boží. Nepřijali jste zajisté ducha služebnosti, opět k bázni, ale přijali jste Ducha přisvojení za syny, v němžto voláme : Abba, Otče. Ten zajisté Duch svědectví vydává duchu našemu, že jsme synové Boží.

II. K o r. III. 17. Pán pak Duch jest : kde pak Duch Páně, tam svoboda.

I. K o r. VI. 19. Což nevíte, že údové vaši chrámem jsou Ducha Svatého, jenž ve vás jest, jehož máte od Boha, a že nejste svými ?

T m t. III. 16. Nevíte, že chrámem Božím jste a Duch Boží přebývá ve vás ? Jestliže pak kdo chrám Boží poruší, zkazí jej Bůh. Neboť chrám Boží svatý jest : kterýmž jste vy.

Ž a l m L. 12. Srdce čisté stvoř ve mně, Bože, a du- *XVII.*
 cha přímého obnov v útrokách mých. Nezamítej mne od *otáz.*
 tváře své a Ducha Svatého svého neodnímej ode mne.
 Navrať mi radost spasení svého a Duchem knížecím u-
 tvrď mne.

I s a i. XI. Vyjde prut z kořene Jesse a květ z koře-
 ne jeho vystoupí. A odpočine na něm Duch Hospodi-
 nův, Duch moudrosti a rozumu, Duch rady a síly, Duch
 umění a pobožnosti. A naplní ho Duch bázně Hospodi-
 novy.

G a l a t. V. 22. Ovoce pak Ducha jest: láska, ra-
 dost, pokoj, trpělivost, lahodnost, dobrota, dlouhoče-
 kání, tichost, věrnost, mírnost, zdrželivost, čistota.

Ř í m. V. 5. Láska Boží rozlita jest v srdcích našich
 skrze Ducha Svatého, kterýž dán jest nám.

E f e s. I. 13. V Krista uvěřivše zpečetění jste Du-
 chem zaslíbení Svatým, kterýž jest závdavek dědictví
 našeho na vykoupení dobytého k chvále slávy jeho.

Ř í m. VIII. 26. Podobně pak i Duch pomáhá mdlo-
 bě naší.

I. K o r. XII. 3. Nikdo nemůže říci Pán Ježíš, leč
 v Duchu Svatém. Rozdílové pak milostí jsou, ale ten-
 týž Duch. A rozdílové posluhování jsou, ale tentýž Duch.
 A rozdílové působnosti jsou, ale tentýž Bůh, kterýž pů-
 sobí všechno ve všech. Každému pak dáno bývá zjevení
 Ducha ku prospěchu. Někomu zajisté dána bývá skrze

XVII. Ducha řeč moudrosti, jinému pak řeč vědění podle téhož otáz. Ducha: druhému víra v témže Duchu: jinému milost uzdravování v jednom Duchu: jinému konání divů, jinému proroctví, jinému rozeznání duchů, jinému rozličnost jazyků, jinému vykládání řečí. Ale toto všechno působí jeden a týž Duch, jenž rozděluje každému jakž chce.

OTCOVÉ

Symbolum II. obecného sněmu cařihradského. Věříme v Ducha Svatého, Pána a Oživovatele, z Otce vycházejícího, jemuž s Otcem a Synem náleží se klaněti a s nimi ho oslavovati, jenž mluvil skrze proroky.

Sněm florentský v listu sjedn. Stanovíme, aby tato pravda víry ode všech křesťanů byla věřena a přijata, aby tak všichni vyznávali, že Duch Svatý z Otce a Syna věčně jest a svou podstatu a své bytí má z Otce spolu i Syna a z obou věčně jako z jednoho počátku a jediným dýcháním vychází. Kromě toho ustanovujeme, že vysvětlení oněch slov »a z Syna« na objasnění pravdy a z nezbytné tehdy potřeby a rozumně k symbolu bylo připojeno.

XVIII. otázka :

*co dodává článek devátý :
Věřím v Církev svatou katolickou ?*

A. Ukazuje Církev, to jest viditelné shromáždění všech v Krista věřících, pro niž Syn Boží, vzav na se lidskou přirozenost, vše učinil i strpěl.

B. A učí nejprve, že jedna jest, sjednocená u víře a v učení víry a v přisluhování svátostmi, která jednou

XVIII. svou hlavou Kristem a jedním náměstkem jeho na zemi nejvyšším veleknězem jest řízena a v jednotě zachována.
otáz.

C. Za druhé hlásá, že ona svatá jest, poněvadž Duchem Svatým od Krista tak jest posvěcována, že svatých lidí ni svatých zákonů nikdy v ní nechybí. Aniž kdo mimo její společenství svatosti účasten býti může.

D. Za třetí jest katolická, to jest obecná tou měrou, že jsouc po okršku daleko široko rozšířena všechny všech dob, míst i národův lidi, kteří ovšem v Kristově víře a učení se shodují, v jeden mateřský klín přijímá, je objímá a spaseny činí.

E. Za čtvrté jest v téže Církvi obcování svatých, totiž kdo v Církvi jakoby v domě Božím a v rodině dlí, společenství mezi sebou a nedílnou jednotu udržují a jako jednoho těla údové vzájemnými službami, zásluhami a modlitbami si vespolek pomáhají. U těch jest jednota víry, souhlasné učení, jednotné užívání svatostí; ti také, ať již padnou do jakýchkoliv bludů neb roz-

tržek, pečují zachovati jednotu Ducha ve svazku poko- *XVIII.*
je. V kteréžto obcování nejen že spolu pojati jsou svatí *otáz.*
Církve bojující, poutníci pozemští, ale též všichni blažení
Církve, přešťastně s Kristem v nebi triumfující, nadtož
i duše zbožných, jež s tímto životem se rozžehnaly, do-
sud však blaženosti svatých nedospěly.

F. Mimo toto obcování svatých (jako mimo archu
Noemovu) jistá sice záhuba, ale žádné spásy smrtel-
níkům: ni židům ni pohanům, kteří víry Kristovy ni-
kdy nepřijali: ni bludařům, kteří přijavše ji opustili ne-
bo porušili: ni odštěpencům, kteří pokoje a jednoty
Církve nedbali: posléze ani vyobcovaným, kteří z jaké-
koliv jiné příčiny toho zasloužili, že od těla Církve ja-
ko škodliví nějací údové byli odřati a odloučeni. A tak
všichni takoví, poněvadž k Církvi a jejímu svatému
obcování nenáleží, nemohou býti účastni Boží milo-
sti a spásy věčné, dokud se s Církví, od níž svou chy-
bou byli odtrženi, nesmíří a v pravý stav se nevrátí. Ne-
boť bezpečno jest Cyprianovo a Augustinovo pravidlo:

XVIII. Nebude mítí Boha Otcem, kdo nebude chtít mítí Církve
otáz.
matkou.

P Í S M A

M t V. 14. Vy jste světlo světa. Nemůžef město na hoře ležící skryto býti: aniž rozžehují svíci a staví ji pod kbelec, ale na svícen, aby svítila všem, kteříž v domě jsou. Tak sviť světlo vaše před lidmi, aby viděli skutky vaše dobré a oslavovali Otce vašeho, jenž v nebesích jest.

Is a i. LX. Vstaň, osvěť se, Jerusaleme, neboť přišlo světlo tvé a sláva Hospodinova nad tebou vzešla. Neboť aj, tma přikryje zemi a mrákota národy, ale nad tebou vzejde Hospodin a sláva jeho v tobě se spatří. A choditi budou národové v světle tvém a králové v lesku východu tvého atd. A otevřeny budou brány tvé ustavičně: ve dne ani v noci nebudou zavírány, aby přenesena byla k tobě síla pohanův a králové jejich přivedeni byli. I přijdou k tobě sklonění synové těch, kteříž ponížili tě, a klaněti se budou šlépějím nohou tvých všichni, kteříž utrhali tobě, a nazývati tě budou městem Hospodinovým, Sionem svatého israelského. Za to, že jsi byla opuštěna a v nenávisti a že nebylo, kdo by tebou procházel, učiním tě hrdostí věků atd.

Is a i. II. 2. I bude v posledních dnech připravena

hora domu Hospodinova na vrchu hor a bude vyzdvi- *XVIII.*
 žena nad pahrbky : a pohnou se k ní všichni národové. *otáz.*
 A půjde lidu mnoho a řeknou: Pojdte a vstupme na
 horu Hospodinovu a do domu Boha Jakobova a naučí
 nás cestám svým a budeme choditi po stezkách jeho :
 neboť ze Sionu vyjde zákon a slovo Hospodinovo z Je-
 rusalem.

Ž a l m XVIII. 5. Po vší zemi rozlehl se zvuk jejich
 a až do končin okršku země slova jejich. V slunci po-
 stavil stánek svůj a ono jako ženich vycházející z ko-
 mnaty své.

J a n XI. 51. Toho pak sám od sebe neřekl, ale jsa
 toho léta nejvyšším veleknězem prorokoval, že Ježíš
 měl umříti za národ : a nejen za národ, ale aby syny
 Boží, kteří byli rozptýleni, shromáždil v jedno.

J a n X. 16. A jiné ovce mám, které nejsou z tohoto
 ovčince : i ty musím přivésti, a hlas můj slyšeti budou,
 a bude jeden ovčinec a jeden pastýř.

J a n XVII. 11. Otče svatý, zachovej je ve jménu
 svém, kteréz jsi mně dal, aby byli jedno jako i my.

P í s e ň P í s n í VI. 8. Jediná jest holubice má, do-
 konalá má : jediná jest matky své, vyvolená rodičky své.

I. K o r. I. 9. Věrnýť jest Bůh, skrze něhož povolání
 jste k účastenství Syna jeho Ježíše Krista, Pána naše-
 ho. Prosím pak vás, bratři, pro jméno Pána našeho Je-
 žíše Krista, abyste jednotejně mluvili všichni a nebylo

VXIII. mezi vámi roztržek : ale abyste byli dokonalí v témže
otáz. smyslu a v témže mínění.

I. K o r. XII. 12. Jako tělo jedno jest a údův má mnoho, všichni pak údové těla, ač jich mnoho jest, přece jedno tělo jsou : tak i Kristus. Neboť zajisté v jednom Duchu my všichni v jedno tělo pokřtěni jsme buď židé, buď pohané, buď otroci, buď svobodní : a všichni v jednom Duchu napojeni jsme. A o ně c o d á l e : Ale Bůh spořádal tělo, uděliv tomu, jemuž se nedostávalo, hojnější cti, aby nebylo roztržky v těle, nýbrž aby stejně o sebe vespolek pečovali údové. A trpí-li čím jeden úd, trpí s ním všichni údové. Vy pak jste tělo Kristovo a údy z údu. A některé zajisté ustanovil Bůh v Církvi nejprve apoštoly atd.

E f e s. IV. 3. Pečující zachovati jednotu Ducha v svazku pokoje. Jedno tělo a jeden duch, jakož povolání jste v jedné naději povolání svého. Jeden Pán, jedna víra, jeden křest, jeden Bůh a Otec všech, jenž jest nade všechny a skrze všechno a ve všech nás. Jednomu pak každému z nás dána jest milost podle míry darování Kristova.

E f e s. V. 25. Muži, milujte manželky své, jak i Kristus miloval Církev a sebe sám vydal za ni, aby ji posvětil, očistiv ji obmytím vody skrze slovo života, aby postavil sám sobě Církev slavnou nemající poskvrny

ani vrásky nebo něco takového, ale aby byla svata a *XVIII*
neposkvrněna. *otáz.*

P í s e ň P í s n í IV. 7. Všecka jsi krásna, přítelky-
ně má, a poskvrny není na tobě.

I. Petr. II. 9. Vy však rod vyvolený, královské
kněžstvo, národ svatý, lid dobytý, abyste zvěstovali
ctnosti toho, jenž ze tmy vás povolal do podivného svět-
la svého. Kterí jste kdysi nebyli lidem, nyní však lid
Boží: kteří jste nebyli došlými milosrdenství, nyní však
milosrdenství došli.

S k u t k. A p o š t. I. 8. A budete mi svědky v Jeru-
salemě a po všem Judsku a Samařsku a až do končin
země.

G e n. XXII. 17. Požehnám tobě a rozmnožím símě
tvé jako hvězdy nebeské a jako písek, kterýž jest na
břehu mořském: vládnouti bude símě tvé branami ne-
přátel tvých a požehnání budou v semeni tvém všichni
národové země, že jsi uposlechl hlasu mého.

M k XVI. 15. Jdouce po všem světě kaďte evange-
lium všemu stvoření. A oni šli a kázali všude a Pán
jim pomáhal a řeč potvrzoval následujícími divy.

L u k. XXIV. 46. Tak musil Kristus trpěti a vstáti
z mrtvých třetího dne a musí hlásáno býti ve jménu je-
ho pokání a odpuštění hříchů mezi všemi národy počna
od Jerusalema.

M t XXVIII. 19. Jdouce učte všechny národy křtíce

XVIII. je ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého. A aj, já s vá-
otáz. mi jsem po všechny dni až do skonání světa.

Mt XVI. 18. Na této skále vzdělám Církev svou a brány pekelné jí nepřemohou.

E f e s. IV. 11. A on dal některé zajisté apoštoly atd. k dokonání svatých, k dílu posluhování, ku vzdělání těla Kristova atd., abychom rostli ve všelikém zření v tom, jenž jest hlavou, Kristus: od něhož celé tělo skládáno a spojováno jsouc skrze všeliký kloub nápomoci podle působení v míře jednoho každého údu vzrůst těla činí k vzdělání sebe v lásce.

Ž a l m CXVIII. 63. Účastníkem jsem já všech bojících se tebe a ostříhajících příkázání tvých.

K o l o s. I. 12. Děkujíte Bohu a Otci, jenž hodnými nás učinil dílu losu svatých v světle: jenž vytrhl nás z moci temnosti a přenesl do království Syna lásky své, v němž máme vykoupení.

F i l i p. I. 3. Děkuji Bohu svému při všeliké vzpomínce na vás vždycky na všech modlitbách svých za všechny vás s radostí prosbu konaje pro účastenství vaše v evangeliu Kristovu od prvního dne až dosavad.

II. K o r. VIII. 13. Neboť ne aby jiným byla úleva, vám pak svízel, ale po rovnosti. V nynější době váš nadbytek vyplň jejich nedostatek: aby i jejich nadbytek byl vyplněním vašeho nedostatku, aby nastala rovnost,

jakož psáno jest : Kdo mnoho, neměl nadbytku, a kdo *XVIII.*
málo, neměl nedostatku. *otáz.*

I. J a n I. 3. Abyste i vy společenství měli s námi a společenství naše bylo s Otcem a se Synem jeho Ježíšem Kristem.

Ř í m. XII. 4. Jako v jednom těle mnohé údy máme, ale všichni údové téhož úkonu nemají, tak jsme mnozí jedno tělo v Kristu a jednotlivě druh druhu údem. Májíce pak dary rozdílné podle milosti, kteráž dána jest nám, buď proroctví podle pravidla víry, buď službu v posluhování, buď kdo učí v učení atd.

I. K o r. XII. 12. Jako jedno tělo jest a údův má mnoho atd. A trpí-li něco jeden úd, trpí s ním všichni údové : nebo oslavuje-li se jeden úd, radují se s ním všichni údové. Vy pak jste tělem Kristovým a údy z údu.

E f e s. IV. Prosím vás, já vězeň v Pánu, abyste důstojně chodili v povolání, kterým povolání jste, se vši pokorou a tichostí, s trpělivostí snášejíce se vespolek v lásce, pečujíce zachovati jednotu ducha ve svazku pokoje.

G e n. VII. 23. Vyhladil všelikou podstatu, kteráž byla na zemi od člověka až do hovada, tak plaza jako ptactvo nebeské : i vyhlazeno bylo ze země : zůstal pak sám Noe a kdo s ním byli v korábu.

I. P e t r. III. 20. Za dnů Noe, když dělán byl koráb,

XVIII. v němž málo, to jest osm duší zachováno bylo skrze
otáz. vodu.

I s a i. LX. 12. Národ a království, kteréž by neslou-
 žilo tobě, zahyne.

I. J a n. II. 18. Synáčkové, poslední hodina jest, a
 jako jste slyšeli, že Antikrist přijde, i nyní Antikristů
 mnoho nastalo, odkudž víme, že poslední hodina jest.
 Z nás vyšli, ale nebyli z nás: neboť kdyby byli z nás,
 byli by zajisté zůstali s námi: ale aby se ukázalo, že
 nejsou všichni z nás.

J a n VI. 67. Od té mnozí z učeníků jeho se spáčili
 a již s ním nechodili. Řekl tedy Ježíš ke dvanácti: Zda-
 liž i vy chcete odejít?

J a n XIII. 30. Když tedy vzal Jidáš skyvu, vyšel
 ihned. Byla pak noc.

E p i š t. s v. J u d y. 18. Za posledního času přijdou
 posměvači, chodící podle žádostí svých v bezbožno-
 stech. Ti jsou, kteříž sami se odlučují, hovaní, ducha
 nemající.

I. K o r. V. Vůbec se slyší mezi vámi o smilství, a
 o takovém smilství, jakého není ani mezi pohany, tak-
 že manželku otce svého někdo má. A vy nadutí jste a
 nezarmoutili jste se raději, aby vyvržen byl z prostřed
 vás, kdo tento skutek spáchal. Já ovšem vzdálen tělem,
 ale přítomen duchem, již jsem usoudil jako přítomný,
 aby kdo tak učinil, ve jménu Pána našeho Ježíše Kri-

sta, když vy shromáždění budete, s duchem mým, s mo- *XVIII.*
 cí Pána našeho Ježíše Krista, vydán byl takový satanu *otáz.*
 k zahubení těla, aby duch spasen byl v den Pána naše-
 ho Ježíše Krista. Není dobrá chloubka vaše. Nevíte-liž, že
 málo kvasu celé těsto nakvašuje? Vyčistěte starý kvas.
 Vyobcujte zlého sami se sebe.

I. Ti m. I. 19. Maje víru a dobré svědomí, které ně-
 kteří odvrhše ztroskotali u víře: z nichžto jest Hyme-
 néus a Alexander, které jsem vydal satanu, aby se na-
 učili nerouhati.

Nu m. XII. 14. Odpověděl Hospodin Mojžíšovi: Buď
 vyloučena sedm dní za tábor a pak zase povolána. I
 byla vyhoštěna Maria za tábor sedm dní a lid nehnul
 se s místa toho, dokud nebyla Maria zase povolána.

Mt XVIII. 15. Zhřešil-li by proti tobě bratr tvůj,
 jdi a pokárej ho mezi sebou a jím samým. Uposlechne-
 li tě, získal jsi bratra svého: pakli tě neuposlechně, po-
 jmi s sebou ještě jednoho nebo dva, aby v ústech dvou
 nebo tří svědků stálo všeliké slovo. Jestliže těch ne-
 uposlechně, pověz Církvi: jestli pak ani Církve neupo-
 slechně, buď tobě jako pohan a celník. Amen, pravím
 vám, cožkoliv svázete na zemi, bude svázáno i na nebi
 a cožkoliv rozvázete na zemi, bude rozvázáno i na nebi.

II. J a n. 10. Přichází-li kdo k vám a tohoto učení
 nepřináší, nepřijímejte ho do domu, aniž pozdravení mu

XVIII. dejte. Neboť kdo dává jemu pozdravení, účastní se skut-
otáz. ků jeho zlých.

II. S o l u ň. III. 6. Příkazujeme pak vám, bratří, ve jménu Pána našeho Ježíše Krista, abyste se stranili každého bratra chodícího nepořádně a ne podle podání, kteréž přijali od nás. Jestliže kdo neposlouchá slova našeho psaného, toho poznamenejte: a nesměšujte se s ním, aby se zastyděl: a nemějte ho za nepřítele, ale kárejte ho jako bratra.

O T C O V Ě

Augustin, trakt. 1. k epišt. Janově. Zdaž není ona tím kamenem, z něhož u Daniele vyrostla a stala se hora veliká a naplnila veškeren okršek zemský? Což prstem ukazujeme na tu horu, jako se ukazuje lidem nový měsíc? Tak, když chtějí lidé ukázati nový měsíc, praví: Hle, měsíc, hle kde jest. A jsou-li tam někteří, že ho neuvidí a řeknou: Kde? Zamíří se jim prstem, aby viděli. Někdy stydíce se, aby nebyli považováni za slepé, řeknou, že viděli, a neviděli ničeho. Zdaliž tak ukazujeme Církev, bratři moji? Zdaž není zjevna? Zdaž neobsáhla všech národův? Zdaž se ne-naplnňuje, co před tolika lety slíbeno bylo Abrahamovi, že v semeni jeho požehnání budou všichni národové země? Jednomu věřícímu to slíbeno, tisíci věřících svět naplněn byl. Hle, hora naplňující veškeru tvářnost ze-

mě : hle, obec, o níž řečeno bylo : Nemůže skryta býti *XVIII.*
 obec na hoře ležící. Někteří narazí na horu, a když se *otáz.*
 jim řekne : Vystupte, odpovídají : To není hora. A raději
 do ní tváří vrážejí, než na ní příbytku hledají. Bude,
 praví Isaiáš, za posledních dnů viditelná hora domu
 Hospodinova, připravená na vrcholku hor. Což tak vi-
 ditelného jako hora? Ale bývají také hory neznámé,
 poněvadž jsou jen na části země. Kdo z vás zná horu
 Olymp? Jako zase obyvatelé tamější neznají naší Gid-
 daby. Ty hory jsou v krajích. Ale ona hora ne tak, po-
 něvadž naplnila veškeru tvářnost země ; a o té praví :
 Připravena na vrcholku hor. Toť hora nad vrcholky
 všech hor. A budou k ní shromážděni, dí, všichni náro-
 dové země. Kdož se mylí v této hoře? Ten kdo si roz-
 bijí tvář narážeje na ni, kdo nezná města ležícího na
 hoře. Ale nedivte se, že jí neznají ti, kdož nenávidějí
 bratří, poněvadž chodí ve tmách a nevědí, kam jdou,
 poněvadž tmy oslepily oči jejich.

Týž v knize o jednotě Církve proti listu
 donatisty Petiliana, hl. 14. Církev není ukry-
 ta, poněvadž není pod kbelcem, ale jest na svícnu, aby
 svítila všem, kdož v domě jsou. I o ní povědino jest :
 Nemůže býti ukryta obec postavená na hoře. Ale do-
 natistům jakoby skrytou jest, ježto slyší tak jasná a
 zřejmá svědectví dokazující, že po celém okršku jest, a
 raději volí se zavřenýma očima narážeti na horu, než

XVIII. otáz. na ni vystoupiti; která jsouc kamenem useknutým s hory bez rukou, rostla a stala se horou ohromnou a naplnila veškeru zemi.

Týž na žalm XXX. kázání 2. o verši: Kdo mne viděli, ven utekli ode mne. Toť ještě žalostnější, toť vůbec nesnesitelné, že mnozí, již poznali, co Církev jest, vyšli z ní a herese a schismata proti Církvi učinili. Kdo mne viděli, to jest kdo věděli, co Církev jest, kdo ji spatřovali v Písmech, ven utekli ode mne. Proroci mluvili temněji o Kristu nežli o Církvi: myslím proto, že viděli v duchu, jak lidé nadělají proti Církvi plno stran, o Kristovi nebudou míti takových sporů, o Církev rozdmýchají veliké půtky. Proto také čím měly býti větší pře, tím zřetelněji to bylo předpověděno a jasněji prorokováno, aby to padalo na soud těch, kteří viděli a z ní utekli. A o ně c o d á l e. A Kristus téměř všude byl předpovídan v nějakém zahaleném tajemství od prorokův: Církev zjevně, aby ji viděli i ti, kdož budou někdy proti ní, a naplnila se na nich ona ničemnost, kterou předpověděl žalm: Kdo mne viděli, ven utekli ode mne. Vyšli z nás, ale nebyli z nás. To apoštol Jan o nich řekl.

Zlaťoust, hom. 4. na slova Isaiáše: Viděl jsem Hospodina. Církev má kořeny zapuštěny spíše v nebi nežli na zemi. I ať si pohan s opovržením hledí na mou smělost, ale ať dočká, až přinesu toho

důkazy, a pozná sílu pravdy, že snáze možno slunce u-^{XVIII.}
hasiti než Církev zatemniti. ^{otáz.}

Cyprian, traktát o prostotě prelátů nebo o jednotě Církve. Že jedna jest Církev, to vypovídá také v Písni Písni Duch Svatý v osobě Páně říká: Jediná jest holubice má, dokonalá má, jediná jest matky své, vyvolená rodičky své. Kdo této jednoty nezachovává, myslí, že zachovává víru? Kdo Církvi se vzpouzí a odporuje, kdo od Stolce Petrova, na němž jest založena Církev, odchází, mní-liž se býti v Církvi? Kdyžť i blažený apoštol Pavel témuž učí a tajemství jednoty ukazuje říká: Jedno tělo a jeden duch, jedna naděje povolání našeho, jeden Pán, jedna víra, jeden křest, jeden Bůh. Kteroužto jednotu pevně zachovávati a ji hájiti náleží zvláště nám biskupům, kteříž jsme správci v Církvi, abychom dokázali, že i episkopát sám jest jeden a nerozdělený. Nikdo bratrstva lží neklam, nikdo pravdy víry zrádnou zpronevěrou neporušuj. Episkopát jeden jest, z něhož jednotlivci drží jednotně po části. Církev jedna jest, ale plodně rostouc širě a širě do lidu se rozpíná: tak i slunce má mnoho paprsků, ale světlo jedno, a strom mnoho větví, ale peň jeden, zachycený pevným kořenem. A když z jednoho pramene kolik potůčků vytéká, zdá se sice, že s bohatě pramenící se vodou mnoho se jich rozteklo, a přece v zdroji jest zachována jednotu. Odtrhni paprsek od slunce, oddělení od

XVIII. otáz. světla jednota nesnese: ulom se stromu větev, odlomek neporoste: odetni potok od pramene, odřatý vyschne. Tak i Církev Páně oblitá světlem vyzařuje své paprsky do celého světa: a přece jedno světlo jest, jež všude se rozlévá, aniž se jednota slunce dělí: větve své po celém světě bohatá plnost rozestírá, a daleko široko prýstící se potůčky roztékají, a přece Hlava jedna jest a počátek jeden a jedna matka bohatá požehnaným rozením. Jejím slehnutím se rodíme, jejím mlékem býváme kojeni, jejím duchem oživováni. K cizoložství svedena býti nemůže Nevěsta Kristova, neporušena jest a cudná: jeden dům zná, svatosti jedné ložnice čistou cudností střeží. Zachovává nás Bohu.

Irenej, kn. 1. proti blud. hl. 3. Toto kázání když přijala a tuto víru, jak jsme dříve řekli, Církev po širém světě rozsetá, bedlivě jich střeží, jako v jednom domě bydlící, a podobně jim věří; toť jako by měla jednu duši a jedno srdce; a souhlasně to i hlásá a podává, jako by měla jedna ústa. Neboť i když na světě mluvy odlišné jsou, přece však síla podáváníí jedna a táž jest. A nevěří jinak církve založené v Germanii ani jinak nepodávají, ni ty, jež v Ibersku jsou, ni ty, jež v Kelticku, ni ty, jež na východě, ni ty, jež v Egyptě, ni ty, jež v Libyi, ni ty, jež leží uprostřed světa: ale jako slunce stvoření Božímu v širém světě jedno a totéž jest, tak i světlo hlásání pravdy všude svítí a osvětluje všechny

lidi, kteří chtějí k poznání pravdy přijíti. A také nikdo ^{XVIII.} z těch, kteří spravují Církve, byť i velmi vynikal v řeči, ^{otáz.} neřekne nic jiného než toto jest. Neníť nikdo nad mistra : aniž sebe neumělejší v slovu podání umenší. Ana totiž jedna a táž víra jest, ni ten, kdo mnoho o ní může říci, více nepovídá, ni ten, kdo méně, jí neumenšuje.

Jeronym k Ageruchii nebo Geroncii o jednoženství, list 11. Budou dva v tělo jedno, ne ve dvě, aniž ve tři. Pročež opustí člověk otce a matku a přidrží se manželky své: jistě ne manželek. Kterážto svědectví Pavel vykládaje vztahuje ke Kristu a k Církvi : aby první Adam v těle, druhý v duchu jednou ženat byl. Budiž jedna Eva, matka všech živých, a jedna Církve, rodička všech křesťanů. Jako onu zlořečený Lamech rozdělil dvěma ženám, tak tuto bludaři tříští na mnoho církví, jež podle Zjevení Janova spíše shromážděními ďábelskými zváti náleží než sbory Kristovými.

Zlatoúst, hom. 1. k I. Korint. Církvi Boží ji nazývá Apoštol, aby ukázal, že třeba ji uvéstí v jedno. Neboť Boží-li jest, jedna jest, nejen korintská, ale celého světa. Neboť jméno Církve neznamená odloučení, ale jednotu a shodu.

Cyprian v traktatu o prostotě prelátů nebo o jednotě Církve. Nepřítel vida modly opuštěny a pro nesmírnost věřícího lidu sídla svá a

XVIII. chrámy pusty, vymyslí si novou lest, aby pod samým
otáz. slavným jménem křesťanským klamal neobezřelé. Vy-
 našel bludy a schismata, aby jimi podvrátil víru, poru-
 šil pravdu, roztrhal jednotu. Uchycuje ze samé Církve
 lidi, a když se jim zdá, že se již přiblížili světlu a vyvázli
 z noci světa, jinou je opět, aniž o tom vědí, obestírá
 tmou. To se stává tím, bratři nejmilejší, že se k zdroji
 pravdy nevracejí, ani hlavy nehledají, ani učení nebes-
 kého Mistra nezachovávají. Ku kterémuž, aby je někdo
 uvážil a prozkoumal, pojednání dlouhého a důkazu ne-
 třeba. Důkaz víry jest snadný krátkou cestou pravdy.
 Pán mluví k Petrovi řka: Já tobě pravím, že ty jsi Petr,
 a na té skále vzdělám Církev svou a brány pekelné jí
 nepřemohou. Tobě dám klíče království nebeského; a
 co svážeš na zemi, bude svázáno i na nebi, a cokoliv
 rozvážeš na zemi, bude rozvázáno i na nebi. A témuž
 po svém zmrtvýchvstání praví: Pas ovce mé. Na tom
 jednom staví Církev svou a jemu svěruje k pasení ovce
 své. A ač apoštolům všem po svém zmrtvýchvstání
 rovnou uděluje moc a praví: Jako mne poslal Otec i
 já posílám vás. Přijměte Ducha Svatého: odpustíte-li
 komu hříchy, odpouštějící se mu, a zadržíte-li komu,
 zadrženy budou: přece, aby zjevně ukázal jednotu, jed-
 nu stolicí ustanovil, a zdroj její z jednoho vyvírající
 svou mocí zřídil. Tím zajisté, čím byl Petr, byli i ostatní
 apoštolové rovným účastenstvím obdařeni, i v důstoj-

nosti i v moci, ale počátek vychází z jednoty. Primátu ^{XVIII.} dostává se Petrovi, aby ukázána byla jedna Petrova ^{otáz.} Církev a Stolica jedna; a pastýři jsou všichni, ale stádo ukazováno jest jedno, jež mají apoštolové všichni v jednomyslné shodě pásti. Kteroužto jednu Církev také v Písni Písni Duch Svatý z osoby Páně označuje a praví: Jedna jest holubice má.

T ý ž k n. 1. l i s t k e K o r n e l. Aniž zajisté z čeho jiného bludy vznikly nebo povstala odštěpení, než z toho, že se neposlouchá kněze Božího: ani se na jednoho časného kněze a časného soudce náměstka Kristova nemyslí, neboť kdyby ho podle učení Božího bratrstvo veškero poslouchalo, nikdo by proti sboru kněžskému ničeho nepozdvihoval, nikdo by se po soudě Božím, po hlasování lidu, po usnesení spolubiskupů nečinil soudcem, již ne biskupovým, ale Božím: nikdo by rozvratem jednoty Církve Boží netrhal, nikdo by v domýšlivosti a nadutosti o sobě mimo ni nového bludu nezakládal. Odkudž protivník Kristův a nepřítel Církve jeho proto hlavu Církve svým útočením pronásleduje, aby po zničení správce lodního krutěji a násilněji o ztroskotání Církve se pracovalo. A o n ě c o d á l e: Ale Petr, na němž týž Pán byl vystavěl Církev, mluvě jeden za všechny a odpovídaje ústy Církve dí: Pane, ke komuž půjdeme? Slovo života věčného máš: a my věříme a poznali jsme, že ty jsi Syn Boha živého.

XVIII. Čímž ovšem naznačuje a ukazuje, že ti, kteří by od
otáz. Krista odstoupili, svou vinou zahynou: Církev však, která v Krista věříž a která jednou pro vždy toho, co poznala, se držíž, že vůbec nikdy od něho neodstoupí a že ti jsou Církev, kdo v domě Božím zůstávají. A po d l o u h é m o d d í l u. Po té ještě nad to ustanovivše si bludařského lžibiskupa opovažují se plaviti a k Stolci Petrovu a vůdčí Církvi, z níž jednota kněžská vzešla, od schismaticův a neznabohův list nésti, nemyslíce na to, že jsou to Římané (jichž víru Apoštol velebil a chválil), ke kterým zpronevěra nenajde přístupu.

Týž kn. IV. list 9. k Florenciovi nebo Puppiano vi. A toho nemluvím na plano, ale s bolestí to pronáším, že ty soudcem Božím se činíš a Kristovým, jenž praví k apoštolům a tím ke všem představeným, kteří po apoštolech náměstným zřízením nastupují: Kdo vás slyší, mne slyší, a kdo mne slyší, slyší toho, kterýž mne poslal. Odtud zajisté vznikla schismata a vznikají, když se biskupa, jenž jeden jest a v čele Církve jest, v pyšné jakési opovázlivosti pohrdlivě nedbá, a člověk důstojenstvím od Boha poctěný za nedůstojného lidí jest považován. A o n ě c o d á l e. Také Pán v Evangeliu, když ho při řeči učeníci opouštěli, obrátiv se ke dvanácti řekl: Zdalíž i vy chcete jítí? A Petr mu odpovídá řka: Pane, ke komuž půjdeme? Slovo života věčného máš; a my věříme a poznali jsme,

že ty jsi Syn Boha živého. Mluví tam Petr, na němž *XVII. otáz.* zbudována byla Církev, jménem Církve uče a ukazuje, že i když zpuřené a pyšné množství nechtějících poslouchati odejde, přece Církev od Krista neodstupuje: a ti jsou Církev, lid sjednocený s knězem a stádece držící se svého pastýře. Pročež věz, že biskup v Církvi jest a Církev v biskupovi: a kdo s biskupem nejsou, nejsou v Církvi. A marně si lichotí ti, kdo pokoje s kněžími Božími nemajíce vtírají se a skrytě věří, že s některými obecnství mají, když Církev, kteráž katolická jedna jest, není roztržena ani rozdělena, ale jest věru spiata a tmelem spojených spolu biskupův slepena.

Irenej, kn. III. proti blud. hl. 3. S touto římskou Církví pro vynikající prvenství nutno, by v jednotě šla každá církev, to jest věřící odevšad, neboť v ní od těch, kteří odevšad jsou, věřících, zachována jest apoštolská tradice.

Jeronym k Damasovi, list 57. Já nikoho nenásleduji předněji než Krista a proto k Blaženosti tvé, to jest k Stolci Petrovu společenstvím se přidružuji, věda, že na té skále Církev zbudována jest. Kdokoliv mimo tento dům Beránka jísti bude, ze světa jest. Nebude-li kdo v arše Noemově, až zavládne potopa, zahyne. Kdokoliv s tebou neshromažďuje, rozptyluje; to jest: kdo není Kristův, Antikristův jest.

Rovněž k témuž Damasovi, list 58. Já

XVIII. zatím vykřikují: Kdo se Stolcem Petrovým spojen jest,
otáz. můj jest.

Lev Veliký, list 89. k bisk. provincie
 viensk é. Slavení božského náboženství, jež přála si
 milost Boží, aby zářilo po všech kmenech a všech ná-
 rodech, tak Pán náš Ježíš Kristus, Spasitel rodu lid-
 ského zřídil, aby pravda, jež dříve obsažena byla v hlá-
 sání zákona a prorokův, apoštolskou troubou vyšla k
 spáse veškerenstva, jakož psáno jest: Po vší zemi vy-
 šel zvuk jejich a do končin země slova jejich. Ale ta-
 jemství tohoto daru tak si přál míti Pán spojeno s úra-
 dem všech apoštolův, že je základně uložil v přeblaže-
 ném Petrovi, prvním ze všech apoštolův, aby z něho
 jako z nějaké hlavy, dary své jakoby do všeho těla
 rozléval, aby se viděl vyloučen z božského mysteria,
 kdo by se opovážil s Petrova pevného základu odejíti.
 Toho tedy vzav ve společenství osobní jednoty přál si
 ho míti nazývaného čím byl říka: Ty jsi Petr, a na této
 skále vzdělám Církev svou. Aby budova věčného chrá-
 mu stála podivným přispěním milosti Boží na pevné
 půdě Petrově, utvrzoval touto silou Církev svou, aby jí
 ani zaslepenost lidská útoky neuškodila, ani brány pe-
 kelné proti ní ničeho nezmohly. Kterémuž Petrovi, ač
 nad ostatní dána byla moc rozvazovací a svazovací,
 přece zvláště svěřena byla péče o pasení ovec. A kdyby
 i někdo usoudil, že mu třeba první místo upříti, jeho

důstojnosti nikterakž neumenší, ale nadut duchem své *XVIII.*
 pýchy sám se do pekel hrouží. *otáz.*

Augustin v Enchiridiu k Vavřincovi, hl. 56. Pravý pořádek vyznání žádal, aby Trojici podrobena byla Církev jako obyvateli dům jeho a Bohu chrám jeho a zakladateli obec jeho.

Týž k žalmu 85. o slovech: Ostříhej duše mé, poněvadž svatý jsem. Odvážíž se i tělo Kristovo, odvážíž se i onen jeden člověk volající od končin země s Hlavou svou a pod Hlavou mluvit: Svatý jsem. Přijalť zajisté milost svatosti, milost křtu a odpuštění hříchův. Rciž i každický věřící: Svatý jsem. Není to pýcha povzneseného, ale vyznání ne nevďčného. Rciž Bohu svému: Svatý jsem, poněvadž jsi posvětil mne. Neboť když křesťané všichni a věřící a pokřtěni v něm jeho oblékli, jakž Apoštol praví: Kterížkoli v Kristu pokřtěni jste, Krista jste oblékli, stali-li se údy těla Kristova, a praví, že svatí nejsou, tím urážejí hlavu, jejímiž svatými údy jsou.

Bernard, řeč 3. ve vigílii Narození Páně. Dnes zvíte, že přijde Pán. Slova tato sice na svém místě a ve své době v Písmě psána jsou, ale nevhodně je matka Církev vložila do této vigílie Narození Páně. Ta Církev, jářku, jež má s sebou radu a Duha Ženicha a Boha svého, již Milý mezi prsoma jejíma dlí, v sídle srdce jejího zvláště panuje a je zachovává.

XVIII. Otáz. Onať zajisté to jest, jež ranila srdce jeho a v samu propast tajností Božích oko rozjímání vhroužila, aby i jemu ve svém a sobě v jeho Srdci trvalý učinila příbytek.

Řehoř, kn. 25. Moral., hl. 6. Jediná Církev katolická to jest, skrze niž Pán ochotně přijmíž oběť, jediná, která za bloudící s důvěrou se přimlouvejž. Proto také o žertvení beránka Hospodin přikázal řka: V jednom domě bude jezen, aniž vynesete z masa jeho ven. V jednom zajisté domě Beránek jest jezen, poněvadž v jediné katolické Církvi pravá žertva Vykupitele jest obětována. Z jehožTěla zákon Boží zakazuje vynášeti ven, poněvadž zapovídá dávatí svatého psům. Jediná jest, v níž dobré dílo plodně se koná, proto také mzdy denaru se nedostalo, leč těm, kteří pracovali ve vinici. Jediná jest, která těch, jež v sobě chová, mocným poutem lásky chrání. Proto také voda potopy archu sice pozdvihla do výše, ale všechny, které zastala mimo archu, zničila. Jediná jest, v níž nadzemská tajemství pravdivě uvažujmež. Proto také Hospodin k Mojžišovi praví: Jest místo u mne, a budeš státi na skále. A o něco dále: Odejmu ruku svou a uvidíš hřbet můj. Poněvadž totiž v jediné katolické Církvi pravda se spatřuje, praví Hospodin, že u něho jest místo, s něhož ho viděti.

Irenej, kn. 3. proti blud. hl. 40. V Církvi ustanovil Bůh apoštoly, proroky, učitele a veškero o-

statní působení Ducha, jehož není účasten nikdo, kdo ^{XVIII.} není spjat s Církví. Kde Církev, tam i Duch, a kde Duch ^{otáz.} Boží, tam Církev a všeliká milost: a Duch jest pravda. Pročž kdo ho nejsou účastni, ti ani z prsů Matky se neživí k životu ani nepřijímají z Těla Kristova prýstíciho se přeskvoucího pramene, ale kopou si nádržky sběhlé z příkopů pozemských a pijí z bahna shnilou vodu, utíkajíce víry Církve, aby jich k sobě nepřivedla, a zavrhujíce Ducha, aby vzdělání nebyli. Tož odcizivše se pravdě zaslouženě se válejí ve všelikém bludu.

Augustin, list 170. k Severinovi příbuznému svému. Pozoruješ, jak litovati jest toho, že my bratři podle těla nežijeme v jednom spolčení v těle Kristově, zvláště když tobě snadným jest popatření a viděti obec na hoře postavenou, o níž Pán v Evangelii praví, že skryti se nemůže. Jestli to Církev katolická. Proto se nazývá řecky καθολική, že po celém okrsku zemském jest rozšířena. Neznati jí není nikomu dovoleno, pročž podle slova Pána Našeho Ježíše Krista ukryta býti nemůže.

Týž v listě 166. k Donatistům. V Písmech jsme poznali Krista, v Písmech jsme poznali Církev. Tato Pisma máme společna, proč v nich nemáme též společně Krista a Církve? My, kde jsme poznali jeho, o němž Apoštol praví: Abrahamovi vyřčena byla zaslíbení i semení jeho, nepraví: I semenům, jako o mno-

XVIII. otáz. hých, ale jako o jednom : I semeni tvému, což jest Kristus : tam jsme poznali Církev, o níž praví Bůh k Abrahamovi : V semeni tvém požehnání budou všichni národové. Kde jsme poznali Krista, jenž o sobě v žalmu prorokuje : Hospodin řekl ke mně : Syn můj jsi ty, já dnes zplodil jsem tebe, tam jsme poznali Církev v tom, co následuje : Požádej ode mne a dám ti národy v dědictví tvé a v držení tvé končiny země. Kde jsme poznali Krista v tom, co psáno jest : A on jako ženich vycházející ze svatebního pokoje svého, zplesal jako obr, aby běžel cestou, tam jsme poznali i Církev v tom, co o něco výše se praví : V slunci postavil stánek svůj. Což jest Církev v slunci postavená, to jest svým zjevem všem známá až do končin země. Po té uvádí mnoho svědectví z Písem, jako ze žalmu XXI. 28. Obrátí se k Hospodinu všechny končiny země. Ze žalmu CVII. 6. Vyvýšíš se nad nebesa, Bože, a nad všecku zemi sláva tvá. Ze žalmu LXXI. 8. A panovati bude od moře až k moři. Též z Daniele II. 35. Kámen rostl a stal se horou velikou a naplnil všecku zemi. Z Habakuka III. 3. A chvály jeho plna jest země. Z Isaiaše LIV. Vesel se, neplodná, kteráž nerodíš. Ze žalmu XLIX. A zavolal zemi od východu slunce až na západ. A ze Sofoniáše II. 11. Klaněti se budou mužové s místa svého, všichni ostrovové národův.

Týž proti listu Manicheovu, který *XVIII. otáz.*
 zvou fundamenti, hl. 4. Ať pominu nejčistší
 moudrost, mnoho jest jiného, co mne v lůně katolické
 Církve plným právem drží. Drží mne souhlas lidí a ná-
 rodů, drží autorita zázraky počatá, nadějí živená, lás-
 kou rostoucí, věky utvrzovaná. Drží posloupnost kněží
 od samé stolice apoštola Petra, jemuž Pán po zmrtvých-
 vstání k pasení ovce své svěřil, až do nynějšího epis-
 kopátu. Drží posléze samo jméno katolická, jehož mezi
 tolika bludy ne bez důvodu tak Církvi samé se dostalo,
 že ač všichni bludaři chtěli by se nazývati katolickými,
 přece kdyby se nějaký cizinec tázal, jak se jeví katolic-
 kými, žádný bludař by se neopovážil ni basiliky své ni
 domu ukázati.

Týž o pravém náboženství, hl. 7. Třeba
 se nám držeti křesťanského náboženství a společenství
 jeho Církve, kteráž katolickou jest a katolickou jest na-
 zývána nejen od svých, ale i ode všech nepřátel. Vždyť
 chtíce nechtíce i sami bludaři a chovanci schismat ni-
 koliv, mluví-li se svými, ale s někým mimo ně, katolic-
 kou nejnám než katolickou zovou. Nebylo by jim rozu-
 měti, kdyby jí tímto jménem nerozlišili, kterým ji celý
 svět jmenuje.

Vincenc Lerinský, kn. proti světským
 novotám všech bludů. Tenť jest pravý a rodný
 katolík, kdo pravdu Boží, kdo Církev, kdo tělo Kristovo

VXIII. miluje, komu nad božské náboženství, komu nad kato-
otáz. lickou víru nic není, ani autorita některého člověka ani láska ani věhlas ani výmluvnost ani filosofie : ale to-
 hoto všeho nedbaje a ve víře stále peven zůstává, co-
 koliv pozná, že toho od dávna Církev katolická vůbec
 se držela, to jediné si stanoví zachovávat i a věriti. A
 cokoliv by pak zpozoroval, že nějaký jednotlivec mimo
 všechny svaté nebo proti nim všem nového neslýcha-
 ného zavádí, o tom věz, že to není k náboženství, ale
 spíše k pokušení. A n a z a č á t k u k n i h y. V samé
 Církvi katolické velice třeba dbáti o to, abychom se to-
 ho drželi, čemu všude, čemu vždy, čemu všichni věří :
 neboť to jest opravdu a vlastně katolickým, jak to sám
 význam názvu vyjadřuje, co opravdu obecně zahrnuje
 vše. Ale to teprve tak se stává, držíme-li se : obecnosti,
 starobylosti, souhlasu. Obecnosti se držíme takto : u-
 známe-li tu jednu víru za pravou, kterou po okřsku
 zemském celá vyznává Církev. Starobylosti tím, když
 nikterak neodstoupíme od těch způsobů, o nichž zjevno
 jest, že jimi svatí předkové a otcové naši Boha slavili.
 A rovněž tak souhlasu : zařídíme-li se v té starobylosti
 podle výměrů a výroků všech nebo aspoň téměř všech
 kněží zároveň i učitelů. Nu a co si počne katolický kře-
 sťan, jestliže se nějaká částka Církve od společenství
 obecné víry oddělí ? Což jiného, než že před nakažlivým
 a porušeným údem dá přednost zdraví celého těla ? Což

jestliže nový výhon nějaký nebude se pokoušeti náka-*XVIII.*
 zou poskvřiti už jen částku, ale celou zároveň Církev? *otáz.*
 Tehdy opět dbáti bude, aby se přidržel starobylosti, kte-
 rá naprosto už nemůže žádným klamem novoty býti
 svedena. Což jestliže v samé starobylosti, v způsobu
 dvou nebo tří lidí anebo i jedné obce nebo také země ně-
 jaké blud se ukáže? Tehdáž rozhodně postará se o to,
 aby zaslepenosti nebo nevědomosti několika předložil,
 jsou-li nějaká dávná povšechná rozhodnutí obecného
 sněmu. Což vynoří-li se něco takového, kde nic podob-
 ného se nenalézá? Tehdy se přičiní, aby srovnal mezi
 sebou a na radu se tázal mínění předků, aspoň těch,
 kteří sice za různých dob a na různých místech, přece
 však ve společenství a víře jedné katolické Církve setr-
 vali a hodnověrnými učiteli se stali: a o čemkoliv pozná,
 že to nejen jeden, anebo dva, ale všichni zároveň do-
 čista souhlasně, otevřeně, často, vytrvale drželi, psali,
 učili, to věz, že i jemu jest věřiti bez jakékoliv pochyb-
 nosti.

Jeronym v rozpravě proti Luciferianům.
 Krátké ti a jasné smýšlení svého ducha přednesu, že
 v té Církvi třeba setrvati, která byla od apoštolův za-
 ložena a až do dneška trvá. Uslyšíš-li někde, že ti,
 kteří si říkají Kristovi, nejsou nazýváni po Pánu Ježíši
 Kristu, ale po někom jiném, jako: Marcionité, Valentini-
 ani, Montenští nebo Kampité, věz, že to není Církev

XVIII. Kristova, ale shromáždění Antikristovo. Už tím zajisté, ^{oláz.} že později byli zřízení, ukazují se býti těmi, o nichž Aposťol předpověděl, že přijdou.

Beda k VI. hl. Písně Písní. Jako jest jeden Pán, jedna víra, jeden křest, jeden Bůh a Otec všech, tak jest i vyvolených všech jedno katolické množství, na všech místech světa a všech dobách věků témuž jedinému Bohu a Otci podrobené.

Augustin, traktát 32. k Janovi. Církev jest tělem Kristovým, v tomto těle údem jsi: když tedy údem jsi toho těla, které mluví všemi jazyky, věř, že i ty mluvíš všemi jazyky. Jednota údů totiž láskou jest shodna a ta jednota mluví jako kdysi jeden člověk mluvil. Duch dán jest k projevení: anať jednomu dána bývá skrze Duha řeč moudrosti, atd.; ale ty možná z toho všeho, co jsem řekl, ničeho nemáš. Miluješ-li, i ty máš: miluješ-li jednotu, také pro tebe má, kdokoli v ní má něco. Odklid' nepřízeň, a tvým jest, co já mám: odklidím nepřízeň, a mým jest, co ty máš: závist odlučuje, láska spojuje. Oko samo vidí v těle, ale zdaž vidí oko samo sobě? I ruce vidí, i noze vidí, i ostatním údům vidí: vždyť letí-li nějaká rána na nohu, neodvrací se oko od ní, aby jí nezabránilo.

Eusebius Cesarejský, Historie církevní kn. VII. hl. 19. Kde jedná o biskupu Nepotovi a jeho schismatu, uvádí z Dionysia Alexandrijského, jak on učil kněze naka-

žené bludem Chiliastů: a že ti velmi hotovi^{XVIII.}
a ochotni byli uznati pravdu přijatou a^{otáz.}
schismatu a bludu se odříci.

Augustin, kn. II., o křtu proti Donatistům, hl. 6. Nuže, vy Donatisté, co tomu říkáte? Jest-li naše mínění o křtu pravým, všichni, kteří jinak smýšleli za doby Cyprianovy, nebyli od jednoty Církve odloučeni, až Bůh jim jiné myšlení zjevil. Vy tudíž, proč jste bohaprázdným odloučením svazek pokoje roztrhli? Potom, jak velikým jest zločinem učiniti schisma, vysvětlil těmito slovy: V oné době, kdy Hospodin přímými výstrahami trestů ukázal, jak dřívějších provin třeba se chrániti, i modla ulita byla, i klaněno se jí, i prorocká kniha hněvem krále pohrdatele spálena byla; též pokus o schisma a modloslužba mečem byly ztrestány; spálení knihy válečným vražděním a zajetím v cizině, schisma pohřbením jeho původců za živa v rozškledené zemi a strávením ostatních ohněm nebeským: nuže kdož pochybovati bude, že tento přestupek byl velikým zločinem, když tak přísně byl ztrestán?

Týž v 19. listě k Jeronymovi ukazuje, že bez porušení lásky s ním nesouhlasí o výtce, kterou pokáral blažený Pavel svatého Petra.

Týž v knize o pravém náboženství, hl. 6., mluvě o křesťanských statcích praví takto:

XVIII. Často dopouští Boží Prozřetelnost, že některými velmi *otáz.* bouřlivými rozbijí lidi tělesných vypuzení bývají ze shromáždění křesťanského i dobří mužové. Snesou-li tuto potupu nebo křivdu svou zcela trpělivě pro pokoj Církve, žádných novot buď schismatu nebo bludu nepodnikajíce, poučí tím lidi, s jakým pravým zápalem a s jakou ryzí láskou třeba Bohu sloužiti. Nuže úmyslem takových mužů bývá buď po utišení rozbijů se navrátiti, nebo, není-li jim to možno, když ta bouře trvá, nebo aby jejich návratem nerozpoutala se bouře ještě horší, snažívají se pomoci i těm, pro jejichž nepokoj a bouření odešli, bez jakéhokoliv oddělování schůzek až do smrti hájíce a svědectvím podporující tu víru, o níž vědí, že v katolické Církvi jest hlášána. Což korunuje skrytě Otec v skrytě vidoucí. Zřídka takových viděti, ale přece se vzory najdou, ba jest jich více než věřiti možno. Tak upotřebuje Prozřetelnost Boží všech tříd lidí i vzorů k léčení duší a k poučení duchovního lidu.

T ý ž ř e č 181. de Tempore, hl. 13. Obcování svatých: to jest společenstvím a příčastí naděje držme se s těmi svatými, kteří zesnuli u víře, již jsme přijali. Chceme-li se svatými v životě věčném obcovati, následovati je myslíme. Dlužno, aby na nás uviděli některé své ctnosti, by za nás ráčili u Pána orodovati.

T é ž v E n c h i r i d i u, hl. 56. Církev zde třeba přijmouti celou: nejen v části, kterou putuje po zemi, od

východu slunce až na západ chválíc jméno Páně a po někdejší zasetí zpívajíc píseň novou, ale též v té, která v nebesích stále, od kdy založena byla, přimklá jest k Bohu aniž kdy zakusila ve svém stavu čeho zlého. Ta blaženě trvá ve svatých andělech a své putující části, jak náleží, pomáhá, poněvadž obě jedinou budou podílem na věčnosti a nyní jednou jsou svazkem lásky, anať celá zřízena jest k úctě jednoho Boha. XVIII.
otáz.

Též kn. 20. o Obci Boží, hl. 9. Ani duše zbožných nebožtíků nejsou odloučeny od Církve, která i nyní jest královstvím Kristovým. Sice by ani u oltáře Božího nedála se jejich vzpomínka v přijímání Těla Kristova, aniž by co prospělo v nebezpečích s křtem člověka pospíchat, aby bez něho neskončil, nebo s usmířením, jest-li snad někdo pokáním a špatným svědomím od téhož těla oddělen. Vždyť pro co jiného se to děje, ne-li, že i zesnulé věřící údy jeho jsou?

Řehoř, kn. 4. Dial. hl. 39. Pro některé lehké viny, třeba věřiti, že jest před soudem očištný oheň, anať Pravda dí: Kdo by řekl rouhání proti Duchu Svatému, nebude mu odpuštěno ni na tomto světě ni na onom.

Augustin, list 50. k Bonifáci v é v o d o v i. Mnozí jedno tělo jsme v Kristu. Pročž nikdo nebude moci býti spravedliv, dokud bude od jednoty tohoto těla odloučen. Neboť jako úd, odřízne-li se od živého těla člověka, nemůže uchovati ducha života, tak ani člověk od-

XVIII. říznutý od těla spravedlivého Krista nikterak nemůže uchováti ducha spravedlnosti, i když si uchová tvar údu, který vzal z těla. A n a k o n c i t é h o ž l i s t u. Církev katolická jediná jest tělem Kristovým, jehož on hlavou jest, Spasitel těla svého. Mimo toto tělo Duch Svatý nikoho neoživuje podle slov samého Apoštola: Láska Boží rozlita jest v srdcích našich skrze Ducha Svatého, jenž dán jest nám. Není však účastníkem božské lásky, kdo nepřítelem jest jednoty. Nemají tudíž Ducha Svatého, kdo jsou mimo Církev. O nichž zajisté psáno jest: Kterí se sami odlučují, hovaní, Ducha nemající. Ale ani ten ho nedostává, kdo falší jest v Církvi, poněvadž též proto psáno jest: Svatý Duch kázně unikne od falše. Kdo tedy chce míti Ducha Svatého, chraň se zůstatí vně Církve, chraň se do ní přetvářkou vejíti. Anebo všel-li už takový, chraň se v té přetvářce setrvati, aby opravdu srostl se stromem života.

Augustin, list 152. k Donatistům. Kdožkoliv by tedy byl od této katolické Církve odloučen, ať si jakkoliv myslí, že chvalně jest živ, pro tento jediný zločin, že od jednoty Kristovy jest oddělen, nebude míti života, ale hněv Boží zůstává na něm.

T ý ž o j e d n o t ě Církve, hl. 4. Kdokoli v té hlavě s Pismy Svatými souhlasí a v jednotě s Církví neobcuje, nejsou v Církvi, poněvadž se svědectvím Kristovým o Kristově těle, jež jest Církev, nesouhlasí. A o ně c o

dále. Kdožkoliv sice věří, že Kristus Ježíš tak, jakž ře-^{XVIII.}
čeno bylo, v těle přišel a v témže těle, ve kterém se na-^{otáz.}
rodil a trpěl, zmrtvýchvstal, a že jest on Syn Boží, Bůh
u Boha: přes to však s jeho tělem, jež jest Církev, tak
nesouhlasí, že jejich obcování není s celým, kdekoliv jest
rozšířeno, ale omezuje se jen na nějakou odloučenou část,
jest zjevno, že ti nejsou v katolické Církvi.

A hl. 16. též e knihy. Spásy samé a života věč-
ného nikdo nedochází, leč kdo má hlavou Krista. Ale
Krista hlavou míti nemůže, leč kdo jest v jeho těle, jež
jest Církev.

Augustin nebo podle jiných Fulgencius,
knih a o víře k jáhnu Petrovi, hl. 37. Zcela pevně
za to měj a nikterakž nepochybuj, že nikdo mimo
Církev katolickou pokřtěný nemůže účastným se státi
života věčného, nebude-li vrácen před koncem tohoto
života a přivtělen ke katolické Církvi. Poněvadž kdy-
bych měl, praví Apoštol, všecku víru a znal všecka ta-
jemství, lásky pak kdybych neměl, nic nejsem. Vždyť
i za dnů potopy o nikom jsme nečetli, že by byl mohl
býti mimo archu spasen.

P o t o m hl. 38. též e knihy. Zcela pevně za to měj
a nikterakž nepochybuj, že nejen všichni pohané, ale též
všichni židé, bludaři a schismatici, kteří mimo Církev
katolickou ukončují nynější život, půjdou do ohně věč-
ného, kterýž připraven jest ďáblu a andělům jeho.

XVIII. A hl. 39. též e knihy. Zcela pevně za to měj a nikte-
otáz. rakž nepochybuj, že žádný bludař ani schismatic, vejmé-
 nu Otce i Syna i Ducha Svatého pokřtěný, nebude-li
 přidružen k Církvi katolické, afsi učiní almužny jaké-
 koliv, afsi pro jméno Kristovo krev proleje, nikterak ne-
 může býti spasen. Žádnému totiž člověku, který neza-
 chovává jednoty Církve katolické, nebude moci ni křest
 ni almužna, ať jakkoliv hojná, ni smrt, podstoupená pro
 jméno Kristovo, k spáse prospěti, dokavad v něm trvá blu-
 dařská nebo schismatická zvrhlost, která vede k smrti.

Irenej, kn. IV. proti bludům, hl. 43. Těch, kte-
 ři v Církvi jsou, kněží poslouchati náleží, kteří mají,
 jakž jsme ukázali, nástupnictví od apoštolův, kteří s pře-
 drahým nástupnictvím v biskupství jistou pravdu podle
 zaslíbení Otcova přijali. Ostatní však, kteří se vzdalují
 od základního nástupnictví a shromaždují se kdekoliv,
 třeba míti za podezřelé nebo jako za bludaře a špatné-
 ho smýšlení nebo jako za schismatiky a pyšnivce a so-
 bě se líbící anebo opět za pokrytce, činící to pro zisk a
 pro jalovou slávu. Všichni tito od pravdy odpadají. A
 ovšem bludaři, přinášející cizí oheň k oltáři Božímu, to
 jest cizí nauky, spáleni budou ohněm nebeským jako
 Nadab a Abiu. Kterí pak povstávají proti pravdě a ji-
 né popouzejí proti Církvi Boží, zůstanou v pekle po-
 hlcní jícnem země jako okolí Kore, Dathan a Abirono-

vo. A kteří trhají a rozpojují jednotu Církve, těm dostá-^{XVIII.}
vá se od Boha téhož trestu jako Jeroboamovi. ^{otáz.}

Řehoř, Morál. kn. XIV. hl. 2. Svatá obecná Církev hlásá, že není možno býti opravdu spasenu, leč v ní, tvrdíc, že všichni, kdož jsou mimo ni, naprosto spasení nebudou.

Zlatoúst, hom. 11. k Efes. Nic Boha tak nepopouzí jako dělení Církve. I kdybychom byli vykonali bez počtu dobrých skutků, přece ne méně pykatí budeme, než ti, kdož tělo jeho rozryli, jestliže jsme roztrhali plnost a celistvost Církve. Ono rozrytí se stalo sice ziskem celého světa, ač ne v tom úmyslu, pohlédneš-li na zatracence ony. Roztrhání však nikde žádného užitku nenese, nýbrž převelikou škodu. Tohohle nemluvím jen k předákům Církve, ale i k poddaným. Muž jeden svatý něco řekl, co se zdá býti opovážností, a přece to řekl. A cože to jest? Že věru takový hřích ni mučnickou smrtí se nesmyje. A řekni, prosím, z jakého důvodu dáváš se mučiti? Zdaž ne pro slávu Kristovu? A kterakž, klada duši pro Krista, dorážíš na Církev, za níž Kristus svou duši dal? Slyš slova samého Pavla: Nejsem hoden, abych byl nazýván apoštolem, poněvadž jsem pronásledoval Církev Boží a pustošil jsem ji. A po ně k o l i k a s l o v e c h. Pravím a slavně osvědčuji, že trhati Církev není menším hříchem než upadnouti do bludu.

Sněmlateránský vel. za Inoc. III. kan. 1.

XVIII. Jedna jest obecná Církev věřících, mimo níž nikdo vů-
otáz. bec není spasen.

Cyprian, kn. 1. list 11. k Pomponiovi. Bůh kázal kněžím svým pobíjeti neposlušné, soudcům, jež na čas ustanovil, nepovolené: a tehdy zajisté mečem zabíjeni byli, kdy ještě i obřízka tělesná trvala: ale nyní, že obřízka duchovní počala býti u věrných služebníků Božích, pyšní a zpušní mečem duchovním jsou usmrcováni, když bývají z Církve vyvrhováni. Nemohouť venku živi býti, když dům Boží jeden jest, a pro nikoho není spásy leč v Církvi.

Augustin, kn. 1. proti odpůrcům Zákona a prorokův, hl. 17. Klíče království nebeského tak dal Kristus Církvi, že nejen řekl: Co rozvázete na zemi, bude rozvázáno i na nebi, kdež zcela zjevně dobrým nikoliv zlým za zlé odplácí Církev, ale též připojil: Co svázete na zemi, bude svázáno i na nebi, poněvadž dobrá jest i trestající spravedlnost. Trest, o němž praví: Neuposlechneli ani Církve, budiž tobě jako pohan a publikán, těžším jest, než kdyby mečem byl sťat, kdyby plameny byl sežehnut, kdyby šelmami byl sežrán. Neboť i tam připojil: Amen, pravím vám, co svázete na zemi, bude svázáno i na nebi, aby se vidělo, oč tížeji jest trestán, kdo jako by ponechán byl nepotrestán. Zde řekniž takový: Tož tak přijímáme příkazy Spasitele poroučejícího: Nikomu neodplácejte zlým za zlé, ale ude-

ří-li vás kdo po lici, nastavte mu i druhou a odpusťte *XVIII. otáz.*
 křivdy bratřím svým? Hle, od lidí, neodplácejících zlým
 za zlé, svazován jest člověk trpčeji a nešťastněji klíči
 Církve, než jakýmikoliv nejtěžšími a nejtvrďšími želez-
 nými nebo ocelovými pouty.

T ý ž ř e č 181. de T e m p o r e, h l. 12. Buďsi on
 kdokoliv a buďsi jakýkoliv, není křesťanem, kdo není
 v Církvi Kristově. Jediná zajisté jest, skrze niž Pán rád
 oběť přijímej, jediná, která za bloudící s důvěrou se přim-
 louvej. Proto také o žertvě Beránka Hospodin přiká-
 zal říka: V jednom domě jísti budete a nevynesete z ma-
 sa jeho ven. V jednom zajisté domě beránek jest jezen,
 ježto v jedné katolické Církvi pravá žertva Vykupitele
 jest obětována. Z jehož těla rozkaz Boží brání vynášeti
 ven, ježto zakazuje svaté dávatí psům. Jediná jest, v níž
 dobré dílo s užitkem se koná: pročez po denaru mzdy
 nepřijali, leč kteří pracovali ve vinici. Jediná jest, která
 těch, jež v sobě chová, mocným poutem lásky chrání.

T é ž o ž a l m u LXXXVIII. k á z. 2. Milujme Pána
 Boha našeho, milujme Církev jeho: jeho jako otce, tuto
 jako matku: jeho jako pána, tuto jako děvku jeho, po-
 něvadž synové jeho děvky jsme. Ale manželství spojuje
 veliká láska. Nikdo neuráží jednoho a získává si dru-
 hého. Nikdo neříkej: K modlám sice chodím, věstců sice
 a hadačů se radím, přes to však z Církve Boží neodchá-
 zím, katolík jsem; drže se matky urážíš Otce. Jiný zase

XVIII. otáz. praví: Bůh uchovej, neradím se hadače, nehledám věšce, nehledám bohaprázdných věštek, aniž chodím klaněti se demonům, nesloužím kamenům, přes to však na straně Donatově jsem. Co ti prospěje, žes neurazil Otce, když on mstí urážky matčiny? Co z toho, jestliže Pána vyznáváš, Boha ctíš, jeho hlásáš, Syna jeho uznáváš, že sedí na pravici Boží přiznáváš, a rouháš se Církvi jeho? Neuvádí tě na pravou cestu vzor lidského sňatku? Kdybys měl nějakého patrona, jemuž bys denně byl k službám, jehož prahu bys slouže neopouštěl, jehož bys denně, nepravím pozdravoval, ale jemuž bys se i kořil, jemuž bys prokazoval věrné služby: kdybys manželku jeho z jediného přčinu nařkl, zdaž bys do domu jeho vstoupil? Vizte tudíž, nejmilejší, držte se všichni jednomyslně Boha Otce a matky Církve.

Augustin, list 104. k Donatovi, knězi Donatist. Budeš-li státi mimo Církev a odloučen od svazu jednoty a pouta lásky, trestem věčným budeš trestán, i kdybys za živa pro jméno Kristovo byl upálen.

Cyprian, kn. 1. list 1. Protivník a nepřítel Církve těmi, jež odcizil Církvi a jež vyvedl ven, jako zajatci a spoutanými pohrdá a jich nedbá: spěchá, aby lákal ty, v nichž pozoruje, že Kristus bydlí. Ačkoliv, byl-li i některý takový lapen, není, proč by si jako u vyznávání jména lichotil, když jesti jisto, že kdyby i takoví

mimo Církev zabiti byli, není to koruna víry, ale spíše *XVIII.*
trest za zpronevěru. *otáz.*

Týž kniha listů, list 2. k Antonianovi na konci. Odpadlíci však a zběhové, nebo protivníci a nepřátelé a rozptylující Církev Kristovu, i kdyby zabiti byli vně pro jméno to, nemohou býti podle Apoštola připuštěni v pokoj Církve, poněvadž nezachovali jednoty ni Ducha ni Církve.

Cyprian v trakt. o prostotě prelátů nebo o jednotě Církve. Kdokoliv od jednoty Církve jsa oddělen s cizoložnicí se spojuje, ze zaslíbení Církve jest vyloučen. Aníž dojde odměn Kristových, kdo opouští Církev Kristovu. Odcizenec jest, ze světa jest, nepřítel jest. Nemůže už míti Boha Otcem, kdo nemá Církve matkou. Mohl-li se zachrániti někdo, kdo mimo archu Noemovu byl, zachráni se i kdo bude venku mimo Církev. Myslíš, že státi budeš a živ, odstoupíš-li od Církve, založíš-li si sídla jiná a oddělená? Když řečeno bylo k Rahab, v níž předobrazována byla Církev: Otce svého i matku svou a bratry své a všecek dům otce svého shromáždíš k sobě do domu svého; i bude každý, kdo vyjde z dveří domu tvého ven, vinen sobě. Také tajemství paschy neobsahuje nic jiného v předpisu Exodu, než aby beránek, který jako obraz Krista jest zabíjen, v jednom domě byl jeden. Těla Kristova a svatého Páně vyvrhnouti ven nelze, aníž jest jakého jiného domu

XVIII. věřícím mimo jednu Církev. Což domnívají se, když se
otáz. shromáždili, kdo mimo Církev Kristovu se shromažďují, že jest s nimi Kristus? Takovým, i kdyby zabiti byli ve vyznávání jména, ta skvrna ani krví se nesmývá. Neodčinitelná a těžká vina rozkolu ni utrpením se neочиšťuje. Mučeníkem býti nemůže, kdo není v Církvi: do království dojíti nemůže, kdo tu, která kralovati má, opouští. S Bohem zůstati nemohou, poněvadž v Církvi Boží jedné mysli býti nechtěli. Afsi hoří vydání plamenům a ohněm nebo předhození šelmám kladou své duše, nebude to koruna víry, ale trest za věrolomnost: aniž náboženského hrdinství slavné dokonání, ale zoufalé zahynutí. Zabit takový býti může, korunován býti nemůže. Zdá se mu, že jest s Kristem, když pracuje proti kněžím Kristovým? Když se od společenství kléru jeho a lidu odděluje? Takový nosí zbraně proti Církvi, bojuje proti zřízení Božímu. Bude-li zabit mimo Církev, nemůže dojíti odměn Církve. Bůh jeden jest a Kristus jeden a jedna Církev jeho a víra jedna a lid v pevnou jednotu těla tmelem svornosti slepený. Jednoty rozervati nelze, aniž těla jednoho roztržením svazu rozdělití, drásáním rozsápané útroby na kousky rozškubati. Cokoliv se od matky oddělilo, nebude moci v sobě živo býti a dýchatí, toť základ spásy ztrácí.

Augustin, kn. 4. o Symbolu k e katechum.
 hl. 10. Závěr této svátosti dokončuje svatá Církev,

poněvadž kdo by bez ní nalezen byl, vyloučen bude z poč- *XVIII.*
 tu synův. Aniž bude míti Boha otcem, kdo by nechtěl *otáz.*
 míti Církve matkou. A nic mu nebude platno, že uvě-
 řil nebo činil tolik dobrého, bez konce svrchovaného
 dobra. Církev jest duchovní matkou, Církev nevěstou
 Kristovou jest, milostí jeho bíle oděná, drahou krví vy-
 bavená. Všecko má, co od muže svého věnem přijala.
 Kterékoliv shromáždění ať jakéhokoliv bludu po kou-
 tech sedí, nevěstkou jest ne paní. Až se ohlédne onen
 Ženich, budeš ty vyvržena s syny svými, poněvadž ne-
 budou dědici synové děvky s syny svobodné.

XIX. otázka:

co předkládá desátý článek?

A. Odpuštění hříchův, bez něhož nikdo spravedliv ani spasen býti nemůže. Tento pak opravdu bohatý poklad získal nám Kristus hořkou smrtí a svou drahou Krví, aby celý svět osvobozen byl od hříchů a od trvalých trestů za ně.

B. Ale toho pokladu stávají se účastnými milostí Kristovou jen ti, kdo se věrou a křtem připojují k Církvi Kristově a v její jednotě a v poslušnosti k ní trvají. Potom kdo se z hříchů po křtu spáchaných vážně kají a užívají, jak náleží, proti hříchům léků, jež Kristus ustanovil, to jest svátostí. XIX.
otáz.

C. Sem náleží také známá moc klíčů, kterou Kristus svěřil k odpouštění hříchův sluhům Církve a zvláště apoštolu Petrovi a jeho zákonným nástupcům jakožto nejvyšším správcům Církve.

P Í S M A

Is a i á š XXXIII. 22. Hospodin soudce náš, Hospodin zákona ustanovitel náš, Hospodin král náš: onť spasí nás. Od lidu, kterýž bydlí v něm (v Jerusalemě), odňata bude nepravost.

M t I. 21. Nazveš jméno jeho Ježíš: onť zajisté vysvobodí lid svůj od hříchů jejich.

M t IX. 2. A Ježíš vida víru jejich řekl šlakem poraženému: Doufej, synu, odpouštějí se tobě hřichové tvoji. Ale abyste věděli, že Syn člověka má moc na zemi odpouštětí hřichy atd.

XIX. otáz. Zje v. I. 5. Kterýž zamiloval nás a obmyl nás od hříchů našich v krvi své.

Luk. XXIV. 46. Kristus musil trpěti a vstáti z mrtvých třetího dne: a kázáno býti musí ve jménu jeho pokání a odpuštění hříchů mezi všemi národy počna od Jerusalema.

Skutk. Apošt. X. 42. Blažený Petr dí: Prikázal nám hlásati lidu a svědčiti, že on jest, kterýž ustanoven jest od Boha soudcem živých i mrtvých. Jemu všichni proroci svědectví vydávají, že odpuštění hříchů dostanou skrze jméno jeho všichni, kdož věří v něho.

Žid. IX. 11. Kristus přišel jako velekněz budoucích dober skrze větší a dokonalejší stánek, ne rukou udělaný, to jest ne tohoto stvoření, aniž skrze krev kozlů a telat, ale skrze vlastní krev všel jednou do svatyně a našel vykoupění věčné. Neboť jestliže krev kozlů a býků a popel jalovice pokropujíc poskvrněných posvěcuje k očištění těla: čím více krev Kristova, kterýž skrze Ducha Svatého sebe sám obětoval neposkvrněného Bohu, očistí svědomí naše od skutků mrtvých k sloužení Bohu živému?

I. Jan I. 7. Krev Ježíše Krista, Syna jeho, očišťuje nás od všelikého hříchu.

Efes. I. 6. Omilostil nás v milém Synu svém. V němž máme vykoupění skrze krev jeho, odpuštění hříchů podle bohatství milosti jeho.

K o l o s. I. 13. Kterýž vytrhl nás z moci temnosti a přenesl do království Syna milování svého, v němž máme vykoupení, odpuštění hříchů. *XIX. otáz.*

Ž i d. I. 3. Očištění hříchů učiniv sedí na pravici velebnosti na výsostech.

S k. Apošt. II. 37. Slyševše to protknuti jsou v srdci a řekli k Petrovi a k ostatním apoštolům: Co máme učiniti, muži bratři? Petr pak řekl k nim: Čiňte pokání a pokřtěn buď každý z vás ve jménu Ježíše Krista na odpuštění hříchů svých a přijmete dar Ducha Svatého.

S k. A p o š t. VIII. 12. Když pak uvěřili Samaritáni Filipovi, zvěstujícímu o království Božím, byli křtěni ve jménu Ježíše Krista muži i ženy. T a m t é ž: A když jeli cestou, přijeli k jedné vodě. I řekl komorník: Aj, voda, což zbraňuje, abych nebyl pokřtěn? Řekl pak Filip: Věříš-li z celého srdce, může to býti. A on odpověděv řekl: Věřím, že Ježíš Kristus jest Syn Boží. I rozkázal státi vozu a sestoupili oba do vody, Filip i komorník, a pokřtil ho.

M k XVI. 16. Kdo uvěří a pokřtěn bude, spasen bude.

J a n III. 5. Nenarodí-li se kdo znova z vody a z Ducha Svatého, nemůže vejíti do království Božího.

II. K o r. XII. 20. Bojím se, abych snad přijda, nenašel vás takovými, jakých nechci, aby mne opět, když přijdu, neponížil Bůh mezi vámi a já nezelel mnohých,

XIX. otáz. kteříž prve hřešili a nečinili pokání z nečistoty a z smilství a z nestydatosti, kterou spáchali.

S k. A p o š t. VIII. 22. Kaj se z této nešlechtnosti své (řekl Petr k Simonu Magovi) a pros Boha, zda by snad odpuštěno bylo tobě toto myšlení srdce tvého.

J a n XX. 22. Přijměte Ducha Svatého: kterým odpustíte hříchy, odpouštějíf se jim a kterýmž zadržíte, zadržáni jsou.

Z j e v. II. 5. Ale mám proti tobě, žes první svou lásku opustil. Protož pomni, odkud jsi vypadl, a kaj se a první skutky čin. Ne-li, pak přijdu k tobě a pohnu svícem tvým s místa jeho, nebudeš-li činiti pokání.

L u k. X. 35. Druhého dne vyňav dva denary dal hospodskému a řekl: Měj o něj péči a cožkoliv nad to vynaložíš, já, až se vrátím, zaplatím tobě.

M t XVIII. 18. Amen, pravím vám, cožkoliv svázete na zemi, bude svázáno i na nebi, a cožkoliv rozvázete na zemi, bude rozvázáno i na nebi.

M t XVI. 19. A tobě dám (praví Pán k Petrovi) klíče království nebeského. A cožkoliv bys svázal na zemi, bude svázáno i na nebi: a cožkoliv bys rozvázal na zemi, bude rozvázáno i na nebi.

J a n XXI. 15. Ježíš řekl Šimonu Petrovi: Šimone Janův, miluješ-li mne více nežli tito? Dí jemu: Ovšem, Pane, ty víš, že tě miluji. Řekl jemu: Pasiž beránky mé.

Řekl jemu po druhé: Šimone Janův, miluješ-li mne? Dí *XIX. otáz.*
 jemu: Ovšem, Pane, ty víš, že tě miluji. Řekl jemu:
 Pasiž beránky mé. Řekl jemu po třetí: Šimone Janův,
 miluješ-li mne? Zarmoutil se Petr, že řekl jemu po třetí:
 Miluješ-li mne? a řekl jemu: Pane, ty všecko víš, ty
 víš, že tě miluji. Řekl jemu: Pasiž ovce mé.

O T C O V Ě

Augustin v Enchiridiu k Vavřincovi, hl. 65. Poněvadž přčasto bolest srdce jednoho skryta jest druhému, aniž se známou stává slovy nebo jakýmikoliv jinými znameními druhým, jsouc před tím, jemuž se praví: Lkání mé tebe není skryto; správně bývají ustanovovány od představených Církve doby kajicné, aby se zadost učinilo také Církvi, v níž se ty hříchy odpouštějí. Neboť mimo ni se neodpouštějí. Ona totiž vlastně jako záruku přijala Ducha Svatého, bez něhož se neodpouští žádných hříchů, takže komu se odpouštějí, ti dosáhnou života věčného.

Týž řeč 11. o slovech Páně. Odpuštění hříchů, poněvadž se neuděluje leč v Duchu Svatém, nemůže býti dáno leč v té Církvi, která má Ducha Svatého. A o ně co dále. Proto odpouštění hříchů, jímž se vyvrací a zapuzuje kralování ducha v sobě rozděleného, proto společenství jednoty Církve Boží, mimo niž neděje se odpou-

XI A. štění hříchů, jest jako vlastním dílem Ducha Svatého za
otáz. spolupůsobení Otce a Syna, poněvadž Duch Svatý jest
 jaksi spojením Otce a Syna. A po několika slo-
 vích. V čtení podle Matouše Pán mnohem zjevněji u-
 kázal, jakého smyslu si tu přeje: to jest, že ten mluví
 slovo proti Duchu Svatému, kdo nekajícím srdcem od-
 poruje jednotě Církve, v níž v Duchu Svatém děje se od-
 pouštění hříchův. Tohoto zajisté Ducha nemají, jak již
 povědíno bylo, kdo i svátosti Kristovy chovajíce a jimi
 přisluhující od jeho shromáždění jsou odděleni.

J e r o n y m, list 1. k **H e l i o d o r o v i.** Bůh ucho-
 vej, abych co špatného mluvil o těch, kteří nastupující
 v hodnost apoštolskou posvátnými ústy konsekrují,
 skrze něž i my křesťany jsme: kteří majíce klíče králov-
 ství nebeského soudí jaksi přede dnem soudu, kteří Ne-
 věstu Páně v střídme čistotě uchovávají.

Augustin v 50. knize homilií, hom. 49. Čiňte
 pokání, jaké se činí v Církvi, aby se modlila za vás Cír-
 kev. Nikdo si neříkej: Skrytě činím, před Bohem činím,
 ví Bůh, kterýž mi odpouští, že v srdci činím. Tedy bez
 důvodu řečeno bylo: Cokoliv svážete na zemi, bude svá-
 záno na nebi? Tedy bez důvodu dány byly Církvi Boží
 klíče? Maříme evangelium Boží, maříme slova Kristo-
 va? Slibujeme vám, čeho on nepraví?

A h o m. 50. též e k n i h y, hl. 10. Když tedy za-
 pleten jsa v tak smrtivá pouta hříchů zpěčuje se nebo

odkládá nebo se rozpakuje utéci se ke klíčům Církve, *XIX. oláz.* jimiž by se rozvázal na zemi, aby rozvázán byl na nebi, což odvažuje se po tomto životě slibovati si jen za to, že křesťanem se nazývá, nějakou spásu? D á l e v h l. 11. Suď tedy sám sebe člověk v tom dobrovolně, pokud může, a obrať své mravy v lepší, aby, když už nebude moci, ani proti své vůli od Pána nebyl souzen. A když na sebe vynesl rozsudek velmi tvrdého léku, přijď k představeným, kteří mu v Církvi přisluhují klíči, počni již jako dobrý syn zachovávatí pořádek mateřských úďů a přijmi od správců svátostí příslušné zadostučinění. P o s l é z e v h l. XVI. Jistějšími jsou klíčové Církve než srdce královská. Mámeť slib, že co těmi klíči svazuje se na zemi, také na nebi jest svázáno. A mnohem čestnější jest pokora, kterou se každý pokořuje Církvi Boží, i práce menší bývá ukládána a uniká se smrti věčné bez jakéhokoliv nebezpečství smrti časné.

Z l a t o ú s t, k n. 3. o k n ě ž s t v í. Kdo bydlejí na zemi a na ní činní jsou, těm svěřeno jest, aby spravovali to, což na nebi jest: těm dáno jest, aby měli moc, které předobrá Bůh neráčil dáti ni andělům ni archandělům, neboť těm nebylo řečeno: Cokoliv zavážeš na zemi, bude zavázáno i na nebi a cokoliv rozvážeš na zemi, bude rozvázáno i na nebi. Mají sice i pozemská knížata moc poutati, ale jen těla. Avšak to, co nazývám poutem kněžským, týká se i samé duše a proniká až do nebe:

XIX. otáz. takže cokoli vykonají kněží zde dole, totéž Bůh uznává i nahoře, a Pán potvrzuje výrok služebníkův. Nu a čímž jiným to nazveš, než že jim Bůh dal všelikou moc nad věcmi nebeskými? Řeklť: Komukoliv zadržíte hříchy, zadržány jsou. Může-liž býti, snažně prosím, jaká moc této jediné větší? Otec dal Synu všelikou moc, ale vidím, že tuto všelikou moc Bůh Syn dal jim. A o něco dále: Naším kněžím dáno jest ne malomocenství těla, ale špínu duše, nepravím uznávati za očištěné, ale dokonce očišťovati.

Cyprian, kn. 1. list 2. ke Korneliiovi. Nebylo zajisté spravedливо, a také toho nedovolovala otcovská péče a Boží dobrotivost, aby Církev tlukoucím byla zavřena a skroušeným a prosícím pomoci spasné naděje bylo odpíráno; aby s tohoto světa se berouce propouštění byli bez příčasti a pokoje k Pánu, když sám poručil, jenž zákon dal, aby co svázáno bylo na zemi, i v nebi bylo svázáno; rozvázáno pak aby mohlo býti tam, co by se dříve zde v Církvi rozvázalo.

Hilarius, biskup poitierský, kan. 16. k Mt. O v pojmenování novým jménem šťastný základe Církve a hodná stavení toho skálo, aby zákony pekel a brány tartaru a všechny ohrady smrti strhla. O blažený nebes vrátný, jehož uznání jsou odevzdány klíče věčného vchodu, jehož pozemský soud rozhoduje platně i na nebi, aby co na zemi buď svázáno neb rozvázáno jest, toho rozhodnutí nabylo stejné platnosti i na nebi.

Bernard, kn. II. o rozjímání k Eugenovi. *XIX. otáz.*
 Nuže, stopujme ještě pilněji, kdo jsi, či osobu zastupuješ na čas v Církvi Boží? Kdo jsi? Kněz veliký, nejvyšší velekněz. Jsi kníže biskupův, jsi dědic apoštolův, jsi prvenstvím Abel, správou Noe, patriarchátem Abraham, řádem Melchisedech, důstojností Aron, vážností Mojžíš, úřadem soudcovským Samuel, mocí Petr, pomazáním Kristus. Ty jsi, jemuž klíče odevzdány, jemuž ovce svěřeny byly. Jsou sice i jiní nebes vrátnými a stád pastýři, ale tys o tolik slavnějším, čím i výtečnějším na obou stranách nad ostatní jsi jméno zdědil. Onino mají určená sobě stáda, každý své: tobě všechna jsou svěřena: jednomu jedno. A nejen ovec, ale i pastýřů ty jeden všech jsi pastýř. Čím to dokáží, se tážeš? Slovem Páně. Vždyť kterému, nepravím biskupu, ale i apoštolu, tak naprosto a nedílně svěřeny byly všechny ovce? Miluješ-li mne, Petře, pas ovce mé. Které? Lid té neb oné obce, anebo kraje, nebo snad království? Ovce mé, vece. Komuž není zřejmo, že neoznačil některých, ale přičkl všechny? Nic se nevyjímá, kde nic se nerozděluje. A právě přítomni byli ostatní spoluúčenci, když poroučuje jednomu poroučel všem jednotu v jednom stádu, v jednom pastýři, podle slov: Jedna jest holubice má, spanilá má, dokonalá má. Kde jednota, tam dokonalost. Ostatní čísla dokonalosti nemají, ale dělí se ustupující od jednoty. Odtud to, že druhým každému po lidu se dostalo, znám

XIX. otáz. tajemství. Ba také Jakub, jenž se zdál býti sloupem Církve, jediným Jerusalemem se spokojil, ponechávaje Petrovi celek. A krásně tam postaven byl vzbuditi semeno zesnulému Bratru, kde on zabít byl. Vždyť nazýval se bratrem Páně. Dále když bratr Páně dokonal, kdož jiný vstoupí v přednost Petrovu? Nuže, dle kanonů tvých, jiní v část pečování, ty v plnost moci volán jsi. Moc jiných v určité stěsnána jest meze, tvá se rozpíná i na ty, kteří nad jinými moc dostali. Zdaž ty nemůžeš, kdyby se naskytla příčina, biskupu zavřítí nebe, sesaditi ho s biskupství a i vydati ho satanu? Trvá tedy neochvěna výsada tvá, udělená ti jednak dáním klíčů, jednak svěšením ovec. Přijmi ještě něco, co zrovna tak přednost ti potvrzuje. Učenici se plavili a Pán se ukázal na břehu: a co vítanějšího, v ožvlém těle. Petr věda, že Pán jest, vrhl se do moře a tak se dostal k němu, ani ostatní připluli na lodích. Co to? Zajisté znamení jedinečného pontifikátu Petrova, skrze nějž se neujal správy jedné lodě, jako ostatní každý své, ale správy samého světa. Neboť moře jest svět: lodě jsou církve. Odtud to, že jindy kráčeje jako Pán po vodách, označil se jediným náměstkem Kristovým, jenž neměl vládnouti jednomu národu, nýbrž všem. Jsou-li totiž vody mnohé národové mnozí. Tak když ostatní každý má svou, tobě jedna jest svěřena převeliká loď, utvořená ze všech, sama obecná Církev rozšířená po všem světě.

XX. otázka:

co má jedenáctý článek?

A. Těla vzkříšení, které nastane v soudný den dobrým i zlým. Neboť tělo toto, jež křehké, pomíjející a mnoha nemocem a ustavičným strastem podrobené a po smrti také za potravu červům chystané s sebou nosíme, tehdy ožije, když v onen poslední den mrtví všichni na hlas

XX. soudce Krista spolu k životu i k soudu probuzení budou.
otáz. Tudíž všichni objeví se v těle před soudnou stolicí Kristovou, aby každý bez výjimky, jakž činil v těle svém, což mu plně odplaceno bude, přijal buďto dobré anebo zlé. I půjdou, kteříž dobře činili, na vzkříšení života, kteříž pak zle, na vzkříšení soudu a do trápení věčného.

B. Touto věrou muž dobrý a trpělivý se převelice v strastech utěšuje, aby též v posledním zápase života řekl: Víím, že Vykupitel můj živ jest a že v poslední den z země vstanu a zase oblečen budu v kůži svou a v těle svém uzřím Boha svého. I jsou zajisté moudří ti, kdož tyto pozemské a smrtelné údy v službu spravedlnosti a ctnosti podrobují a kdož tělo toto jako nádobu čistou připravují k blažené nesmrtelnosti.

P Í S M A

Isaiáš XXVI. 19. Živi budou mrtví tvoji, zbití moji zase vstanou: probuďte se a chvalte, kteříž bydlíte v prachu.

Job XIX. 25. Víím, že Vykupitel můj živ jest a že

v poslední den z země vstanu. A zase oblečen budu kůží svou a v těle svém užřím Boha svého. Kteréhož užřím já sám a oči mé spatří jej a ne jiný: uložena jest tato náděje má v klínu mém. XX. otáz.

Ez e ch. XXXVII. Stala se nade mnou ruka Hospodinoва a vyvedla mne v Duchu Hospodinovu a spustila mne vprostřed pole, jež bylo plné kostí. A obvedla mne dokola kolem nich: bylo pak jich velmi mnoho na vrchu pole a byly suché nesmírně. I řekl ke mně: Synu člověčí, myslíš, že by ožily kosti tyto? I řekl jsem: Pane Bože, ty víš. I řekl ke mně: Prorokuj o kostech těchto a řekneš jim: Kostí suché, slyšte slovo Hospodinovo: Toto praví Pán Bůh kostem těmto: Aj, já vpustím v vás ducha a živý budete. A dám na vás žíly a učiním, že vzroste na vás maso, a obtáhnu vás kůží a dám vám ducha a živý budete a zvíte, že já Hospodin. I prorokoval jsem, jakž mi byl přikázal. Stal se pak zvuk, když jsem prorokoval, a aj pohnutí: a přistoupily kosti k kostem a každá k spojení svému. A viděl jsem, a aj žíly a maso na nich vzešlo a natažena byla kůže na ně a ducha neměly. I řekl ke mně: Prorokuj k duchu, prorokuj, synu člověčí, a řekneš duchu: Toto praví Pán Bůh: Ode čtyř větrů přijd, duchu, a věj na tyto zbité, ať oživnou. I prorokoval jsem, jakž mi byl přikázal: i vešel do nich duch a stáli na nohou svých zástup nesmírně velmi veliký.

XX. otáz. I. Kor. XV. 51. Všichni sice vstaneme, ale ne všichni budeme proměnění. Hned, v okamžení, ku poslední troubě; neboť zazní trouba a mrtví vstanou neporušitelní a my proměnění budeme. Musí zajisté toto porušitelné obléci neporušitelnost a toto smrtelné obléci nesmrtelnost.

I. Soluň. IV. 15. Sám Pán s rozkazem a s hlasem archanděla a s troubou Boží sestoupí s nebe: a mrtví, kteříž jsou v Kristu, vstanou první. Potom my, kteříž živi jsme, kteříž ostaveni jsme, spolu uchváčení budeme s nimi v oblacích v ústřety Kristovi do vzduchu a tak vždycky s Pánem budeme.

Jan XI. 24. Dí jemu Marta: Víím, že vstane při vzkříšení v den nejposlednější.

Jan V. 25. Amen, Amen, pravím vám, že přichází hodina a nyní jest, kdy mrtví uslyší hlas Syna Božího: a kteří uslyší, živi budou. A o ně co dále: Nedivte se tomu, neboť přichází hodina, v kteroužto všichni, kteříž v hrobích jsou, uslyší hlas Syna Božího; i půjdou, kteříž dobře činili, na vzkříšení života, kteříž pak zle činili, na vzkříšení soudu.

Mt XXII. 23. V ten den přistoupili k němu Saduceové, kteří praví, že není z mrtvých vstání, i otázali se ho řkouce: Mistře, Mojžiš pověděl, umřel-li by kdo nemaje syna, aby bratr jeho pojal ženu jeho a vzbudil símě bratru svému. I bylo u nás sedm bratrů: a první ženu pojav umřel

a nemaje semene zůstavil ženu svou bratru svému. Podobně i druhý a třetí až do sedmého. Posléze pak po všech zemřela i žena. Při vzkříšení tedy kterého z těch sedmi bude manželkou? neboť všichni ji měli. Odpovídaje pak Ježíš dí jim: Bloudíte, neznajíce Písem ani moci Boží. Při vzkříšení zajisté ani ženiti ani vdávati se nebudou, ale budou jako andělé Boží v nebi. O vzkříšení pak z mrtvých zdaliž jste nečetli, což povědíno jest od Boha, kterýž dí vám: Já jsem Bůh Abrahamův a Bůh Izákův a Bůh Jakobův? Nenít Bohem mrtvých, ale živých.

XX.
otáz.

Daniel XII. 2. A mnozí z těch, kteří spí v prachu země, procitnou; jedni k životu věčnému, druzí k pohánění, aby je viděli vždycky. Kterí pak učení budou, skvíti se budou jako blesk oblohy; a kteří spravedlnosti vyučují mnohé jako hvězdy na věčné věky.

Filip. III. 20. Naše však obcování v nebesích jest, odkudži Spasitele očekáváme Pána našeho Ježíše Krista, kterýž promění tělo ponížení našeho, aby bylo připodobněno tělu jasnosti jeho, podle působení, kterým také může podmaniti sobě všecko.

II. Kor. V. 10. Všichni my zajisté ukázati se musíme před soudnou stolicí Kristovou, aby odnesl každý vlastní věci těla, jakž činil, buďto dobré nebo zlé.

Rím. XIV. 10. Všichni státi budeme před soudnou stolicí Kristovou a každý z nás vydá za sebe počet Bohu.

XX. *otáz.* Mt XIII. 30. V čas žně řeknu žencům : Seberte nejprve koukol a svažte ji v snopky k spálení, ale pšenici shromažďte do stodoly mé. Jako tedy sbírá se koukol a ohněm pálí, tak bude při skonání světa. Pošleť Syn člověka anděly své a seberou z království jeho všechna pohoršení i ty, kteříž činí nepravost, a uvrhnou je do peci ohnivé. Tam bude pláč a skřípění zubů. Tehdáž se budou spravedliví jako slunce skvíti v království Otce svého. Podobno jest království nebeské síti puštěné do moře a ze všelikého rodu rybího shromaždující. Kteroužto, když naplněna byla, vytáhše a na břeh se posadivše vybrali dobré do nádob, špatné však pustili ven. Tak bude při skonání světa: vyjdou andělé a oddělí zlé z prostředku spravedlivých a uvrhnou je do peci ohnivé. Tam bude pláč a skřípění zubů.

Mt XXV. 46. I půjdou tito do trápení věčného, ale spravedliví do života věčného.

K o l o s. III. 5. Mrtvěte údy své, kteréž jsou na zemi: smilstvo, nečistotu atd.

I. Petr, III. 18. Umřel spravedlivý za nespravedlivé, aby nás přivedl k Bohu, umrtven sice podle těla, ale oživen podle ducha.

I. K o r. IX. 27. Trestám tělo své a v služebnost podrobuji, abych snad jiným kázav sám zavrženým se nestal.

Ř í m. VI. 12. Nekraluj tedy hřích ve vašem smrtel-

ném těle, abyste poslouchali žádostí jeho. Ale ani ne- ^{XX.}
vydávejte údů svých hříchu za odění nepravosti, nýbrž ^{otáz.}
vydávejte se Bohu jako z mrtvých oživlí a údy své za
odění spravedlnosti Bohu. Jako jste vydávali údy své
v službu nečistotě a nepravosti k nepravosti, tak nyní
vydávejte údy své v službu spravedlnosti k posvěcení.

I. K o r. XV. 42. Seje se v porušení, vstane v nepo-
rušenosti. Seje se v necti, vstane v slávě. Seje se v sla-
bosti, vstane v síle. Seje se tělo hovadné, vstane tělo
duchovní.

O T C O V Ě

Jeronym v listě 152. k Mineriovi a Ale-
xandrovi. Tázete se, v jakém smyslu řečeno bylo a jak
dlužno čísti v prvním listě apoštola Pavla ke Korintským:
Všichni sice zesneme, ale nebudeme všichni proměnění,
nebo podle některých textů: Ne všichni zesneme, ale
všichni budeme proměnění. Obojí totiž nachází se v řeč-
kých kodexích. Potom uváděje o tom výklady
a mínění starých, připomíná z Didyma toto:
Didymus přešel ne nohama, ale slovy v mínění Orige-
novu, běře se cestou opačnou. Hle, tajemství vám mlu-
vím: Všichni sice zesneme, ale nebudeme všichni pro-
měnění. Což rozebral takto: Kdyby nepotřebovalo zmrt-
výchvstání vykladače, ani by nejasnosti nemělo v smy-

XX. *otáz.* slech. Nikdy by byl Pavel po mnohém, co o zmrtvýchvstání promluvil, nedodal: Aj, tajemství vám pravím: Všichni sice zesneme, to jest umřeme, ale ne všichni, nýbrž jen svatí, budeme proměnění. Vím, že v některých kodexích psáno jest: Nezesneme sice všichni, ale všichni budeme proměnění. Než třeba uvážiti, zda to, co předsáno jest: Všichni budeme proměnění, shoduje se s tím, co následuje: Mrtví vstanou neporušení a my budeme proměnění. Budou-li totiž proměnění a mají-li to s ostatními společno, bylo zbytečno říkati: A my budeme proměnění. Pročež tak čisti třeba: Všichni sice zesneme, ale ne všichni budeme proměnění. Umírají-li totiž všichni v Adamovi, a v smrti zesnutí jest, tedy všichni zesneme nebo umřeme. Spí pak podle vlastního výrazu Písem, kdo zemřel s nadějí na příští zmrtvýchvstání. A každý, kdož spí, dojista se probudí, ačli naň náhlou silou nedolehla smrt a se nespojila se spánkem. A když by všichni tak zesnuli podle zákona přírody, jediní svatí i tělem i duší v lepší proměnění budou; takže neporušenost mají všichni z mrtvých vstávající, ale slávu a proměnění jedině svatí. A o něco dále uvádí výklad císařejského biskupa Akacia, o němž praví, že psal těmito slovy: Promluvmé nejprve o tom, co se ve veliké většině kodexů nalézá: Aj, tajemství pravím vám: Všichni sice zesneme, ale ne všichni budeme proměnění. Zesnutí znamená onu smrt, jež společna jest

všem. Pročež zcela správně pověděl, že všichni zesneme, to jest umřeme, jako nahoře řekl: Jako v Adamovi všichni umírají, tak i v Kristovi všichni oživení budou. Když tedy všem umřítí jest, slyšte tajemství, jež pravím: Všichni sice zemřeme, ale ne všichni budeme proměněni. Přeměnou, již Pavel bude změněn a svatí jeho, rozumí se oslavení. Neporušenost pak proto společna jest všem, že v ní tím nešťastnější budou hříšníci, když pro muka věčně trvati budou, a ani v smrtelném ani v neporušitelném těle se nerozpadnou. Čteme v témže listu, kterak Apoštol hovoří o tom, že rozdílnost vzkříšení není uložena od Boha v přirozenosti těl, ale v různosti slávy, aniž jedni vstávají k trvalým trestům, jiní k slávě věčné. Jiné jestiž tělo létavců, jiné ryb, jiné dobytčí, a jsou těla nebeská a těla pozemská. Tak bude, praví, i vzkříšení z mrtvých. S kterýmžto míněním plně souhlasí Církev, že všichni obecnou smrtí zemřeme, a nebudeme všichni změněni ve slávu. Dle toho, co Daniel píše: Mnozí spící v prachu země povstanou, jedni k slávě věčné, druzí k zahanbení a pohanění trvalému. Kdo totiž vstávají k zahanbení a pohanění trvalému, nevstanou k slávě věčné, v níž změněn bude Pavel a kteří s ním jsou. A na k o n e c J e r o n y m t a k u z a v í r á. Na konec pak na to krátce upozorňuji, že co v latinských kodexích se čte: Všichni sice vstaneme, ale ne všichni budeme proměněni, toho řecké kodexy nemají, nýbrž buď: Všichni

XX. *otáz.* zesneme, ale nebudeme proměněni, anebo : Ne všichni zesneme, ale všichni budeme proměněni. O smyslu toho mluvili jsme nahoře.

Jeronym, list 61. k Pammachiovi proti bludům Jana Jerusalemského, jenž následuje Origena příští zmrtvýchvstání těla sice vyznával, nikoli však masa ani týchž údů v. Věř mi, praví, není prostým mlčení tvé, že ve výkladu své víry k oblouzení uší nevědomých devětkrát jmenuješ tělo a ani jednou masa. Jiné jest vymezení masa, jiné těla. Všecko maso jest tělo, ne všecko tělo jest maso. Maso jest vlastně krví, žilami, kostmi a svaly obtažené. Tělu se sice říká také maso, ale někdy se tak jmenuje i tělo etherické nebo vzduchové, jehož hmatati a viděti nemožno, ale někdy bývá viditelné i hmatatelné. V symbolu víry a naděje naší, jež jsou od apoštolů podáno nenapisuje se na papír a černidlem, ale na desky srdce masité, po vyznání Trojice a jednoty Církve všecko tajemství křesťanské nauky zavírá se vzkříšením masa. A ty ať v řeči ať v čísle neznáš jiného, leč tělo a opět tělo a do třetice tělo a po devětkrát tělo : ni jednou nenazýváš masem, co oni pokaždé masem nazývají, a o těle nemluví. A u v á d ě j e s l o v a J o b o v a : Opět odín budu kůži svou, praví: Kde jest zde tělo etherické? Kde vzduchové a větru a vání podobné? Jistě kde kůže a maso, kde kosti a svaly a krev

a žily, tam zvláštnost pohlaví. A v těle svém, praví, u- XX.
otáz.
zřím Boha svého. Kdy všechno tělo uzří spásu Boží, to
jest Ježíše Boha, tehdy i já uzřím Vykupitele a Spasite-
le a Boha svého : a uzřím ho v tomto těle, které mne
nyní mučí, které se nyní bolestí roztéká. Kteréhož uzřím
já sám. Není-li mu určeno vstáti v jeho pohlaví a s tý-
miž údy, které ležely na hnoji, neotevře-li těchže očí,
aby jimi viděl Boha, jimiž tehdy viděl červíky, kdež te-
dy bude Job ? Já svobodně řeknu, víru Církve zcela o-
tevřeně vyznám : Pravdu katolického zmrtvýchvstání
bez masa a kostí, bez krve a údů pochopiti nemožno.
Kde maso a kosti a krev a údy jsou, tam jest nezbytno,
aby byla rozdílnost pohlaví : kde rozdílnost pohlaví
jest, tam Jan Janem, Marie Marií. Můj hrubý prostý
mysl tak věří a tak rozumí přiznávání pohlaví bez po-
hlavních skutků : lidé vstanou z mrtvých a budou při-
podobněni andělům. Anž bude hned zbytečným zdáti
se vzkříšení údů, které pozбудou svého úkolu, když i za
života tohoto usilujeme neplniti skutků údů. A o n ě c o
d á l e : Co zlehčuješ moc ? Ten, jenž může z vnitřního
jádra a z semene vašeho nejenom maso z masa, ale i tě-
lo vyvésti, a z toho ono učiniti, též vodu proměnití v dra-
hé víno těla vzdušného, může zajisté touž mocí, kterou
z ničeho všechno vytvořil, učiniti opět, co už bylo : po-
něvadž mnohem menším jest obnoviti, co bylo, nežli
učiniti, čeho nebylo. Divíš se, že vzkříšení učiní z ne-

Xl. *mluvňat a starců muže dokonalého věku, když z hlíny
otáz.* zemské bez jakéhokoliv přibývání let učiněn byl dokonalý člověk? Kdybych vzkříšení masa a všech údů dokázati chtěl, a k jednotlivým svědectvím připojiti výklady, bude třeba mnoha knih. Po té uvádí mnoho svědectví z Písma, kterými tu myšlenku dokazuje.

Řehoř, kn. XIV. Moral. k Job. hl. 30. Což jiného než vzkříšení naše v živlech svých svět předvádí? Každou hodinou denní časné světlo jako by umírá jsouc nastávající tmou noční, dříve nám viditelné, pohlcováno: a jako by denně vstává, když světlo vzaté očím, potlačíc zase noc, se obnovuje. Také s postupující dobou spatřujeme, jak stromoví zeleného listí pozbývá, v nesení ovoce ustává: a aj, náhle, jako by usýchajícího dřeva dotklo se jakési vzkříšení, vidíme z něho vyrážeti listí, vyrůstati ovoce a celý strom se odívati oživlou krásou. Neustále spatřujeme, jak jádérka stromová vlhké zemi jsou svěřována, z nichž zanedlouho po té vidíme veliké stromy vyrůstati, listí a plody nésti. Jaký tudíž div, když ten, jenž z drobounkých jáderek ohromné stromy opět vzbuzuje, drobounký prach, třeba v očích našich do živlů zase uvedený, chce-li, v člověka znovu utváří. Poněvadž tedy rozumnými jsme stvoření, dlužno, abychom naději vzkříšení svého i z jevů a z rozjímání věcí čerpali. Ale že v nás vnímání rozumové otupělo,

dostalo se nám nové milosti ve vzoru Vykupitele. Přišel *XX. otáz.* totiž Stvořitel náš, vzal na se smrt, ukázal zmrtvýchvstání, abychom, kteří jsme naděje na zmrtvýchvstání rozumem držeti se nechtěli, jeho pomocí a vzorem se jí drželi. A kdokoliv nedoufá, že by na něm ukázati se mohla moc vzkříšení, zastyď se slov věřícího muže, postaveného mezi pohany, a uvažuj, jak těžkým trestem zasluhuješ býti zasažen, jenž nevěříš dosud v své, kterýž jsi již poznal, jaké událo se s Pánem, vzkříšení: když onen i ve své uvěřil, jenž teprve doufal ve vzkříšení Pána Ježíše. A v hl. 31. V onu slávu vzkříšení bude tělo naše subtilné sice účinkem duchovní moci, ale hmatatelné pro svou opravdovou přirozenost. V oné slávě nebeského království tělo bude jako přirozené, ale podle žádostí vášní nebude ten, jenž přemoha osten smrti kralovati bude ve věčné neporušenosti. Těž v hl. 33. Nebude-li po zmrtvýchvstání tělo hmatatelným, tož jiný vstává nežli umírá. Kterémuž slovu bezbožno jest věriti, že já umírám a jiný by vstal.

A u g u s t i n v E n c h i r i d i u k V a v ř i n c o v i, hl. 84. Křesťanu nikterak nenáleží pochybovati, že vstanou všechna těla lidí. kdožkoliv se narodili a rodí a umřeli a umírají. V hl. 85. a 86. h o v o ř í o v y h n a n ý c h p l o d e c h, v s t a n o u - l i z m r t v ý c h. I p r a v í v hl. 86. Jakmile počal člověk živ býti, od té chvíle může ovšem již umřít. O umrlém pak, ať ho smrt zastihla kdekoliv,

XX. nemohu nalézt, že by nenáležel ke vzkříšení z mrtvých.
otáz. V hl. 80. o nestvůrných plodech píše toto: Zajisté ani o nestvůrách, které se rodí a živý jsou, i když brzy umírají, nelze říci, že by buď z mrtvých nevstaly, nebo o nich věřit, že by tak znetvořeny vstaly, a ne spíše s přirozeností opravenou a zdokonalenou. Hl. 88. Neztrácí se Bohu pozemská hmota, z níž tvořeno jest tělo smrtelníků, ale ať se rozpadne i v prach a popel, ať se rozprchne i v páry a větry, ať se obrátí v jakoukoliv podstatu těl jiných nebo i v samy živly, ať se stane potravou jakýchkoliv živočichů i lidí, ať promění se v tělo, v okamžení vrácena bude té duši, která ji první oživila, aby člověkem se stala, rostla a živa byla. O čemž šíře viz kn. XXII. o O b c i B o ž í, hl. 20. Hl. 90. v E n c h i r i d i u. Nepočestného tam nic nebude, ale cokoliv bude, bude počestno, poněvadž by toho ani nebylo, kdyby to nebylo počestno, Hl. 91. Těla svatých vstanou bez všeliké úhony, bez všeliké nevzhlednosti, bez všelikého porušení, břemene, těžkosti. Co do porušení, které nyní zatěžuje duši, a co do nepravostí, jimiž maso žádá proti duchu, tehdy nebude masa, ale tělo. Ovšem co do podstaty maso i tehdy bude. Proto také po zmrtvýchvstání tělo Kristovo masem jest zváno. Apoštol však proto praví: Seje se tělo hovadné, vstane tělo duchovní, že taková bude tehdy svornost těla a ducha, kdy duch oživovati bude poddané tělo, že nic nám nebude odporo-

vati z nás ; ale jako zvenčí nebudeme míti žádného, tak ani v sobě samých nebudeme míti nepřátel. XX.
otáz.

Týž kn. XXII. o Obci Boží v hl. 12. předkládá důvody a křivé výtky nevěřících proti zmrtvýchvstání. V hl. 13. podává o vyhnaném plodu totéž, co v Enchiridiu. V hl. 14. píše: Nemluvňátka nevstanou s těmi maličkými těly, jako umřela, ale čeho se jim mělo dostat v pozdějším věku, to dostanou tím podivuhodným a rychlým činem Božím. Hl. 15. Zbývá tedy, aby každý přijal svou míru, kterou buď měl v mládí, i když zemřel jako kmet, nebo měl míti, zemřel-li dříve. A bylo-li také to, nač upozornil Apoštol o míře věku plnosti Kristovy, řečeno o zmrtvýchvstání těl, pak přijměme to tak, že těla nebožtíků nevstanou ani staršími ani mladšími mladistvého vzhledu, ale v tom věku a síle, v něž víme, že Kristus zde vyspěl. Nejučenější lidé i tohoto věku položili léta mládí asi do roku třicátého. Hl. 17. Mně se zdá, že lépe chápou ti, kdo nepochybují, že obojí pohlaví z mrtvých vstane: nebudeť tam smyslnosti, jež bývá příčinou k zardívání atd. Nuže ten, jenž obojí pohlaví stvořil, obojí zase obnoví. Hl. 19. Nebude znetvoření, zaviňovaného neladem částí, neboť co nerovného jest, bude opraveno ; a co menšího jest než sluší, odkud Stvořitel uzná, od tamtud bude doplněno ; a co většího jest než sluší, bude odňato, látka však zachována bude celistvou. A pak jak

XX. otáz. veliký bude půvab pleti, kde spravedliví budou zářiti jako slunce v království Otce svého? Kterážto zářnost, jak třeba věřiti, byla v těle Kristově, když z mrtvých vstal, oči učeníků spíše skryta, než že jí tam nebylo. Nebylť by ji snesl lidský pohled, a naň měli jeho tak patřiti, aby od nich byl poznán. Hl. 20. Nevíme, kterak to taková láska nás jímá k blaženým mučovníkům, že bychom si přáli v onom království na jejich tělech viděti jízvy ran, které pro jméno Kristovo utrpěli: a možná je viděti budeme. Nebudeť na nich nevzhlednosti, ale sličnost a jakási krása, v těle sice, ale ne těla, nýbrž ctností zářiti bude. A byly-li mučovníkům uřaty nebo odňaty některé údy, tož proto přece při zmrtvýchvstání bez těch údů nebudou, anofť jim řečeno bylo: Vlasu s hlavy vaší nezahyne. Ale bude-li to slušno v onom novém věku, aby spatřovány byly na nesmrtelném těle známky slavných ran, kde údy uhozeny anebo sekány byly, aby byly uřaty, tam budou jízvy a na údech těch vrácených ne ztracených jeviti se budou. Tehdy sice žádných úhon, jež se přihodily tělu, nebude, ale nepovažujme za úhony ani nenazývejme tak známek ctnosti. Toť aby všemohoucnost Stvořitele ku vzkříšení těl a vrácení jim života nemohla všeho zase obnoviti, co buď šelma nebo oheň pozřeli, nebo co rozpadlo se v prach a popel, nebo se rozpustilo v mokro, nebo se vypařilo do vzduchu! Nemožno, aby nějaké zákoutí a úkryt přírody tak něco při-

jal odňatého našim smyslům, aby to buď skryto bylo ^{XX.}
 poznání nebo unikalo moci Stvořitele všehomíra. A po ^{otáz.}
 ně k o l i k a s l o v e c h. I kdyby jakkoliv zhynulo lid-
 ské tělo a žádné látky z něho nikde v koutech přírody
 nezůstalo, Všemohoucí by je obnovil, odkud by chtěl.

A t h a n á š v s y m b o l u. K jehož příchodu všichni
 lidé vstáti mají s těly svými a vydati počet z vlastních
 skutků. A kteří dobré činili, půjdou do života věčného,
 kteří však zlé, do ohně věčného.

XXI. otázka :

jaký jest poslední článek?

A. O životě věčném, o němž pevně věříme, že čeká vyvolených po smrti. A ten ovocem jest a koncem víry, naděje, trpělivosti a cvičby křesťanské. Pro dosažení toho života pravý věřící nemá považovati žádného zbožného skutku za příkrý, žádné práce za těžkou, žádné

bolesti za trpkou, žádné doby v jednání a v utrpení za ob- *XXI.*
 tížnou. Nepokládá-li se nad život tento, jenž ostatně pln *otáz.*
 jest běd, nic za sladšího a žádoucnějšího, zač teprve onen
 mítí třeba, jenž všelikého obmyslu a strachu zlých docela
 vzdálen jest, jenž nebeskými a nevýslovnými radostmi
 bez konce, rozkošemi a požitky po každé stránce oplývá?

B. O kterémžto životě Kristus řekl: Nebojte se, ma-
 ličké stádce, neboť se zalíbilo Otci vašemu dáti vám
 království. Kterýž také na posledním soudě řekne vy-
 voleným: Pojdte, požehnání Otce mého, vládněte krá-
 lovstvím, připraveným vám od ustanovení světa. K bez-
 božným však promluví takto: Odejděte ode mne, zloře-
 čení, do ohně věčného, kterýž připraven jest ďáblu a an-
 dělům jeho. Což netýká se jen pohanů, bludařů, odště-
 penců a veřejných nemravů, ale třeba to také vztáh-
 nouti na křesťany, jež zastihne smrt ve smrtelném hříchu.

C. Na konec se přidává takováto závěrka: Amen, aby
 se ukázalo, že svědectví víry a tohoto křesťanského vy-
 znání jest v nás prosto pochyb a pevnost.

I. K o r. II. 9. Ale jakož psáno jest: Čeho oko nevidalo ani ucho neslýchalo ani na srdce lidské nevstoupilo, to připravil Bůh těm, kteříž ho milují.

J a n XVII. 3. Tentof pak jest život věčný, aby poznali tebe samého pravého Boha a kteréhož jsi poslal, Ježíše Krista.

M t XIX. 12. A jsou paníkové, kteří se sami paníci učinili pro království nebeské. Nechte dítek a nebraňte jim ke mně přijíti, neboť takových jest království nebeské. Mistře dobrý, co dobrého činiti, abych měl život věčný? Chceš-li do života vejíti, ostříhej přikázání. Bohatý nesnadně vejde do království nebeského. Každý, kdož opustí dům nebo bratři atd., stokrát více vezme a životem věčným vládnouti bude.

M t XXV. 34. Pojd'te, požehnaní Otce mého, vládněte připraveným vám královstvím od ustanovení světa. Ipůjdou tito do trápení věčného, ale spravedliví do života věčného.

Z j e v. II. 7. Tomu, kdo zvítězí, dám jísti se stromu života, kterýž jest v ráji Boha mého. Buď věren až do smrti a dám tobě korunu života. Tomu, kdo zvítězí, dám mannu skrytou. Kdo zvítězí a bude ostříhati skutků mých až do konce, tomu dám moc nad národy a bude je spravovati prutem železným a jako nádoba hrnčírská roztlu-

čení budou, jako i já jsem vzal od Otce svého: a dám *λXI. otáz.*
jemu hvězdu jitřní.

Z j e v. III. 11. Aj, přijdu brzo: drž, co máš, aby nikdo nevzal koruny tvé. Kdo zvítězí, učiním ho sloupem v chrámě Boha svého a nevyjde už ven a napíše na něm jméno Boha svého a jméno města Boha svého, nového Jerusalema, kterýž sstupuje s nebe od Boha mého, i jméno své nové. Kdo zvítězí, dám mu seděti s sebou na trůnu svém, jako jsem já zvítězil a zasedl jsem s Otcem svým na trůnu jeho.

Z j e v. VII. 14. To jsou ti, kteříž přišli z velikého soužení a umyli roucha svá a zbělili je v Krvi Beránkově. Proto jsou před trůnem Božím a slouží jemu dnem i nocí ve chrámě jeho: a ten, kterýž sedí na trůnu, přebýváti bude nad nimi. Nebudou už lačněti ani žízniť a nebude bítí na ně slunce aniž jaké vedro; neboť Beránek, kterýž uprostřed trůnu jest, pásti je bude a dovede je k studnicím vod života a setře Bůh všelikou slzu s očí jejich.

Z j e v. XXI. 2. Viděl jsem svaté město Jerusalem nový, sestupující s nebe od Boha, připravený jako nevěstu okrášlenou muži svému. A slyšel jsem hlas veliký s trůnu řkoucí: Aj, stánek Boží s lidmi a přebýváti bude s nimi. A oni budou jeho lidem a sám Bůh s nimi bude jejich Bohem. A setře Bůh všelikou slzu s očí jejich a smrti už nebude ani kvílení, ani křiku ani bolesti už nebude, neboť první věci pominuly. Kdo zvítězí, bude těmi

XXI. věcmi vládnouti a budu jemu Bohem a on mi bude synem. Ale bázlivcům a nevěrcům a ohyzdníkům a vražedníkům a smilníkům a čarodějům a modlářům a všem lhářům, bude díl jejich v jezeře, které hoří ohněm a sírou; což jest smrt druhá. A o něco dále; A odvedl mne v duchu na horu velikou a vysokou a ukázal mi město svaté Jerusalema, sstupující s nebe od Boha, mající jasnost Boží, a světlo jeho podobno drahému kameni atd. A město nepotřebuje ani slunce ani měsíce, aby svítily v něm, neboť jasnost Boží osvětila je a svíce jeho jest Beránek. A brány jeho nebudou zavírány ve dne; noci zajisté tam nebude. Nevejde do něho nic poskvrněného ani činícího ohavnost a lež, leč kdo napsáni jsou v knize života Beránka.

Zje v. XXII. 12. Až, přijdu brzo a odplata má se mnou jest, abych odplatil každému podle skutků jeho.

Rím. II. 6. Jenž odplatí každému podle skutků jeho; těm zajisté, kteří s trpělivostí v dobrém díle slávy a cti a neporušenosti hledají, životem věčným. Sláva a čest a pokoj každému, kdo činí dobře.

Tít. I. Pavel apoštol podle víry vyvolených Božích a poznání pravdy, kteráž jest dle pobožnosti k naději života věčného, jež zaslíbil, a nesklame, Bůh před časy věkův.

A II. 13. Očekávající blahé naděje a příchodu slávy velikého Boha a Spasitele našeho Ježíše Krista.

A III. 7. Abychom ospravedlnění jsouce milostí jeho, *XXI. otáz.*
dědici byli podle naděje života věčného.

II. T i m. IV. 7. Dobrý boj jsem bojoval, běh jsem dokončil, víru jsem zachoval. V ostatním uložena jest mi koruna spravedlnosti, kterou mi dá v onen den Pán, spravedlivý soudce : a nejen mně, ale i těm, kteříž milují příští jeho.

I. J a n II. 25. A totoť jest zaslíbení, kteréž on zaslíbil nám, život věčný.

A III. 2. Nejmilejší, nyní jsme dítkami Božími a ještě se neukázalo, čím budeme. Víme, že když se ukáže, podobni jemu budeme, neboť ho uvidíme, jakž jest. A každý, kdo má tuto naději v něho, posvěcuje se, jakož i on svatý jest.

I. P e t r I. 3. Blahoslaven buď Bůh a Otec Pána našeho Ježíše Krista, kterýž podle velikého milosrdenství svého obrodil nás k naději živé vzkříšením Ježíše Krista z mrtvých, k dědictví neporušnému a neposkvrněnému a nevadnoucímu, zachovanému v nebesích.

Ř í m. VI. 22. Nyní pak vysvobození jsouce od hříchu a stavše se služebníky Božími, máte užitek svůj ku posvěcení, konec pak život věčný.

E z e c h. XVIII. 4. Duše, která zhřeší, tať zemře.

E z e c h. XXXIII. 8. Bezbožný pro nepravost svou umře.

Ř í m. VI. 23. Odplata za hřích smrt.

XXI. *otáz.* **M o u d r. I. 12.** Nespravedlnost jest získáním smrti: bezbožní pak rukama i slovy přivolali ji.

I. K o r. VI. 9. Což nevíte, že nespravedliví královstvím Božím vládnouti nebudou? Nemylte se! ani smilníci ani zloději ani lakomci ani opilci ani zlolajci ani dráči královstvím Božím vládnouti nebudou.

O T C O V Ě

A u g u s t i n, kn. XXII. o O b c i B o ž í, hl. 29. Proto Apoštol praví: Nyní vidíme zrcadlem v záhadě, ale tehdy tváří v tvář. Tak tedy odměnou za víru nám uchovává se ono patření, o kterém také apoštol Jan mluvě praví: Když se ukáže, podobni jemu budeme, poněvadž ho viděti budeme, jakž jest. Ale tváří Boha třeba rozuměti jeho zjevení, ne nějakou takovou část těla, jakou my máme a tím jménem ji zveme. **P o t é h o v o ř í o t o m, budeme-li viděti Boha tělesným a očima.**

A v hl. 30. též e k n í h y. Jak velikou bude ta blaženost, kde nebude žádného zla, žádného nebude skrytého dobra, kde budeme se oddávati chvalám Boha, kterýž bude všechno ve všem? Nevím, co jiného by se dělalo, kde nebude dlení v žádné zahálce, ni žádným nedostatkem nebude se trpěti. Jsem napomínán také svatou písní, v níž čtu nebo slyším: Blažení, kdož bydlejí v domě tvém, Hospodine, na věky věkův chváliti budou tebe. Všechny údy a útroby neporušitelného těla, které

nyní vidíme přiděleny rozličným nezbytným potřebám a pohybům, ježto tehdy nebude té potřeby, ale plná, jistá, bezpečná, věčná blaženost, budou pomáhati v chvalách Božích. Žádné totiž takty harmonie tělesné, o nichž jsem již mluvil, a jež nyní skryty jsou, skryty nebudou, ale rozděleny po všem těle uvnitř i zevně, a s ostatním, co tam velikého a podivuhodného viděti se bude, rozumné myslí k chvále tak umělého Tvůrce půvabem opravdové krásy zanítí. Jistě, kam bude chtítí duch, tam hned bude i tělo : aniž bude duch chtítí čeho, co by neslušelo ni duchu ni tělu. Tam bude pravá sláva : kde nikdo ani omylem chválicího ani lichocením nebude chválen. Pravá čest, které nikomu hodnému odpíráno nebude, nikomu prokazováno nehodnému : ale ani ucházeti se o ni nebude nikdo nehodný, kde nebude dovoleno býti leč hodnému. Pravý tam pokoj jest, kde nic protivného nikdo trpěti nebude ani sám od sebe ani od jiného. Odměnou za ctnost bude sám, jenž ctnost dal a jenž sám sebe, nad což nic lepšího a většího býti nemůže, slíbil. Vždyť čímž jest jiným, co skrze proroka řekl : Budu jejich Bohem a oni mi budou lidem, leč : Já budu, čím sytiti se budou, já budu, čeho všichni ctně žádati si budou : i životem i zdravím i výživou i hojností i slávou i ctí i pokojem a všelikým dobrem ? Tak zajisté též tomu správně se rozumí, co Apoštol praví : Aby byl Bůh všechno ve všem. On bude cílem tužeb našich, jenž bez konce bude

*XXI.
otáz.*

XXI. spatřován, bez omrzení milován, bez únavy chválen.
otáz. Tento dar, toto zanícení, tento čin věru společný bude všem jako sám život věčný. Ostatně jaké budou podle zásluh také stupně odměn, důstojnosti a slávy, kdož jest schopen si mysliti, tím méně pověděti? Ale že budou, o tom nelze pochybovati. A také to ona blažená obec veliké dobro v sobě viděti bude, že nikomu vyššímu nikdo nižší záviděti nebude, jako nyní nezávidí archandělům andělové ostatní.

T ý ž kn. III. o s v o b o d n é v ů l i, hl. 25. a d a l š í. Taková jest krása spravedlnosti, takový půvab světa věčného, to jest nezměnitelné pravdy a moudrosti, že kdyby nebylo dovoleno déle v ní zůstatí než jediný den, už pro toto správně a zaslouženě bylo by pohrdnutí nespočetnými lety tohoto života, plného požitků a hojnosti časných statků. Nebyloť s klamným ani s nepatrným zanícením řečeno : Neboť lepší jest den jeden v síních tvých nad tisíce.

T ý ž řeč 64. o s l o v e c h P á n ě. Není velikým dlouho živu býti nebo stále živu býti, ale velikým jest blaženě býti živu. Milujme život věčný a z toho poznáme, kolik nám třeba proň pracovati : zvláště vidíme-li lidi, milovníky nynějšího života tak pracovati pro život časný a konečný, že když přijde strach ze smrti, činí, co mohou, ne aby odklidili, ale aby oddálili smrt. Jak mnoho se namáhá člověk, když smrt hrozí, utikaje, skrývaje

se, dává se co má a vykupuje se, pracuje, muka a útrapy *XXI. otáz.*
 snáše se, opatřuje si lékaře a cožkoliv jiného muže. Snáze
 nacházíme v životě věčném, čeho tam není, než co tam
 jest. Za tolik dostaneš, kolik máš. Sebe dej a budeš jej
 míti. Nebude tam únavy ani spaní, nebude tam lačnění
 ani žíznění, nebude tam vzrůstu ani stárnutí. Hle, co
 jsem už uvedl a dosud jsem nepověděl, co tam bude.
 Hle, již život jest, již neporušenost jest, již žádného
 trestu, žádného hladu, žádné žízně, žádného nedostatku,
 nic takového, a ještě jsem nepověděl, čeho oko nevidělo
 ani ucho neslyšelo ani co na srdce lidské nevstoupilo.

Též kn. III. o symbolu katech., hl. 11.
 a další. Snáze můžeme říci o onom životě věčném, čeho
 tam není, než co tam jest. Není tam smrti, není tam žalu,
 není tam mdloby, není nemoci, žádné žízně, žádného
 vedra, žádného porušení, žádného nedostatku, žádného
 truchlení, žádného smutku. Hle, pověděli jsme, čeho tam
 není. A chcete věděti, co tam jest? Toho ani oko nevi-
 dělo ani ucho neslyšelo ani na srdce lidské nevstoupilo,
 co Bůh připravil těm, kteří ho milují. Nevstoupilo-li na
 srdce lidské, vstup srdce lidské tam. Očistiž se od vše-
 liké nečistoty, aby mohlo nositi Boha, jenž jest pravá a
 věčná spravedlnost.

Týž Augustin nebo podle jiných Ful-
 gencius v knize o víře k Petru jáhnovi, hl.
 38. Zcela pevně za to měj a nikterakž nepochybuj, že

XXI. nejen všichni pohané, ale i všichni židé, bludaři a odštěpenci, kteří mimo Církev katolickou ukončují nynější život, půjdou do ohně věčného, jenž připraven jest ďáblu a andělům jeho.

A v h l. 40. Zcela pevně za to měj a nikterakž nepochybuj, že ne všem, kteří v Církvi katolické pokřtěni jsou, dostane se života věčného, ale těm, kteří přijavše křest, řádně žijí. Neboť jako nevěřící, bludaři a odštěpenci království nebeského mítí nebudou, tak ani vinní katolíci jím vládnouti nemohou.

Jeronym k Marcelle, list 137. Amen překládá Akvila *πεπιστωμένος*, což my vyjádřiti můžeme přislovcem: věrně, vyvozeným ze slova víra. Amen má Septuaginta *γένοιτο*, to jest: staň se. Proto také na konci knih (Židé mají totiž Žaltář rozdělen na pět svazků) přeložili: Staň se, staň se, co v hebrejském se čte: Amen, Amen, a potvrzuje se tím pravdivost nahoře uvedených slov. Proto také Pavel tvrdí, že nemůže nikdo odpovědět Amen, to jest potvrdit, co bylo kázáno, leč rozuměl-li kázání.

XXII. otázka :

*dostači křesťanovi věřiti jen tomu,
co obsahuje symbolum?*

A. Nejprve a zvláště ovšem třeba každému věřiti a otevřeně vyznávat, co podává apoštolské symbolum. Ale to lépe ozřejmí srovnání jednak se symbolem Otců, jednak s tím, jež se připisuje Athanášovi.

B. Za druhé jest nezbytno, aby křesťan věřil všemu,

XXII. oláz. co obsahuje Písmo svaté nebo kanonické. Neboť pevných zákonných knih Písma není dovoleno čerpati odjinud než z úsudku a autority Církve.

C. Sem náleží to, co dílem z článků symbola, dílem z Písem jakožto z božských pramenů nezbytně se vyvozuje.

D. Za čtvrté posléze za svatosvaté třeba považovati a přepevnou věrou objímati, co Duch Svatý nám zjevuje a prohlašuje k věření skrze Církev, ať se nám to poroučí písmem nebo živým ústním podáním. O čemž dále vhodněji bude promluveno.

E. Tímto tudíž vším zabývá se pravá víra, bez níž všichni sektáři marně sobě i jiným slibují milost a spásu v Kristu.

P Í S M A

Žid. V. 12. Neboť majíce býti učiteli pro čas, potřebujete opět učení býti, kteří jsou první počátkové řeči Božích: a stali jste se mléka potřebnými, ne tvrdého pokrmu.

A VI. Pročež pominuvše počáteční řeči Kristovy k do-
 konalosti se nesme, nekladouce opět základu o pokání
 ze skutků mrtvých a o víře v Boha, učení o křtu, také
 o vzkládání rukou a vzkříšení z mrtvých a o soudu věč-
 ném. XXII.
otáz.

I. P e t r. III. 15. Ale Pána Krista posvěcujte v srdcích
 svých, hotovi jsouce vždy k zadostučinění každému žá-
 dajícímu od vás počet z naděje té, kteráž jest ve vás.

II. P e t r. I. 19. A máme pevnější proročskou řeč, kte-
 réžto šetřice jako svíce v temném místě svílící, dobře
 činíte, až zasvitne den a denice vzejde v srdcích vašich:
 to nejdříve vědouce, že žádné proroctví Pisma neděje se
 vlastním výkladem. Neboť ne z vůle lidské vyneseno bylo
 kdy proroctví, ale Duchem Božím nadchnuti jsouce mlu-
 vili svatí Boží lidé.

Ř í m. XV. 4. Cožkoliv napsáno jest, k našemu na-
 učení napsáno jest, abychom skrze trpělivost a potěšení
 Pisem naději měli. Bůh pak trpělivosti a potěchy dejž
 vám jednostejně smýšleti vespolek podle Ježíše Krista,
 abyste jednomyslně jedněmi ústy oslavovali Boha a Otce
 Pána našeho Ježíše Krista.

II. T i m. III. 14. Ty však zůstávej v tom, čemu jsi se
 naučil a co ti svěřeno jest, věda, od koho jsi se naučil:
 a že od dětinství svatá Pisma znáš, která tebe mohou
 naučiti k spasení skrze víru, jež jest v Kristu Ježíši. Vše-
 liké Písmo od Boha vdechnuté užitečné jest k učení,

XXII. k trestání, k napravování, ke cvičení ve spravedlnosti,
otáz. aby dokonalým byl člověk Boží ke všelikému dobrému
 skutku způsobilý.

Mt XXII. 29. Bloudíte, neznajíce Písem ani moci
 Boží. Při vzkříšení zajisté ani ženiti ani vdávati se ne-
 budou, ale budou jako andělé Boží v nebi. O vzkříšení
 pak z mrtvých zdaliž jste nečetli, což povědíno jest od
 Boha, kterýž dí vám: Já jsem Bůh Abrahamův a Bůh
 Izákův a Bůh Jakobův. Neníť Bohem mrtvých, ale ži-
 vých.

O T C O V Ě

Ambrož, kn. III. o p a n n á c h. Také symbolum
 zvláště třeba, abychom jako pečeť našeho srdce denně
 před svítáním říkali, k němuž i hrozíme-li se něčeho,
 v duchu utéci se jest. Vždyť bývá-liž kdy vojn ve sta-
 nu, válečník v bitvě bez přísahy na prapor?

**Augustin, kn. I. o s y m b o l u k e k a t e c h u-
 m e n ů m, hl. 1.** Přijměte pravidlo víry, jež symbolum
 slove, a když jste je přijali, v srdce si je vpište a denně
 u sebe říkejte. Prve než usnete, prve než vyjdete, svým
 se symbolem opevněte.

Týž kn. II. o s y m b o l u k e k a t e c h., hl. 1.
 Kdyby někdy chtěl nepřítel úklady strojiti, buď si toho
 vědom vykoupený, že mu třeba s tajemstvím symbola a
 s praporem kříže vyjiti vstříc.

Sněm I. toledský, kan. 21. v prohlášení **XXII.**
katolické víry. Kdo by řekl nebo věřil, že jiná Pís- **otáz.**
ma mimo ta, která Církev katolická přijímá, ve vážnosti
míti nebo v účtě chovati náleží, budiž proklet.

Augustin, řeč 29. de Tempore. Kdo by vě-
řil, že by některá Pisma mimo ta, jež Církev katolická
přijala, buď ve vážnosti náleželo mítí, nebo v účtě je
choval, budiž proklet.

Týž řeč 191. de Tempore. Nový a starý Zákon
přijímáme v tom počtu knih, který podává autorita svaté
katolické Církve.

Jeronym ve výkladu symbola k Dama-
sovi píše doslova totéž. Augustin proti
listu Manicheovu, zvanému fundamenti,
hl. 5. Já věru evangeliu bych nevěřil, kdyby mne k to-
mu nepobádala autorita Církve katolické.

Sněm tridentský, sez. 4. v ustanovení
o kanonických Písmech. Kdo pak by knih těch
celistvých se všemi jejich částmi, jakž v Církvi kato-
lické čítány jsou a v starém vydání latinské Vulgaty
obsaženy, za svaté a kanonické nepřijal, a uvedenými
tradicemi vědomě a dobrovolně pohrdl, budiž proklet.
O čemž šíře viz v příkázaních církevních,
otázka XVI. A.

Cyryll Alexandrijský spolu s alex. sy-
nodou, list 10. k Nestorioví. Nedostačí lásce

XXII. otáz. tvé, když jen symbolum víry, které kdysi od svaté a veliké synody v Nikei v Duchu Svatém shromážděné bylo vyloženo, s námi vyzná. Neboť ne správně mu rozumíš a je vykládáš, nýbrž spíše převráceně, i když slova jeho hlasem vyznáváš. Ale bude záhodno, abys i písemně i s přísahou vyznal, jednak, že své bohaprázdné a svěťácké nauky proklínáš, jednak, že budeš smýšleti a učití tomuž, co i my všichni, i kteří na východě jsou i na západě biskupové a učitelé a správcové lidu. I přidali jsme k tomuto listu našemu, jednak co smýšleti máš a čemu učití, jednak čeho se zdržeti náleží. Jestliť to víra katolické a apoštolské Církve, kterou schvalují všichni jak západní, tak východní pravověrní biskupové.

Irenej, kn. III. proti bludům hl. 4. Není potřeba ještě u jiných hledati pravdy, již snadno lze dostatí od Církve, když apoštolové v ní jako v bohatém skladě v největší plnosti vše, co náleží k pravdě, uložili, aby každý, kdo by chtěl, bral z ní nápoj života. Tento jest do života vchod a všichni ostatní jsou zloději a lotři, pročez jim třeba se sice vyhýbati, ale co Církve jest, s velikou pečlivostí milovati a chápati se podání pravdy. Což kdyby ani apoštolové nám nebyvali zanechali Písem, zdaž nenáleželo následovati řádu ústního podání, kteréž podali těm, jimž svěřovali církve? Kteréžto zřízení viděti u mnoha národů barbarských, i bez pátna a černidla v Krista věřících, jež mají od Ducha vepsánu

v srdce svou spásu a staré podání pečlivě zachovávají. *XXII.*

T ý ž k n. IV., h l. 45. Pavel dí: Bůh ustanovil za prvé *otáz.*
v Církvi apoštoly, za druhé proroky, za třetí učitele. Kde
tedy charismata Páně uložena jsou, tam třeba učit se
pravdě, u kterých jest následnictví v Církvi vedené od
apoštolův, a to, co zdravého jest, řeč pevná a nezavři-
telná. Ti zajisté také té, kteráž v jednoho Boha jest, jenž
učinil všechno, víry naší střeží, a tu, jež k Synu Božímu
jest, lásku rozmnožují, kterýž to všechno pro nás zřídil,
a Pisma bez nebezpečí nám vykládají.

A v h l. 63. t é ž e k n i h y. Poznání pravé jest z u-
čení apoštolův a z dávného stavu Církve po všem světě,
tajemného Těla Kristova s nástupnictvím biskupův, jimž
apoštolové nauku obecné Církve podali, a ta se dostala
ochráněna až k nám bez výmyslů, v plném podávání Pí-
sem, neutrpěvši újmy: čtení nepadělané a podle Písem
výklad zákonný a důkladný, bez nebezpečí a bez rou-
hání: zvláštní dar lásky vzácnější než poznání a slavnější
než proroctví a všechna ostatní charismata převyšující.

Jeronym v rozhovoru proti Luciferovi,
kde Lucifer praví: Ikdyby autority Písma nebylo,
souhlas veškerého okršku v této částce nabyt by plat-
nosti přikázání. Vždyť také mnoho jiného, co se dle úst-
ního podání v církvích zachovává, domohlo se vážnosti
psaného zákona. S kterýmžto míněním pravověrný sou-
hlasí.

XXII. Vincenc Lerinský proti světským novotám všech bludů. Když jsem často s velikým úsilím a se svrchovanou pozorností zkoumal u přečetných mužů svatostí a učením vynikajících, jak bych mohl bezpečnou nějakou a jako obecnou a pravidelnou cestou pravdu katolické víry ode lži bludařské převrácenosti rozeznati, dostalo se mi vždycky téměř ode všech takovéto odpovědi. Že budu-li chtíti buď já nebo kdo jiný klamy povstávajících bludařů postihnouti, léček se uvarovati a v zdravé víře zdráv a bez úhony setrvati, musíme dvojím způsobem pomoci Boží víru svou opevniti: totiž nejprve autoritou Božího zákona a pak ústním podáním Církve katolické. Zde možná otázka se někdo: Když kanon Písem dokonalý jest a sobě ke všemu až příliš dostačí, k čemuž potřebí, aby k němu připojována byla autorita církevního výkladu? Zajisté proto, že Písma pro jeho hloubku neberou všichni v téže smyslu, ale jeho výroky každý jinak vykládá, že takřka kolik jest lidí, tolik jako by smyslů z něho čerpati se mohlo. Vždyť jinak je Novacian, jinak Fotinus, jinak Sabellius, jinak Donatus vykládá, jinak Arius, Eunomius, Macedonius, jinak Apollinaris, Priscillianus, jinak Jovinian, Pelagius, Caelestius, jinak posléze Nestorius. I jest z toho důvodu velmi potřebno, pro tolik kliček tak rozmanitých bludů, aby vedena byla linie prorockého a apoštolského výkladu podle normy církevního a katolického smyslu. Rov-

něž v té katolické Církvi převelmi pečovati jest, abycho^m se drželi toho, co všude, co vždy, co ode všech bylo vě-^{otáz.} řeno. *XXII.*

Le v ř e č 4. o N a r o z e n í P á n ě. Velikou záštitou jest víra neporušená, víra pravá, v níž nikdo ničehož ni zvětšiti ni umenšiti nemůže, poněvadž, není-li jedna, není věrou, podle slov Apoštola : Jeden Pán, jedna víra, jeden křest, jeden Bůh a Otec všech, jenž jest nade všecky a skrze všecko a ve všech nás. Na této jednotě, nejmi-
lejší, neochvějnou myslí lpěte, v ní všichni stíhejte sva-
tosti a v ní přikázáním Páně služte ; poněvadž bez víry jest nemožno libiti se Bohu, a bez ní nic svatého, nic čistého není, nic živého. Spravedlivý zajisté z víry živ jest. Kterouž ztratí-li kdo šalbou ďábelskou, zaživa mrtev jest. Neboť jako skrze víru spravedlnost, tak také skrze pravou víru dostává se život věčný podle slov Pána Spa-
sitele: Tento pak jest život věčný, aby poznali tebe, je-
diného pravého Boha, a kterého jsi poslal Ježíše Krista.

Hlava první se končí.

Pone cor meum ut signaculum
super brachium tuum!

Liturgie.